

*Prins Valdemars
Hushovmester*

ISBN 978-87-998378-2-3

Svend & Nina Borg

Prins Valdemars Hushovmester

Min oldefars lillebror, Ludvig, var hushovmester hos prins Valdemar. Valdemar var kong Christian den 9.s yngste søn. Europas svigerfar blev Christian den 9. også kaldt.

Ludvig voksede op i Nyboder, og det var også der, hans aner gennem flere generationer havde boet. Ludvig kom i Den danske Flåde og deltog i Slaget ved Dybbøl i 1864. Derefter fik han ansættelse hos prins Valdemar, hvor Ludvig fik et spændende liv.

Prins Valdemars bror kronprins Frederik (8.) havde en engelsk barnepige, der hed Agnes Whatton. Hende blev Ludvig gift med og fik tre børn. Deres datter Louise har jeg kendt godt, da hun kom meget i mit barndomshjem.

Ludvig blev en gammel mand på 96 år. Til hans begravelse i 1943 deltog prins Valdemars tre sønner prins Axel, prins Viggo og prins Erik. De havde ikke glemt deres fars gamle hushovmester.

Min hustru Nina og jeg interesserer os meget for slægtsforskning og historien bag personerne. Vi skriver e-bøger om slægten, fordi vi gerne vil give anernes efterkommere kendskab til deres forfædres historie og lidt viden om, hvordan det var at leve dengang. Det kan måske også give inspiration til andre, så de kan gå i gang med at skrive deres slægtshistorie.

Vi har været meget rundt i byen, for selv at fotografere, så mange af billederne i bogen er vores egne. Forskellige museer har været meget behjælpelige med de gamle billeder, som også er i bogen.

Gennem vores arbejde er vi kommet i kontakt med rigtig mange mennesker. Der har både været slægtinge og andre, som alle har været utrolig villige, til at hjælpe os med materialet til vores e-bog.

En særlig tak til Hjørdis Massesson og Kirsten Bregendahl for deres store tålmodighed med korrektur på bogen.

Vi har tidligere skrevet:

"Min elskede farmor", som er Ninas farmor Emilie, (2015).

"Kammerlakajen", som er min oldefar Edvard Johannes Klein, (2016).

Nina og Svend Borg - juni 2017
<http://www.nina-og-svends-aner.dk/>

Mine tipoldeforældres søn Ludvig

Kongelig chaluproer Johannes Christian og hans hustru Lovise var mine tipoldeforældre. I 1846 fik de deres tredje barn, som var endnu en dreng. Han blev døbt Ludvig Hermann Klein.

Ludvig blev født i Nygade 19 i Nyboder, Den gule By, som Christian den 4. havde grundlagt i 1631, der dengang var en provinsby i København.

Fødsel				Døbte			
No.	Aar og Dato.	Barnets fulde Navn.	Dødens Dato enten i Kirken eller Hjemme.	Fødselsdato, Sted, Gennemgang og Børn.	Fødselsdato, Sted og Dødsdato.	Over anført i det alm. Jernf. Reg.	Kommunefølger.
199	27. November 1846	Ludvig Hermann Klein	27. November 1846	Johannes Christian og Lovise Klein Nygade 19	Ludvig Hermann og Lovise Klein Nygade 19	27. November 1846	

Ludvigs fødsel og dåb i Holmens Kirkebog. Han blev døbt den 27. november 1846.

I bogen "Kammerlakajen" fortæller vi noget mere om Klein slægten og lidt mere om Nyboder.

Barndommen i Nyboder

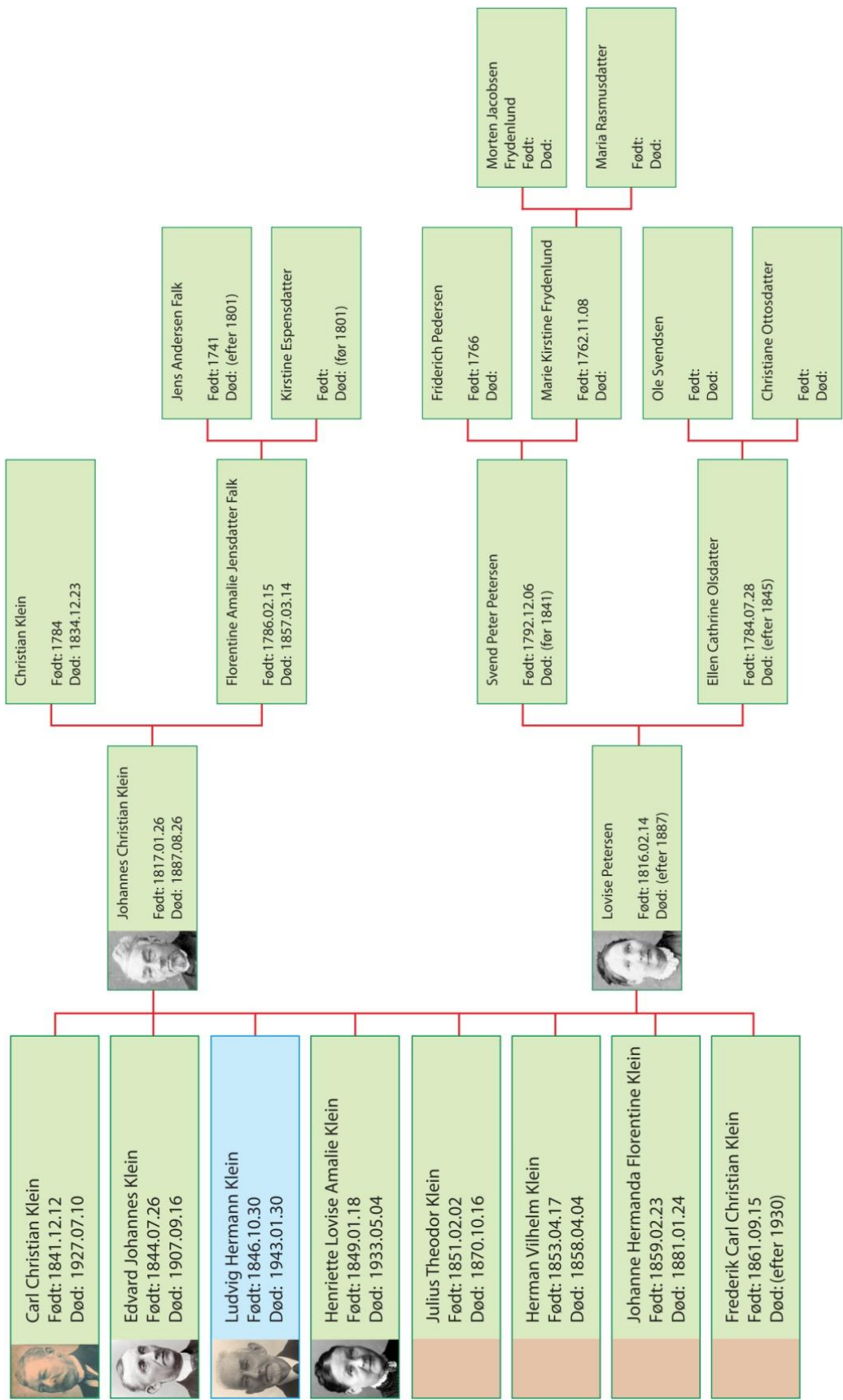
I 1852 flyttede familien Klein til Tigergade 1. Her boede Ludvig, indtil han flyttede hjemmefra, hvoraf han de sidste mange år var i Den danske Flåde, og derfor ikke meget hjemme.

2016 – Nina og vores barnebarn Mathias spejder efter Tigergade 1. Huset i Tigergade mangler, det er revet ned i forbindelse med at Store Kongensgade er blevet gjort bredere. I FT 1850 (Folketællingen) boede der 193 personer i Tigergade. I hele Nyboder boede der dengang 7.873 beboere.

Ludvig kom i Søetatens Drengeskole i 1859, da han var 12 år. Her blev eleverne spurgt om, hvilken retning de ville gå: Artilleriet, matroskorpset eller håndværker. Ludvig valgte matroskorpset.

Ludvig Hermann Kleins aner

2016 - Holmens Kirke som er Nyboders Kirke. Den er bygget af Christian den 4. og er i dag den eneste kirke i Danmark, der ligger direkte ud mod vandet. Kirken blev indviet i 1619. Over hovedindgangen ser man kongens monogram og teksten "Regna firmat pietas", som var Chr. den 4.'s valgsprog "Gudsfrygt styrker rigerne", som han ofte forkortede til R.F.P. Det tolkede hans søgutter som "Riget fattes penge".

Konfirmander			
Drenge			
No.	Indførelst Navn og Cykelbrev.	Indførelst den Dato, hvortil, Indførelst Navn og Cykelbrev.	Indførelst den Dato, hvortil, Indførelst Navn og Cykelbrev.
3.	Ludvig Hermann Olsen	Indførelst den Dato, hvortil, Indførelst Navn og Cykelbrev.	Indførelst den Dato, hvortil, Indførelst Navn og Cykelbrev.
6.	Ernst Christensen	Indførelst den Dato, hvortil, Indførelst Navn og Cykelbrev.	Indførelst den Dato, hvortil, Indførelst Navn og Cykelbrev.

I oktober 1862 blev Ludvig konfirmeret i Holmens Kirke, lige før han fyldte 16 år. Det blev sidste gang, Ludvig brugte den gamle familiekirke, som den var for beboerne i Nyboder.

2016 - Vores barnebarn Cecilie og Nina får studeret Nyboders Mindestuer og det lille lysthus i gårdhaven, for at få et indtryk af hvordan familien har levet i Nyboder. Den lille stue, har engang i de første huse, været opdelt til to familier. Vi kan slet ikke forstå, hvordan de har kunnet leve der med alle deres børn på så lidt plads.

Ludvigs egen beretning fra Slaget ved Dybbøl i 1864

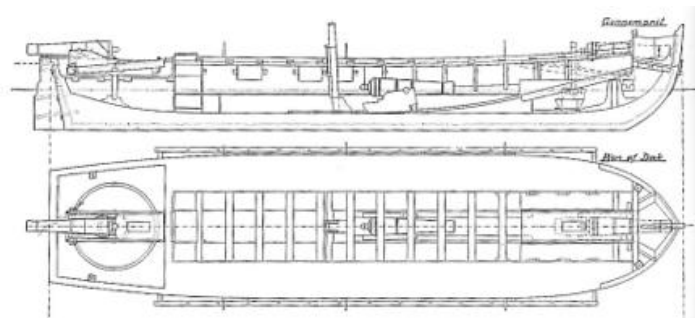
Vi er så heldige, at Ludvigs originale håndskrevne beretning fra hans deltagelse i krigen i 1864, er bevaret. Beretningen er ikke dateret, men det er noget, han har skrevet for over 100 år siden. Ludvigs storebror Edvard, som er min oldefar, var også med i 1864. De fik hver tildelt en medalje, for at have deltaget i denne krig mod Tyskland. Ludvig skriver:

Jeg blev konfirmeret October 1862. Blev derefter ansat i Januar 1863 som Lærling i Søetaten.

Var med Korvetten Valkyrien i Sommeren 1863. Og da Krigen udbrød, kom jeg ombord i Hjuldampskibet Gejser som Hornblæser.

Vi løb imellem Sønderborg og København med Syge, Sårede og Flygtninge, men da Dannevirke var faldet, skulle Als forsvares.

Der var Ordre til mig at gå ombord i en Ro Kanonbåd Nr. 18, som tilligemed to andre Ro Kanonbåde blev klargjort på Værftet.

Ro Kanonbåd, (1863), (Orlogsmuseet)

Kanonbådene var store sorttjærede træjoller, der var udstyret med to kanoner - en i hver ende. Der skulle tres mand til for at ro den tunge båd. De tunge kanoner befandt sig i bunden af båden under sejladsen, hvorfra de blev halet op til boven på skinner.

Kanonbådene var kun nyttige ved vindstille, også kaldet kanonbådsvejr, eller i nattens mørke. Kanonbådene skulle ligge og lure på fjenden fra sit skjul i åmundinger, fjorde og bælder, for så at angribe agtenfra i en flok på 30-40 både. Man halede den to tons tunge kanon frem fra bådens bund til kanonporten i boven. På chefens befaling tog hele båden sigte mod fjendens spejl.

Ved den mindste smule vind skulle bådene stikke hurtigt mod land, inden at fjenden kunne nå at manøvrere sine bredder i stilling. Den agterste kanon var fikseret i båden og drejelig, så den var kampdygtig under flugt og et enkelt skud bragte båden to-tre bådlængder frem.

Hertha, Hjuldampskib (Orlogsmuseet)

Det er denne Tur, jeg vil prøve på at fortælle noget om. Efter nogle Dages Øvelser med Mandskabet i at Ro og ellers komme i Orden ombord, afgik vi, slæbt af Dampskibet Hertha, den 1. Marts.

Vi skulde til Als. Ved Nyord (som er en lille ø nord for Møen) forlod Damperen os. Vi skulde da Klare os selv til Masnedsund. Masterne blev rejst, men først skulde den store Kanon, som stod i Boven, ned i Lasten. Slæden, som den stod på, blev sænket ned i Retning af Kølsvinet, og så kørte den ned, så den stod nede i Båden. Det var jo god Ballast.

Vi ankom sent Aften til Masnedsund, og blev indkvarteret i Vordingborg. Den næste Morgen kom Hertha og hentede os på slæb igen. Den 6. Marts ankom vi til Slesvig, i et forrygende Snevejr, og blev underlagt Skibet Skrueskonnerten Absalon, med Kaptein Wilde. (Otto Alexander Klemme Wilde, 1815 - 1896. Han har skrevet flere bøger om alle sine mange rejser, men ikke om 1864.)

Skrueskonnerten Absalon, Panserskonnert (Orlogsmuseet)

Vor Tjeneste bestod i, at ro ud om Aftenen og lytte til om Fjenden foretog sig noget, der kunde tyde på en Overgang. Vi roede langs Als Kyst hele Natten og lyttede, og kom så ind når Dagen gryede. Desuden havde vi to små Joller, som blev sendt ud. Den ene tog Tyskerne en Nat, da den i Mørket var kommet for nær Slesvigs Kyst.

Vi var indkvarteret i en Bondegård, så om Morgenens havde vi travlt med at ro i land, og sove til Kl. 12.

Senere fik vi Station i Augustenborg Fjorden, og da Dybbøl faldt, benyttede vi Lejligheden til at komme ud af Alssund, da der var en 24 Timers Våbentilstand for at begrave Døde.

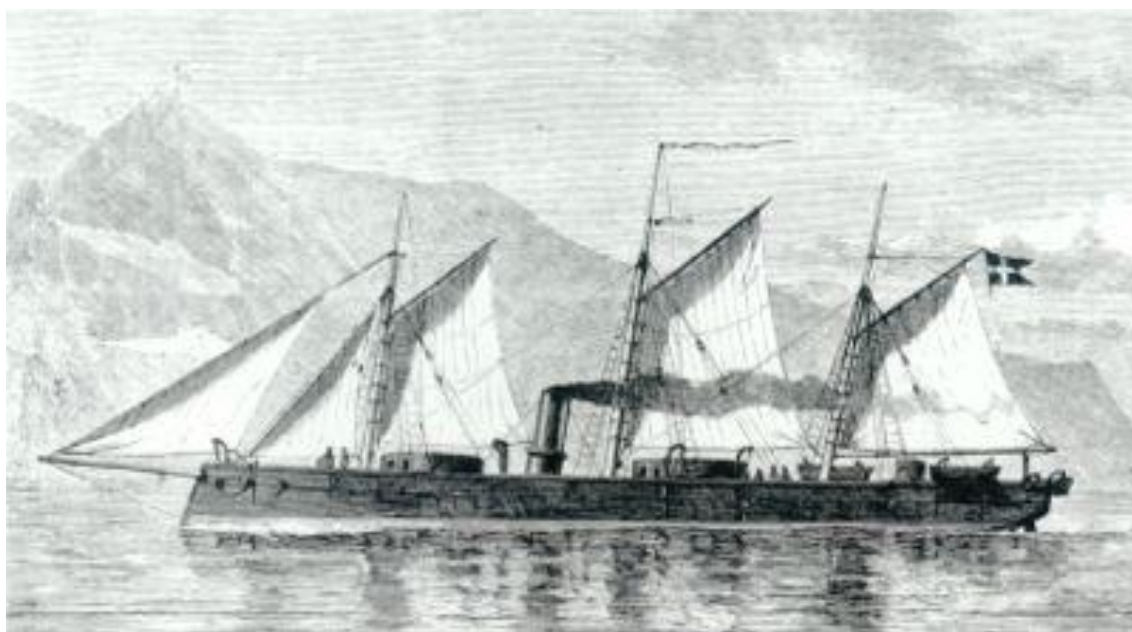
Vor Armé trak sig tilbage over Kegnæs, men Sønderborg Besætning var afskåret, da Tyskerne gik over 1 Mil længere Nordpå. Vi fik Ordre, sammen med 2 Dampbåde, at lægge til udfor Sønderkoven for at optage vore Soldater, der kom langs Kysten. Jeg sprang i Jollen, fik 2 Mand med og roede ind, og fik Båden fuld af Soldater.

Så hørte jeg, at Løjtnanten sagde, lad nu Drengen komme ombord, og sæt en ældre Mand i stedet. Og så gik Båden ind igen, og fik Båden fuld af Soldater. Men da de var Halvvejs ombord, var Tyskerne der med en Regn af Kugler, og i stedet for at gå i læ af Båden, så brasede de lige ind i Mandskabets årer og sprang ombord, men ikke alene Soldater, men også de tre Mand, glemte at tage Fangelinerne, og Båden drev imod land.

Imidlertid sendte vi Skud på Skud med den bagerste Kanon med Kardæsker, det vil sige Blik Hylstre fyldt med Småkugler. Og med det sidste Skud gled vor Båd ud, med mange Geværer og Tornystre, som Soldaterne ikke fik Tid til at medtage. Skud der faldt tæt, men stadig for højt. Man kan kun tænke sig, at Tyskerne ikke kunde bedømme Afstanden på Søen, det var de ikke vandt til.

Nu roede vi hen til Dampbåden, og afleverede Soldaterne. Så var vi snart udenfor Skudvidde og roede over til Kegnæs, hvor vi skulde blive, til det Batteri på 6 Kanoner var styrtet ud i Søen. De lange Broer, som var bygget ud i Søen, var tilintetgjort, det vil sige brændt.

Og vi skulde så forsvare Tangen til Hæren var indskibet. Medens vi lå her, kom Rolf Krake, som så slem ud. Alt var sønderskudt, man så kun hans 2 Kanontårne. Både Master og Skorsten var sønderskudte, jo han havde været med i Ilden.

Rolf Krake, Panserbatteri, (Orlogsmuseet)

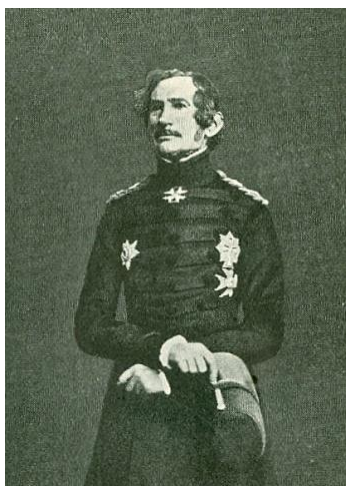
Derfra fik vi Station ved Årø i Lillebælt, til Krigen var afsluttet. Nu må man huske på, at vi var absolut Herre på Søen og om Tyskernes overgang til Als er det sagt, at Rolf Krake måske kunde have stoppet dem, men Tyskerne havde fyldt Sundet med Fiskergarn, og det vidste vi, så han vilde snart få Skruen fuld af dem.

Nu er der noget, jeg vilde fortælle, men som er så vanskeligt for mig. Da jeg kom ombord med Soldaterne, stod jeg i læ af den store Kanon i Stævnen, og så på hvad der foregik. Båden lå med bredsiden mod Land, for at der kunde skydes med den agterste Kanon. Mandskabets Køjer var opstillet i borde, for at beskytte Folkene ved Årene. Skuddene Faldt tæt, men jeg skulde have passet bedre på, der kom et Skud lige ved siden af mig, om det havde ramt i Kanonen, ved jeg ikke, men jeg mistede en tot Hår på min højre Side, ellers skete der ikke noget til al Held.

Sønderborg efter den var blevet bombet (Det kongelige Bibliotek).

Efter at jeg hele Vinteren 1863-64 havde været ombord på Hjuldampskibet Gejser, som Hornblæser, afgik vi sidst i Februar 1864 til København med Overgeneral de Meza ombord.

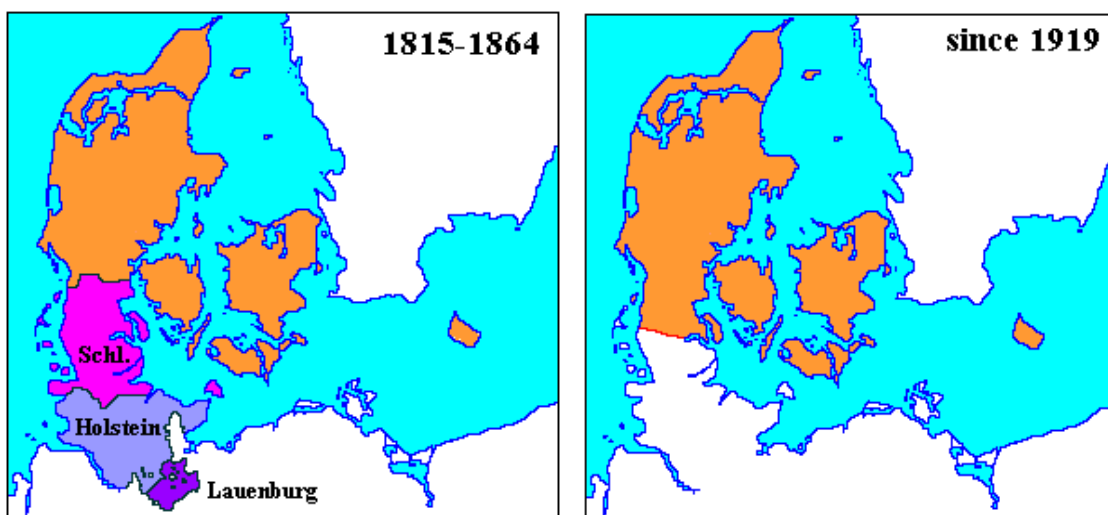
*Overgeneral Christian Julius de Meza
(danmarkshistorie.dk)*

Christian Julius de Meza (1792 - 1865) var officer i det danske militær. De Meza blev udnævnt til overgeneral i 1863.

C.J. de Meza var ansvarlig for beslutningen om, at rømme Dannevirke den 5. februar 1864.

Den 28. februar s. å. fyrede krigsminister Carl Lundbye, overgeneral de Meza. Han døde, som en bitter mand året efter, i en alder af 73 år.

På Hjuldampskibet Gejser, som førte de Meza til København, var Ludvig hans oppasser. Ludvig har fortalt, at da de Meza gik i land i København, stak de Meza ham en håndfuld dalere.

Fra 1815 til 1864 bestod Danmark af selve kongeriget Danmark samt af de tre hertugdømmer Slesvig, Holsten og Lauenborg. Holsten og Lauenborg var samtidig medlemmer af Det tyske Forbund.

Det blev til mange skibe i Søværnet

Ludvig Hermann Kleier.

<i>Hørling M. 1/1 63.</i>	<i>Udkommanderet med</i>	
<i>11/1 1/2 65</i>		
<i>1/2 1866.</i>		
<i>Elev M. 1/2 69</i>		
<i>Overmars 1/9-70.</i>		
1863	Valkyrie.	3 3 3 2
1864	Kanaryolde 18.	2 3 3 2
1865	Kiels fæl.	3 3 3
1866.	Heimdal	3 3 3
1867.	Fylla.	3 3 3
1868	Heimdal.	3 3 3 3
1868/69	Jylland	3 3 3 3
1869	Agir.	3 3 3 3
1869/70	Falland	3 3 3 3
1870	P. Kram.	3 3 3 3
1871	Slesvig	3 3 3 3
1872	Heimdal	3 3 3 3
1872/73	Bagmar	3 3 3 3
1873.	Falland	3 3 3 3
1873.	Gorn	3 3 3 3
1873/74	Falland	3 3 3 3

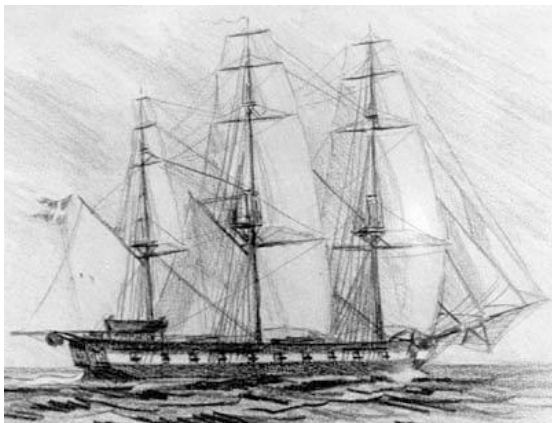
Det er Ludvigs 70 år gamle lister, hvor han har skrevet om sin tid i Søetaten, samt hvilke skibe han har sejlet med.

Ludvig fortæller til Nationaltidende i 1942 i anledningen af sin 96 års fødselsdag: "Når jeg efter endt togt kom hjem til Nyboder, var det mig en særlig glæde, at kunne lægge min hyre på bordet til min moder. I hjemmet var der jo 8 børn og et plejebarn."

- No. 1. 1863, Korvetten Valkyrien, Kadetskib, *Korsling*
 Chef: Kaptajnløjtnant R.C.M. Bruun,
- No. 2. - Dampskibet Gejser, Trøppetransport,
 Chef: Kaptajnl. W.C.L. Jacobsen,
- No. 3. 1864, Ro-Kanonbaad No. 18, -I Krigen ved Als,
 Chef: Reservel. E. Schou, - afløst af
 Reservel. Clausen.
- No. 4. 1865, Niels Juel, -Middelhavet,
 Chef: Olk. E. Suensson,
- No. 5. 1866 Heimdal, -Kadetskib,
 Chef: Kaptajnl. C.V. Schönheyder.
- No. 6. 1867 Fylla, -Island,
 Chef: Kaptajnl. F.E.A.E. Lund,
- No. 7. 1868, Heimdal, -Kadetskib,
 Chef: Kommandør A.R. Hedemann,
- No. 8. 1868- Jylland - Spanien,
 69, Chef: A.C. Schultz,
Kommandør
- No. 9. 1869, Egir, - Opmaalning,
 Chef, Kaplt. H. C. F. Garde,
- No. 10. 1869- Sjælland - Aabning af Suez-Kanalen, Middelhavet,
 70, Chef: Kommandør R.C.M. Bruun,
- No. 11. 1870, Peder Skram, - Eskadre,
 Chef: Kommandør ~~xxxxxxxxxxxx~~ J.P.F. Wulff,
- No. 12. 1871, Slesvig, - Kongeskib,
 Chef: Kaptajn J. Schoustrup,
- No. 13. 1872, Heimdal, - Kadetskib,
 Chef: Kaptajn J. Schoustrup,
- No. 14. 1872- Dagmar, - Sydamerika-Vestindien,
 73, Chef: Kaptajn H.C.F. Garde,
- No. 15. 1873, Sjælland, -Kroningen i Tromhjem,
 Chef: Kommandør I. C. Kraft,
- No. 16. 1873, Gorm, -Eskadre,
 Chef: Kommandør F.L.F. Sommer,
- No. 18. 1874, Fregatten Jylland, - Island, -Tusindaarsfesten,
 Chef: Kommandør R.C.M. Bruun,
- No. 19. 1879- Dagmar, - Vestindien,
 80, Chef: Kaptajnl. P.H. Braëm,
- No. 20. 1884- Fylla, -Middelhavet,
 85, Chef, Kaptajnl. H.L.R. Thalbitzer,
- No. 21. 1889- St. Thomas -Middelhavet,
 90, Chef: Kommandør F.P.A. Uldall,
- No. 22. 1896, Fylla - Grønland,
 Chef: Kaptajn T. Braëm.

pens
 Pensioneret, Kgl. Hushovmester L. Klein, f. 30.10.1846.

Korvetten Valkyrien

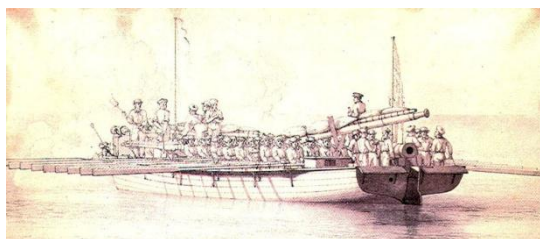
1863 På togt som Kadetskib, lærling
Chef: Kaptajnløjtnant R. C. M. Bruun

Dampskibet Gejser

1863 Troppetransport
Chef: Kaptajnløjtnant W. C. L. Jacobsen

Ro-Kanonchalup nr. 18

1864 I krigen ved Als, Hornblæser
Chef: Reserveløjtnant E. Schou
 afløst af Reserveløjtnant Clausen

Skruefregatten Niels Juel

1865 På togt i Middelhavet
Chef: Orlogskaptajn E. Suenson

Skruekorvetten Heimdal

1866 På togt som Kadetskib
Chef: Kaptajnløjtnant C. V. Schønheyder

Skrueskonnerten Fylla

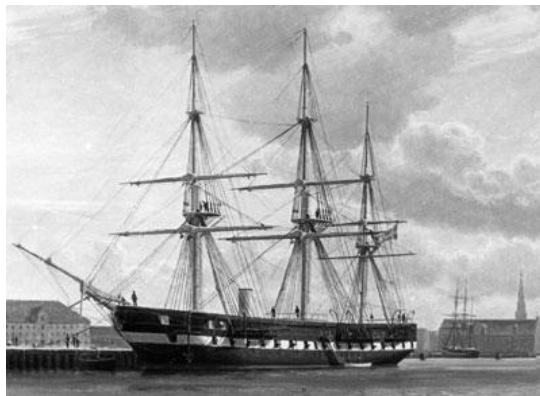
1867 På togt til Island, Hornblæser
Chef: Kaptajnløjtnant F. E. A. E. Lund

Skruekorvetten Heimdal

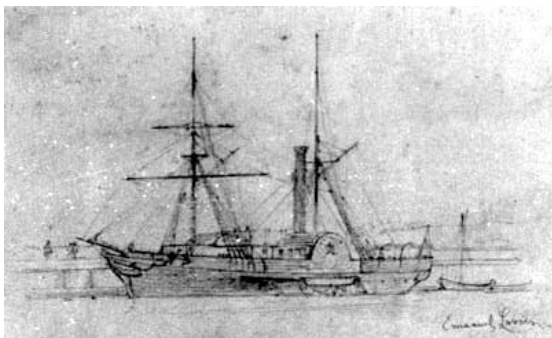
1868 På togt som Kadetskib, Topgast
Chef: Kommandør A. R. Hedemann

Fregatten Jylland

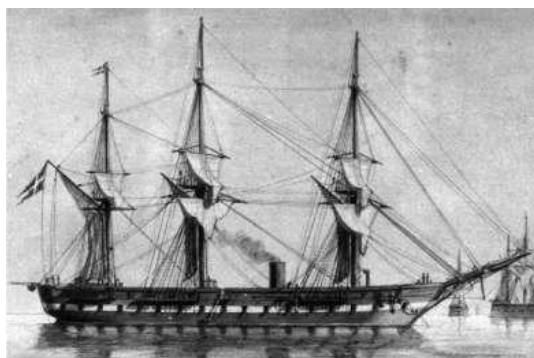
1868-69 På togt til Spanien, Topgast
Chef: Kommandør A. C. Schultz

Hjuldampskibet Ægir

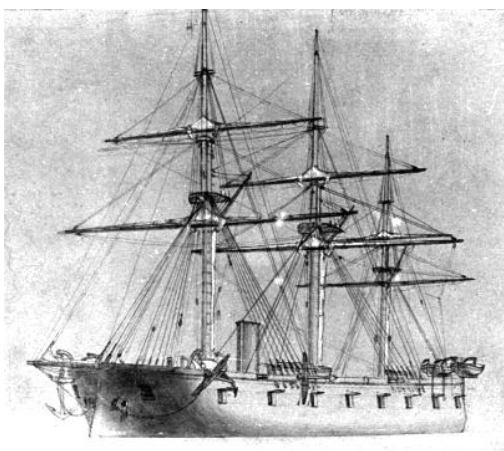
1869 Opmåling i Danske farvande
Chef: Kaptajnløjtnant H. C. F. Gade

Fregatten Sjælland

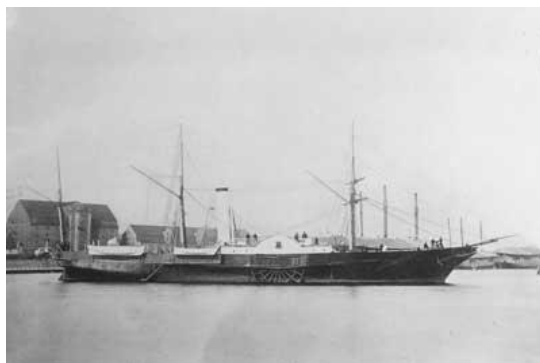
1869-70 Åbning af Suez-Kanalen,
Middelhavet, Topgast
Chef: Kommandør R. C. N. Bruun

Panserfregatten Peder Skram

1870 På togt i Eskadren, Topgast
Chef: Kommandør J. P. F. Wulff

Hjuldampskibet Slesvig

1871 Kongeskib
Chef: Kaptajn J. Schoustrup

Skruekorvetten Heimdal

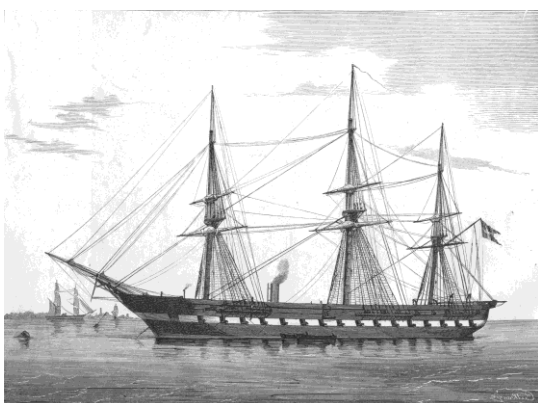
1872 På togt som Kadetskib, Topgast
Chef: Kaptajn J. Schoustrup

Skruekorvetten Dagmar

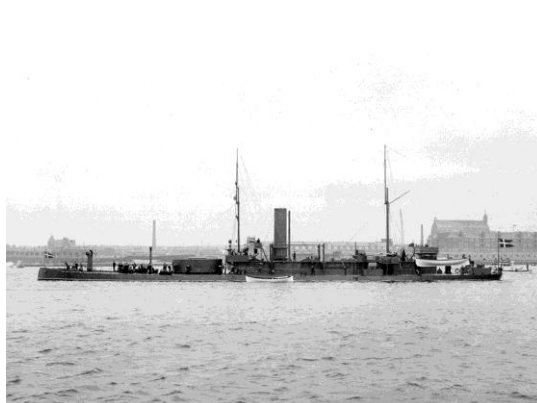
1872-73 På togt til Sydamerika og
Vestindien, Topgast
Chef: Kaptajn H. C. F. Gade

Fregatten Sjælland

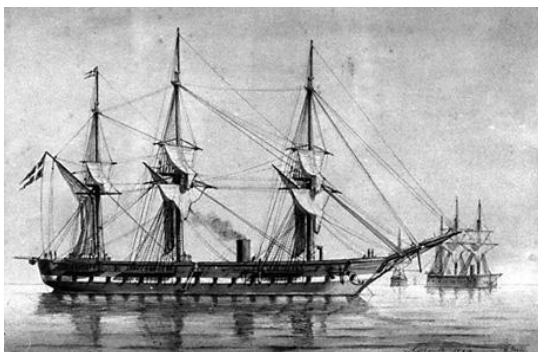
1873 Kroningen i Trondheim
Chef: Kommandør I. C. Kraft

Panserbatteriet Gorm

1873 Eskadre
Chef: Kommandør F. L. E. Sommer

Fregatten Sjælland

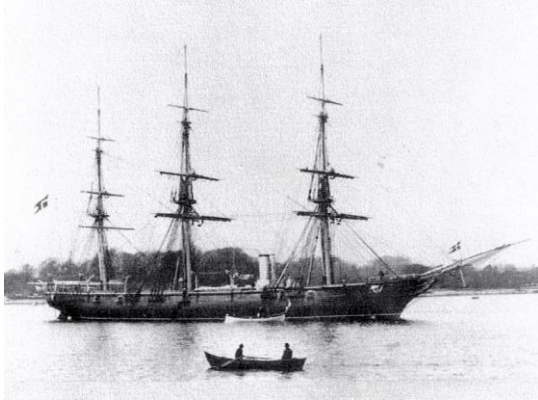
1873-74 Middelhavet,
som prins Valdemars Hovmester
Chef: Kommandør C. F. V. Wrisberg

Fregatten Jylland

1874 Island, Tusindårsfesten,
som prins Valdemars Hovmester
Chef: Kommandør R. C. M. Bruun

Skruekorvetten Dagmar

*1879-80 På togt til Vestindien,
som prins Valdemars Hovmester
Chef: Kaptajn P. H. Bräem*

Skrueskonnerten Diana

*1882 På togt til Island,
som prins Valdemars Hovmester
Chef: Kaptajn H. H. Koch*

Skrueskonnerten Fylla

*1884-85 På togt til Middelhavet,
som prins Valdemars Hovmester
Chef: Kaptajn H. L. R. Thalbitzer*

Skrueskonnerten Fylla

*1886 På togt til Grønland,
som prins Valdemars Hovmester
Chef: Kaptajn T. Bräem*

Briggen St. Thomas

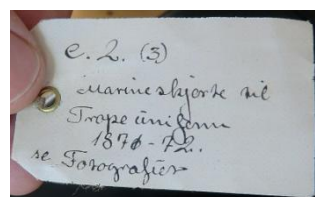
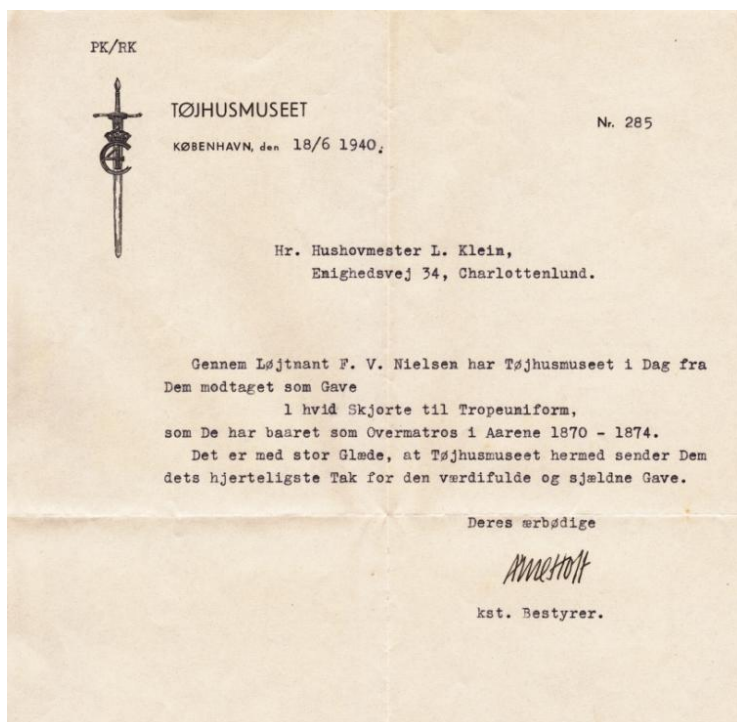

*1889-90 På togt i Middelhavet,
som prins Valdemars Hovmester
Chef: Kommandør F. P. A. Uldall*

Alle billederne af skibene er
fra Orlogsmuseet

Ludvigs to år ældre bror Edvard, min oldefar, sejlede også i Den danske Flåde. Vi kan se, at de to brødre var sammen på fregatten "Niels Juel", som var på togt i Middelhavet i perioden 3. maj til 1. november 1865.

Ludvigs tropeskjorte

Vi fandt dette brev imellem Ludvigs mange papirer. Nina gik straks i gang med at skrive til Nationalmuseet/Tøjhusmuseet, for at høre om de stadig var i besiddelse af denne skjorte. Seniorforsker Karsten Skjold Petersen skrev, at de endnu ikke havde fået digitaliseret de gamle ting, men gerne ville efterlyse skjorten. Efter kort tid modtog vi en mail, med en invitation til at besøge Skjold Petersen i Tøjhusmuseet. Ludvigs skjorte var fundet og befandt sig på hans kontor.

Der hang skjorten så presset, uden en plet og så hel ny ud. Den havde i alle disse år ligget i en blikkasse i syrefrit papir. Dér ligger den nu igen.

Denne tropeskjorte, som Ludvig har brugt på sine rejser til søs, er næsten 150 år gammel.

Turen til Middelhavet

Turen til England, Spanien, Malta, Grækenland, Tyrkiet, Egypten, Italien.

Det begyndte med en større rejse i 1873, hvor den knap femtenårige prins Valdemar havde sin første tjeneste på Fregatten Sjælland. *"Han fik til oppasser en af de faste overmatroser ved navn Klein. Denne forstod ved sin nettede, taktfulde optræden at vinde prinsens tillid og yndest og er nu hans (Valdemars) betroede kammertjener"* (Bogen: Kongernes onkel).

Ludvig påbegyndte sin spændende og til tider stormfulde rejse den 15. oktober 1873 med fregatten Sjælland. Turen gik først til Portland, som ligger i det sydlige England.

Den næste havn fregatten anløb var Cadiz, som er en by i Sydspanien ud mod Atlanterhavet. Derefter sejlede de gennem Gibraltarstrædet, der forbinder det nordlige Atlanterhav med Middelhavet og deler Europa fra Afrika. De anløb Gibraltar, hvor det meste af Gibraltarklippen er udlagt som naturreservat, hvor der lever mange aber.

Dernæst gik turen op langs Spaniens østkyst til Malaga, der ligger på Costa del Sol kysten, Alicante ved Costa Blanca og derefter Barcelona der ligger på Costa Brava kysten. Derefter fulgte en længere sejl tur over Middelhavet til øen Malta. Dengang var øen en britisk koloni og mest kendt for korsridderne og deres gamle borge.

Den 21. december anløb "Sjælland" Piræus i Grækenland, hvor prins Valdemar deltager i sin bror kong Georgs 28 års fødselsdag den 24. december. Juletræ havde de med fra Danmark, som en gave fra den kendte danske kunster Elisabeth Jerichau Baumann, der har malet adskillige billeder af dronning Louise og hendes døtre, samt dejlige julekager. Nytårsaften blev også fejret i Grækenland.

Ludvig fortæller til Nationaltidende: *"Når vi kom til Grækenland, gik de ind i Piræus, hvor kong Georg boede på sit lystslot "Tatoi" udenfor Athen. Der var vist mange røvere i Grækenland dengang, for vi kørte altid til "Tatoi" under skiftende gendarm eskorte".*

Derefter fortsætter rejsen den 16. januar 1874, hvor skibet forlader Europa, for at besøge den gamle middelalderby Smyrna (Izmir) i Tyrkiet. Rejsen gik videre til Alexandria i Egypten, som har sit navn efter Alexander den Store, der grundlagde byen for over 2000 år siden.

Så begyndte hjemrejsen med første stop i Messina på Sicilien med den kendte vulkan Etna. Derefter videre langs den italienske kyst til Neapel (Napoli), hvor vulkanen Vesuv ligger, som engang begravede hele byen Pompeji i sin aske. Den sidste italienske by på rejsen var Livorno i Toscana. Siden fulgte en lang sørejse til Cowes i Sydengland.

Den 17. marts 1874, fem måneder senere, var "Sjælland" tilbage i København.

2016 - Kronborg Slot i Helsingør.

Titelsangen til TV serien "Kurs mod fjerne kyster"

*Hvis Kronborg var om bagbord,
den dag vi tog af sted,
er Kronborg nok om styrbord,
den dag, vi vender hjem.*

Hvordan Klein blev prins Valdemars hovmester

I Nationaltidende den 4. januar 1942 kan vi læse følgende:

Da "Sjælland" kom tilbage fra Middelhavet i 1874, var kong Christian den IX ved Toldboden for at tage imod sin søn, som dog ikke kom i land, da han lå syg i sit lukaf. Kongen tog så om bord med karantæne båden og finder da Klein ved siden af prinsens køje. Prinsen har feber, men skibslægen tillader, at han må overflyttes til Amalienborg, når bare han bliver pakket godt ind i tæpper. Så siger kongen til Klein: "Nu går De med i land, og så går De ikke mere i tjeneste, hvis De vil" – et tilbud Klein tager imod og træder så ud af flåden i 1874 for at blive hovmester for prins Valdemar, hvem han kommer til at følge på endnu en række togter.

Hjemsendt fra Den danske Flåde

Ludvig Hermann Klein
født 30' Oktober 1846.

Fra Søetatens Drengeskole til Artillerikorpsset.

Lærling af 2' Klasse	1/1 1863
Lærling af 1' Klasse Nr. 64	1/4 1865
Halvbefaren Matros " 133	1/4 1866
Overmatros " 89	1/9 1870

-----Udkommando.-----

1863	Valkyrien	
1864	Kanonjolle 18	
1865	Niels Iuel	
1866	Hejmdal	
1867	Fylla	Hornblæser
1868	Hejmdal	Topsgast
1868/69	Jylland	Topsgast
1869	Ægir	
1869/70	Sjælland	Topsgast
1870	Peder Skram	Topsgast
1871	Slesvig	
1872	Hejmdal	Topsgast
1872/73	Dagmar	Topsgast
1873	Sjælland	
1873	Gorm	
1873/74	Sjælland.	

Hjemsendt den 1' April 1874 efter Ansøgning.

I 1874 udtrådte Ludvig af Den danske Flåde. Det var ikke fordi han ikke sejlede mere, han var bare ikke ansat i Den danske Flåde. Nye spændende udfordringer ventede ham de næste mange år. Planen havde ellers været, at Ludvig skulle have læst til styrmand.

Ludvig fortæller til avisen i forbindelse med sin 90 års fødselsdag: *"Jeg blev i flåden i elleve år. I den tid blev der hver sommer sendt to mand til kongens sejlbåd på Esrum Sø. Jeg havde turen flere gange; det var vældig fornøjeligt at sejle med kongen og hans gæster. En dag sagde kongen til mig, om jeg ville se lidt efter prins Valdemar, når han kom om bord på fregatten "Sjælland" som frivillig lærling. Prinsen var 14 år dengang. Det gjorde jeg så, og jeg hjalp ham med tøjet og den slags. Han var morderlig flink og dygtig til arbejdet."*

Prins Valdemar, foto J. Petersen & Comp. (Det kongelige Bibliotek)

Den 18. juli 1872 tog kong Christian den 9. og prins Valdemar med Fregatten Sjælland til Norge, for at deltage i kroningen af Oscar den 2. i Nidaros Domkirke i Trondheim. Ludvig var også med på denne rejse.

Ludvig flytter hjemmefra

2016 – Amalienborg, Christian den 9.s Palæ

Ludvig havde boet hjemme i Nyboder, indtil han trådte ud af Marinen. Nu var den nye bolig Christian den 9.s Palæ på Amalienborg, det er der hvor dronning Margrethe bor i dag. Amalienborg ligger ikke langt fra Ludvigs hjem, men var helt andre omgivelser end de små stuer i Nyboder. Her havde hans bror Edvard også sin daglige gang, da han var ansat som kammerlakaj hos kronprinsen (Frederik den 8.).

Kronprinsparret havde lige fået ny guvernante, den 30 årige Agnes Whatton fra England. Agnes boede også på Amalienborg, men det var i Frederik den 8.s Palæ. På det tidspunkt havde kronprinsparret kun to børn, Christian (10.) og Carl, der senere blev kong Haakon af Norge. Derefter kom Harald, Ingeborg og Thyra, som Agnes nåede at være guvernante for.

Ludvig kom til at bo på og besøge mange andre slotte både i Danmark og i udlandet. På Fredensborg Slot og Bernstorff Slot boede han ofte. Her boede Agnes også tit, lige som hun var på Charlottenlund Slot, der ligger tæt på Bernstorff Slot.

Agnes fik stor betydning for Ludvigs liv, men mere om det senere.

Turen til Islands Tusindårsfest

I 1874 havde Island 1000 års jubilæumsfest. Som den første danske konge, besøgte Christian den 9. denne danske ø i selskab med sin søn prins Valdemar. Han havde allerede ledsaget sin far på flere rejser. Ludvig deltog også, kan vi se på hans lange liste over rejser.

Den 21. juli 1874 gik kong Christian den 9. ombord i Fregatten Jylland som lå i Frederikshavn. Skibet blev eskorteret af Korvetten Heimdal på hele rejsen. Under turen til Island tilbragte de et par dage i Thorshavn på Færøerne, hvor de oplevede folkedans og de flotte dragter. Sejlturen videre til Island foregik under heftige storme og hårdt vejrlig.

Den 30. juli anløb Fregatten Jylland, Reykjavik hvor de kongelige blev modtaget med salut af orlogsskibene fra Norge, Sverige, Tyskland og Frankrig.

Det havde været en stor oplevelse at deltage i festlighederne på Island, med gudstjeneste i domkirken. Rejse på små islandske heste ind i landet, hvor vi besøgte Thingvalla. For 1000 år siden var Thingvalla stedet, hvor Altinget, som var den lovgivende og dømmende forsamling, havde holdt deres møder.

Ludvig fortæller til Nationaltidende: *"Inden rideturen havde jeg fået det gode råd, at jeg skulle tage noget hjorte talg med. Da jeg står og gnider mig, det sted der ville blive ømt af rideturen, kommer Hans Majestæt hen til mig og spørger: Hvad er det, de bruger dér Klein?"*

"Det er hjorte talg, Deres Majestæt".

"Kan de ikke give mig lidt med" siger Christian den IX, som jo ellers var vant til at ride.

Kongen, prins Valdemar og deres følge overnattede i en af de små kønne trækirker, hvor de sov på kirkestolene. Her blev den egentlige fest afholdt. Da de kom tilbage til Reykjavik, måtte Ludvig løftes af hesten.

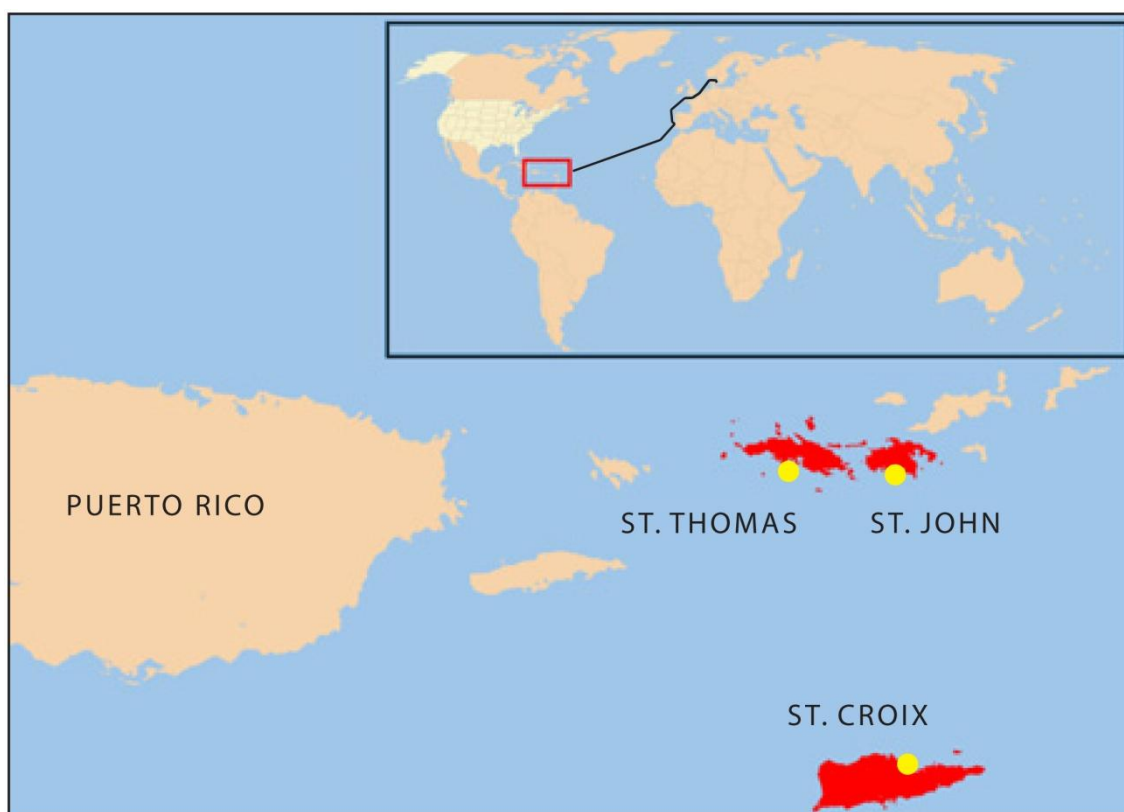
En dag tog Valdemar sammen med Ludvig ud i en jolle for at fange torsk med snøre. De fik så mange, så der var mad nok til hele besætningen næste dag, hvilket prinsen var meget stolt over.

Der blev også afholdt et pragtfuldt bal til ære for kongen, som til gengæld gav en afskedsfest på Fregatten Jylland med dans på fordækket.

Den 11. august begyndte hjemrejsen, der også var temmelig stormfuld. Turen gik videre til Leith i Skotland, hvor prinsesse Alexandra af Wales ventede på sin far. Prinsessen gik ombord på Fregatten Jylland, for at rejse med til Danmark og besøge sit gamle fædreland.

Der var mange flere rejser, men ikke dem alle deltog Ludvig i. Når vi læser listen over, hvilke skibe Ludvig har sejlet med, kan vi se, hvilke rejser han var med på.

Turen til De Dansk Vestindiske Øer

Den 13. august 1879 gik turen med Korvetten Dagmar til De Dansk Vestindiske Øer, efter kong Christian den 9., dronningen, kronprinsparret samt storfyrstinde Dagmar havde været ombord for at tage afsked.

Første stop var Cowes, hvor prins Valdemar var i audiens hos dronning Victoria af Storbritannien, Irland, og kejserinde af Indien. Hendes søn var gift med Valdemars søster Alexandra.

Den 29. august var "Dagmar" inde i Lissabon for at laste kul. Derefter sejlede korvetten videre til Madeira, og den 27. september, 46 dage efter at "Dagmar" havde forladt København, anløb skibet De Dansk Vestindiske Øer.

Prins Valdemar fortæller, det her på Sankt Thomas, var en helt ny verden, med endnu mere farvepragt end han tidligere havde oplevet. Det var første gang det danske kongehus besøgte, de dengang fjerne danske kolonier. Her blev der

arrangeret et stort festfyrværkeri til ære for Valdemar, da han den 27. oktober blev 21 år. Ved den lejlighed blev der afholdt et stort bal på "Apollo Teater" i byen Sankt Thomas. Den 13. december gjorde prinsen gengæld med et bal ombord på "Dagmar".

Hele den vinter tilbragte "Dagmar" og hendes besætning på St. Thomas, St. Croix og St. Jan.

Opholdet havde til formål, at forhindre uroligheder i anledning af nye arbejdsforhold, som hverken de hvide eller sorte var tilfredse med. Alt gik imidlertid roligt. Prinsen færdedes meget rundt i både byerne og på landet, og satte sig grundigt ind i forholdene. Han besøgte også forskellige familier, der overalt modtog Valdemar med den største gæstfrihed.

Under besøget fik prinsen et halsonde, der varede i tre uger. Valdemar lå syg hos guvernør Garde og hans kone i St. Thomas. Her opstod et hjerteligt forhold, som senere fortsatte, da guvernøren vendte tilbage til København.

Mens "Dagmar" lå ved St. Thomas, udbrød der en nat en stor ildebrand inde i byen med ild i 14 huse. Med prins Valdemar i spidsen deltog alle fra "Dagmar" i slukningen af branden. Aviserne i St. Thomas strømmede over af begejstring for den modige prins.

Den 28. april forlod "Dagmar" De Vestindiske Øer og kom til København den 7. juni 1880. Valdemar bevarede interessen for Vestindien og venskabet med kommandør P.H. Braën, der havde stået for togtet. Ved hans begravelse i Holmens kirke i 1897, deltog både prins Valdemar og prinsesse Marie.

Ludvig giftede sig med engelsk guvernante

Fredensborg Slot ca. 1960, fotograf ukendt - Fredensborg Slotskirke ca. 1900, foto: Oskar Johansen (Fredensborg Arkiv)

Prins Valdemars Hushovmester forelskede sig i kronprinsparret Frederik (8.) og Louises engelske guvernante Agnes Whatton. Begge boede på Amalienborg, men i hvert sit palæ. Tit opholdt de sig på samme slot, når der var familietræf på Fredensborg Slot, Charlottenlund Slot og Bernstorff Slot. Da Ludvig var 34 år, giftede han sig med den 2 ½ år ældre Agnes i Fredensborg Slotskirke. Hun var født i Cheltenham i det Sydvestlige England.

Da Ludvig dør mange år senere og blev begravet, fortalte præsten, kronprinsesse Louise personligt havde arrangeret deres bryllup på Fredensborg Slot.

[illegible]

Kirkebogen fra Fredensborg Slotskirke den 7. december 1880

Storbritannien, hvor Agnes kom fra.

I bryllupsgave fik Ludvig og Agnes en lille sølvkande af kronprinsparret. Den står i dag og pynter i vores hjem.

Det må have været spændende for Ludvigs familie, at komme til bryllup på det smukke Fredensborg Slot, hvor broderen Edvard selvfølgelig var hjemmevant.

Hverdagsmad hos kongeparret

Det var her på Fredensborg Slot kong Christian den 9. Europas svigerfar, som han blev kaldt, holdt sommerfest for alle sine børn og svigerbørn, som regerede i hele Europa. Det er også her, de kendte gæster, skrev deres autograf på glasset i vinduerne med en diamant. En tradition kongehuset har bibeholdt.

Kongen og dronningen serverede god gammeldags dansk mad, når familien var på besøg. Det var øllebrød om morgenen, og natmaden var tit tykmælk eller rødgrød med fløde, som de ikke herboende familiemedlemmer kun fik, når de besøgte Danmark.

Agnes og Ludvigs første bolig

I 1881 kan vi se i Politiets Registerblad, at de nygifte flytter ind i et af de nye byggeforeningshuse i Krusemyntegade 9. Gaden havde tidligere været bebygget med de første Nyboderhuse fra Chr. den 4's tid, men de var i så dårlig stand, at de var blevet revet ned. Arbejdernes Byggeforening fra 1865 havde købt grundene og byggede, efter den tids forhold, nogle meget moderne rækkehuse med en lille gårdhave.

2016 - Krusemyntegade 9, som er det grå hus med samme hoveddør som fra Ludvigs tid. Huset, som vi har været inde i, er meget nænsomt sat i stand. I huset overfor i nr. 8 boede min oldefar med sin familie. Dette hus er i dag meget forsømt, hvilket vi ved, de andre beboere er meget kede af.

Der boede to familier i hvert hus, hvor hver familie havde sit eget køkken. Da Ludvig var ejer af huset, boede han på 1. sal. Senere blev loftet ombygget til beboelse.

Krusemyntegade var tæt på Ludvigs forældre i Nyboder og hans arbejdsplads i Det gule Palæ i Amaliegade.

Huset blev senere overtaget af Ludvigs bror Edvard og hans familie.

Island sommeren

Togtet, hvor Ludvig deltog sammen med prins Valdemar, gik til Island. I løbet af sommeren blev de fleste af fjordene besejlet med Skonnerten Diana.

Agnes og Ludvig fik tre børn

Ludvig var i lange perioder væk hjemmefra. Sådan var det at være gift med en sømand.

Den 21. september 1881 blev Agnes og Ludvig forældre til en søn, der blev døbt Philip. Agnes var 37 år, som dengang var en høj alder for en førstegangs fødende.

2016 - Christiansborg Slotskirke.
Det blev familiens kirke, efter Ludvig var blevet ansat hos prins Valdemar.

18		Født		Dødt	
Nr.	År og Tidspunkt	Dødsårsag	År og Tidspunkt	År og Tidspunkt	År og Tidspunkt
2	1881 Jan 17	1881 Jan 17	1881 Jan 17	1881 Jan 17	1881 Jan 17
3	1880 Sept 6	1880 Sept 6	1880 Sept 6	1880 Sept 6	1880 Sept 6
4	1881 Jan 8	1881 Jan 8	1881 Jan 8	1881 Jan 8	1881 Jan 8
5	1881 April 11	1881 April 11	1881 April 11	1881 April 11	1881 April 11
6	1881 April 12	1881 April 12	1881 April 12	1881 April 12	1881 April 12
7	1881 Sept 24	1881 Sept 24	1881 Sept 24	1881 Sept 24	1881 Sept 24
8	1881 Okt 23	1881 Okt 23	1881 Okt 23	1881 Okt 23	1881 Okt 23

Nr. 7 Philip Ludvig Kleins døb i Christiansborg Slotskirke den 23. oktober 1881.

[illegible]

Nr. 5 Valdemar Edvin Harald Kleins døb den 4. august 1883 i Kirkebogen for Hof & Slot

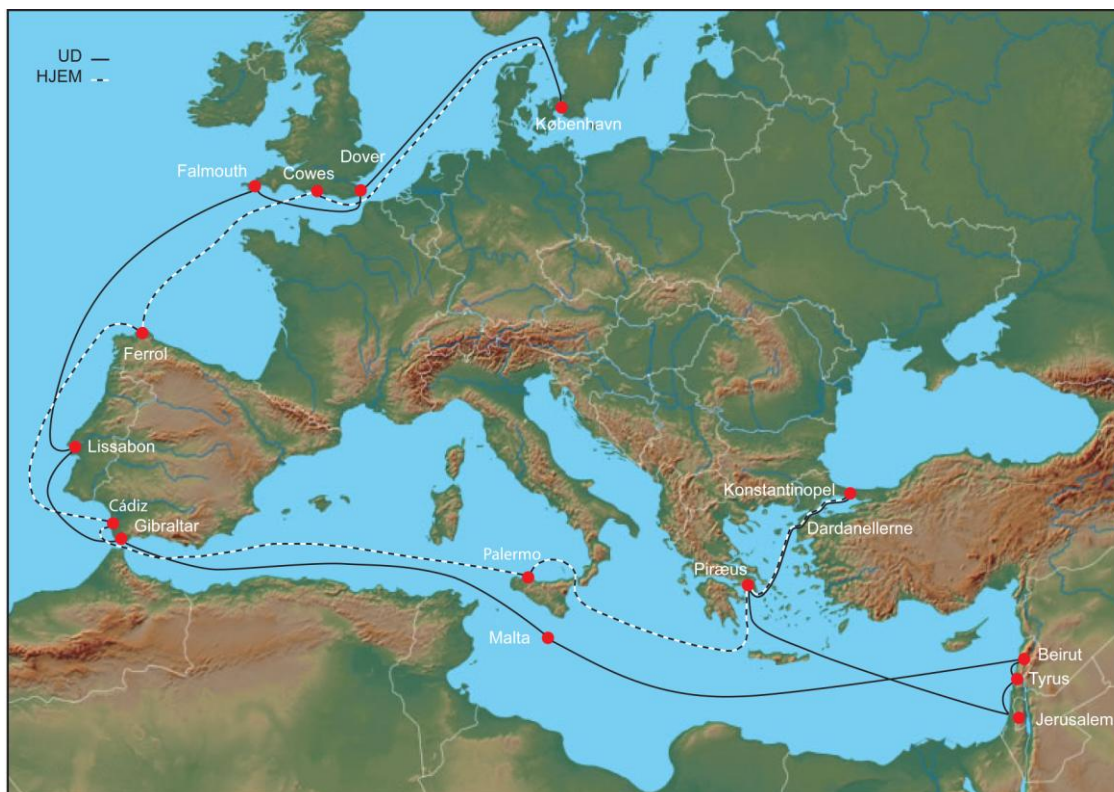
Den 18. juni 1883 kom søn nr. to til verden i Krusemyntegade 9. Han blev døbt i Christiansborg Slotskirke.

[illegible]

Nr. 4 Louise Olivia Dagmar Kleins døb den 9. juli 1885 i Kirkebogen for Hof & Slot

Den 4. maj 1885 fik Agnes og Ludvig en lille pige, der er født i Krusemyntegade 9. Hun blev døbt i Christiansborg Slotskirke, Louise Olivia Dagmar Klein. Hun blev altid kaldt BABS. Hvorfor hun fik dette kælenavn, ved vi ikke, men vi kan se på gamle breve, at det var et kælenavn, der fulgte hende hele livet

Turen til Middelhavet

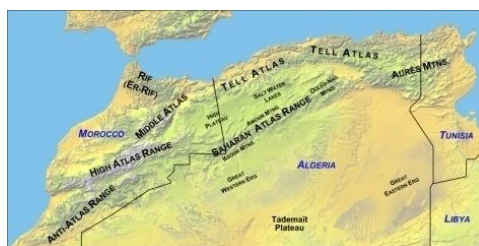

Den 19. oktober 1884 drog Valdemar og Ludvig med Skonnerten Fylla, på en sørejse til Middelhavet. Her deltog den unge siamesiske prins Pheen som lærling.

Til Nationaltidende fortæller Ludvig i 1942: *"Den bedste tur var så afgjort den til Middelhavet i 1884 – 85. Jeg var nu blevet hovmester for prinsen, og så fik jeg set meget mere."*

På udrejsen var de forbi Dover, hvor Valdemar besøgte sin søster prinsesse Alexandra, hos hvem han fejrede sin 26 års fødselsdag. De var også inde i Falmouth for at laste kul. Efter storm over den Spanske Sø, ankom "Fylla" til Lissabon den 10. november. Her fik de den kedelige meddelelse, der var karantæne for skibe, der kom fra England, så ingen måtte gå i land. Den portugisiske kronprins, den senere kong Carlos, der blev skudt i 1908, lå med sin lystyacht på siden af "Fylla", for at hilse på prins Valdemar.

Derefter gik turen til Gibraltar. Med den smukkeste udsigt til den gamle verdensberømte abeklippe på den ene side, og på den anden side Afrikas kyst med de hvide huse i Ceuta. Ceuta er en selvstændig spansk by og provins langs Middelhavskysten i Nordafrika. Vi kunne ude i horisonten se det blålige omrids af Atlasbjergene, der går gennem Nordafrika, som strækker sig over 2.450 km gennem Marokko, Algeriet og Tunesien. Bjergkædens højeste punkt hedder Toubkal og har en højde på 4.165 m og ligger i det sydvestlige Marokko.

I det herligste vejr forlod "Fylla" Gibraltar og dampede øst på. En dag så de en stor mængde havskildpadder, der soled sig på den spejlblanke havoverflade. En båd blev firet i vandet, og prinsen fik fat i fem store skildpadder, som var en meget sjældnen fangst dengang.

Under et fire dages ophold i perioden 25. – 29. november var de på Malta, hvor Valdemar havde lejlighed til at se de mange minder fra Tempelriddernes tid. En sal i guvernørens palads var fyldt med gamle våben og rustninger.

Turen gik videre til Det hellige Land, Palæstina, hvor de blev mødt af Libanons snedækkede toppe. Den 5. december ankrede "Fylla" ved Beirut.

Valdemar Atterdag havde for 500 år siden besøgt Det hellige Land. Ingen dansk kongelig havde besøgt landet siden.

Tidligt næste morgen kom den danske konsul Ninon og vicekonsul Løitved ombord for at hilse på prinsen. Over middag gik Valdemar i land, hvor der var opstillet æresvagt med musik og militær honnør. Derefter kørte prinsen op til det danske konsulat. Vejen gennem gaderne var fyldt med mennesker og husenes flade tage var fyldte af tilskuere. På konsulatet modtog prins Valdemar besøg af generalguvernøren i Libanon Wassa Pascha, som repræsentant for Syriens statholder Hamdi Pascha, der var i Damaskus. Repræsentanter fra de andre konsulater var også mødt op.

Ludvig fortæller til Nationaltidende: *"Vort besøg i Det hellige Land var en skøn oplevelse. Vi boede i et gammelt kloster i Jerusalem, hvorfra der op til Oliebjerget var ½ times gang. Hvor var der kønt. Rundt om på markerne var der hyrder, som man ser på billeder.*

"Fader vor" fandtes indhugget på flere sprog, også på dansk. Jeg så også, hvor Kristus var født. I Gethsemane Have blev jeg gode venner med en munk, der passede haven, selv om vi kun kunne tale fingersprog.

Prins Valdemars forlovelse og bryllup

Prinsesse Marie og Prins Valdemar (webmaster@indenforvoldene.dk)

I 1885 var prins Valdemar i Amsterdam, hvor han skulle præsenteres for den frimodige og charmerende tyveårige prinsesse Marie. På denne rejse var Ludvig med, har han fortalt til Berlingske Morgenavis. Senere på året blev prins Valdemar gift med prinsesse Marie af Orléans, der var det ældste barn af Robert, hertug af

Chartres og hans hustru, Françoise d'Orléans. De var begge børnebørn af kong Ludvig-Filip af Frankrig.

Brylluppet var ikke uden problemer, da parret havde forskellige trosretninger. Marie var katolik og Valdemar protestant. Parret fik Pave Leo den 13.s velsignelse til at indgå ægteskab, hvor det blev aftalt, at eventuelle sønner skulle opdrages protestantisk, mens døtre skulle opdrages katolsk.

Vielsen foregik den 20. oktober 1885 i Frankrig, hvor det unge par blev borgerlig viet på rådhuset i Paris. To dage senere var der så det helt store bryllup i den katolske kirke på familieslottet Eu i Normandiet, og en protestantisk vielse i slottets Hvide Sal. Her var det Valdemars gamle lærer, pastor Albert Jantzen fra Gentofte, der lyste den lutherske velsignelse over brudeparret. Brylluppet varede i flere dage, hvor Ludvig deltog i de store festligheder.

Derefter tog de nygifte på bryllupsrejse, som sluttede hos søsteren Thyra og hendes mand Ernst August Hertug af Cumberland, i Gmund, Østrig. Ved hjemkomsten indtog parret Det gule Palæ i København den 20. december 1885.

Allerede få måneder senere fik prins Valdemar tilbud om, at blive fyrste af Bulgarien. Valdemar udtaler: " For mig har det altid været nok at være prins af Danmark og sømand". Mange år senere, i 1905, var det på tale, at Valdemar skulle være konge af Norge. Valdemar havde set, hvor hårdt det var for mændene i hans familie at være regenter, så det var absolut ikke noget ønske fra hans side. Han havde det fint, med at det blev hans nevø Carl, der kom til at regere Norge.

Prins Valdemars karriere startede på Søværnets Officersskole i 1874, kort efter hans konfirmation.

- 1879 Sekondløjtnant,
- 1880 Premierløjtnant
- 1889 Kaptajn
- 1898 Kommandør
- 1905 Kontreadmiral
- 1911 Viceadmiral
- 1918 Admiral

Ludvig flytter til Det gule Palæ

2016 - "Det gule Palæ" i Amalienborg

Bygningen blev opført i årene 1764-67 af købmanden Henning Frederik Bargum og er tegnet af den franske arkitekt Nicolas-Henri Jardin. Oprindeligt var bygningens facade grå, men formentlig under ombygningen i 1842 skiftede den farve til gul, og fra 1850 ses bygningen omtalt som Det gule Palæ.

Frederik den 6. købte ejendommen i 1810 med henblik på at benytte den som residens- og gæstebolig for kongefamiliens gæster. I 1837 blev palæet residens for Prins Christian af Glücksborg, den senere Christian 9. Efter Prinsens bryllup med Prinsesse Louise af Hessen i 1842 blev palæet bolig for parret, som fra 1853 blev kronprinspar. Som Konge og Dronning flyttede parret i 1865 ind i Schacks Palæ på Amalienborg, der siden har været kendt som Christian 9.s Palæ. Fra 1886 var Det gule Palæ bolig for Prins Valdemar og Prinsesse Marie af Orléans.

Ludvig og hans familie flyttede først ind i Det gule Palæ, da Valdemar var blevet gift. De boede her indtil 1891.

Vi kan i Politiets Mandtalslister se, at kronprinsparrets gamle barnepige Agnes fik stillingen som oldfrue i Det gule Palæ. Huset i Krusemyntegade lejede de ud, indtil min oldefar købte det.

Ludvigs garderobe

Ludvig måtte, i sin stilling som hushovmester, have meget selskabstøj, som ikke var noget almindelige mennesker havde.

Sådan så selskabstøjet ud i 1920. Det var kjole og hvidt, jaket samt smoking. Uldne lange frakker som overtøj. Det var dengang, hvor al reklame for herretøj var tegnet, da der ikke var nogen mænd, der var modeller.

Privat var Ludvig altid meget velklædt, hvilket vi kan se af de gamle familie billeder. Han gik altid med hat udendørs, som de fleste herrer gjorde dengang.

I Samvirke, august 2016, fandt vi en spændende artikel af Cornelius Corneliussen. Kulturhistoriker, dr.phil. Mikkel Venborg Pedersen fortæller om hattepli.

- Møder du en overmand, tager du hatten af i hans selskab.
- Møder du en ligemand, er I på hat. Du vipper på hatten eller tager en hånd op til skyggen og nikker med hovedet.
- Er du mødets overmand, lader du din hat sidde uden at gøre anstand til at hilse med den.
- Møder du en dame, tager du hatten af i respekt.
- Er du kristen og i kirke, tager du hatten af i respekt for overmanden af dem alle.
- Er du på besøg, hænger du hatten i gangen.
- Er du på visit, tager du hatten med ind, men ikke på.

Ludvig havde mange hatte, hvor den mest fornemme var en høj hat. Den blev brugt, når han havde kjole og hvidt eller jaket på. Bowlerhatten, som kom frem i 1850, og på fransk hedder "chapeau melon", bruges til jakkesæt. Hattene blev opbevaret i én hatteæske, som vi har sammen med hattene.

Forfatteren Nina Hald fortæller i bogen "Styrke & skønhed – kongelige balletsmykker", det eneste sted man i Danmark i dag kan blive uddannet modist, er på Det kongelige Teaters Hattværksted. Det er en uddannelse, der tager tre et halvt år.

Agnes' fine vifter og teaterkikkert

Disse to gamle vifter er fra Agnes' tid, hvor man altid havde vifter med, når man f.eks. gik i teater. De ligger nu godt hos os, som et godt minde om den gamle slægt.

Agnes' teaterkikkert har været brugt meget, måske også af hendes datter. Æsken til kikkerten var meget slidt, da vi arvede den. Vi har aldrig brugt kikkerten.

Prins Hans, kong Christian den 9.s lillebror

Prins Hans, foto: Marius Christensen (Det kongelige Bibliotek)

Da Hans blev født i 1825, var han prins af Slesvig-Holstein-Sønderborg-Glücksborg. Han gjorde karriere i den tyske hær og studerede også i Bonn. Efter hans bror prins Christian (9.) blev dansk tronarving, bosatte Hans sig i Det gule Palæ. Prinsen endte med en stilling som generalmajor i den danske hær.

Prins Hans optrådte altid meget høfligt og elskværdigt og blev en kendt skikkelse i det Københavnske gadebillede. Man vidste ikke så meget om Hans, det han brugte sin tid på, var bl.a. at studere historiske bøger. Han har flere gange repræsenteret kongen ved diplomatiske opgaver for Danmark.

Da Hans' niece, prinsesse Alexandras søn Georg (5) skulle døbes i 1866, var det prins Hans, der repræsenterede Alexandras gamle fædreland.

I 1867, da prins Hans var 42 år, fik han sin største oplevelse i livet. Han var blevet udset, som Grækenlands rigsforstander i seks måneder, da hans nevø den 21 årige kong Georg den 1. var på en lang rejse til Rusland. Her mødte Georg den 16 årige storfyrstinde Olga, som senere på året blev hans gemalinde.

Det var ikke noget let job for prins Hans at være rigsforstander, men da han altid optrådte med takt og bestemthed, vandt han alles sympati med sin loyalitet og elskværdighed. Engang skulle prins Hans underskrive en morders dødsdom. Det kostede ham frygtelige sjælekvaler. Prins Hans syntes ikke om, når Christian den 9.s sønner senere kaldte ham "Grækenlands bøddel".

I 1894 blev prins Hans ordenskansler, hvor han var kongens repræsentant i bestyrelsen for Rosenborgsamlingen. De fleste i kongefamilien gik på jagt, men den interesse havde Hans ikke.

Prins Hans boede i en lille stuelejlighed til højre for porten i Det gule Palæ. Han var meget afholdt i slægten, og deltog hver søndag aften ved middagen hos sin bror Christian den 9. sammen med bl.a. de to prinser fra Siam, der boede i Danmark, hvor de fik en uddannelse i søværnet. Prins Hans blev aldrig gift, og han døde i 1911. Prins Hans' kiste står i Roskilde Domkirke i Christian den 6.s krypt.

Min oldefar Edvard flyttede ind i Det gule Palæ i 1906, hvor han boede med min oldemor Julie, indtil han døde i 1907. Så de to brødre må have kendt prins Hans både som nabo og gennem deres arbejde.

Prinsesse Maries liv i København

Prinseparret Valdemar og Marie indtager København 1885

Da prinsesse Marie og prins Valdemar ankom til deres hjem i Det gule Palæ, virkede Marie lidt opskræmt over så mange mennesker, der var mødt op for at hylde de nygifte. En embedsmand havde taget opstilling uden for palæet, og var begyndt at holde en velkomsttale. En begejstret tilskuer ville kaste en stor buket blomster ind i karetten til prinsessen. Den havde dog så meget fart på, at buketten røg forbi prinseparret, videre gennem karetten, for til sidst at ramme den fornemme taler. Da brød Marie ud i en spontan latter.

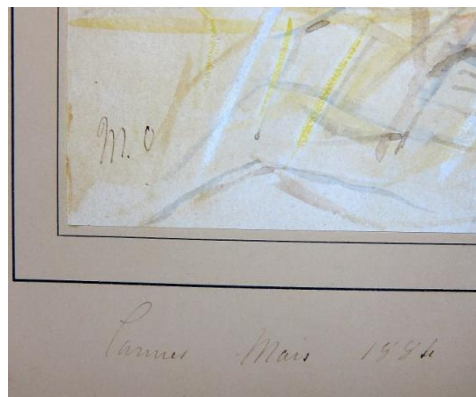
Den latter skulle københavnernes senere høre tit, når prinsessen bevægede sig rundt i København.

Prinsesse Marie var en både smuk, charmerende, begavet, livlig og original person, der hurtigt vandt sine svigerforældres og resten af den kongelige families hjerte.

Marie faldt hurtigt til i hendes nye hjemland, og befolkningen kunne godt lide hende, fordi hun altid var sig selv. Prinsessen var meget udadvendt, hvilket man bestemt ikke var vant til, og hun fik undtagelsesvis tilladelse til at færdes ude i byen uden hofdame, som det ellers var kutyme. Marie var i stand til at knytte kontakt til alle typer mennesker, og det var ligegyldigt hvem de var, så længe de ikke var kedelige.

Marie var meget kunstinteresset, og malede selv. Hun fik undervisning af de to kunstmålere og professorer ved kunstakademiet. Frants Henningsen, der havde malet flere portrætter af Christian den 9. og Otto Bache, der allerede som 11-årig blev optaget på Kunstakademiet. I 1857 fik han akademiets store sølvmedalje, der svarede til et afgangsbetrag.

Vi er så heldige, at en af de akvareller, som prinsessen i sin tid gav til hushovmesteren, findes i dag hos min lillebror.

2016 - Prinsesse Maries akvarel af en hummer fra 1886, hvor man tydeligt kan se hendes signatur.

Den øverste etage i Det gule Palæ blev brugt som atelier. Mange af Maries billeder blev anvendt som gevinster ved velgørenhedsarrangementer. Motiverne var især dyr og blomster.

Prinsessen havde flere af sine billeder udstillet bl.a. på Charlottenborg, hvor hun opnåede at blive æresmedlem. Marie havde særlige evner for akvarelmaling. Hun forsøgte sig også som kunsthåndværker, lavede tegninger og udkast til tapetmønstre for Krügers Tapetfabrik.

Marie var meget socialt interesseret og hvad det angik, var hun langt forud for sin tid, og arrangerede velgørenhedsbasarer, der hurtigt blev meget populære overalt i Danmark. Hun aflagde besøg på de forskellige skibe og sømandshjem. Marie havde fået tatoveret et anker på sin højre overarm. Det var ret usædvanligt for en kvinde dengang. Valdemar var ikke så begejstret for denne tatovering, men hendes børn var fascineret af det lille anker. Når prinsessen var i store toiletter, var kjolen altid syet sådan, at ankeret var skjult af et ærme eller en knipling.

I 1886 stiftede Marie "Prinsesse Maries forening", der skænkede konfirmations tøj til børn af ubemidlede søofficerer, og sørgede for julemad til de fattige i Nyboder. Ved større ulykker stod prinsessen for indsamlinger til ofrene og deres efterladte.

Når der var ildebrand i byen, ville Marie gerne underrettes. Det kunne så ske, at hun midt under et middagsselskab, forlod bordet og tog til ildebrand. Det gav Marie en høj stjerne i befolkningen.

Marie blev æresmedlem af brandkorpset.

Tekst på billedet: Som et tegn på min beundring for det mod, som de flinke brandmænd altid udviser under udførelsen af deres farefulde gerning. Marie (Københavns Brandvæsens Brandmuseum)

2016 – Prinsesse Maries hjelm i glasmontre på Københavns Brandvæsens Brandmuseum i Valby.

På Københavns Brandvæsens Brandmuseum, kan man se et billede af prinsesse Marie i brandmajorsuniform, med en hilsen til "Byens tapre Mænd". Uniformen har prinsessen selv designet og fået syet, til når hun var til ildebrand. Brandvæsenet har foræret prinsessen en hjelm og knapperne til uniformen. Nina prøvede den ca. 130 år gamle hjelm, som hun slet ikke kunne passe, da den var meget lille.

Mange kunstnere, det være sig malere, digtere, skuespillere eller sangere kom i Det gule Palæ. En af dem var forfatteren Herman Bang. Maries søn Erik skriver i sin bog, at hans mor hver torsdag havde visit, hvor der kom mange mennesker, mest damer. Så var der en mægtig kageanretning med "Petit Fours" fra Østerbrogade. Børnene gik meget op i, om der var noget tilbage, som de kunne få.

Visitterne trak tit ud, så når Valdemar kom hjem, var det første han lige måtte spørge sin hushovmester Klein om, var: "Er de gået?". Hvis dette var tilfældet kom han frit frem.

Der kom mange gæster hos Marie og Valdemar, hvor flere af dem var de samme, der kom gennem mange år.

Marie havde fra starten sat sig for, at hun ville lære dansk, og skrev det fejlfrit i alle hendes mangfoldige breve. Det siges, der var ikke et postbud, der ikke kendte prinsessens håndskrift.

Prinsesse Marie var katolik og vedblev med at være det. Hun bidrog til at gøre katolicismen social acceptabel i de bedre kredse. Marie havde et nært forhold til Sankt Joseph søstre, der fik etableret sig i Danmark med en række skoler og sygehuse, herunder de tre velrenommerede franske skoler, hvor det bedre borgerskabs døtre gik mod god betaling. Pigerne fik en æstetisk, moralsk og kulturel uddannelse i overensstemmelse med tidens kvindeideal. Disse skoler gav overskud, og kunne hermed være med til at finansiere ordenens øvrige aktiviteter.

Marie var meget politisk bevidst. Med sin vindende personlighed viste hun sig gang på gang i stand til at føre folk sammen og skabe forbavsende kontakter. I 1901 brugte hun sin indflydelse på sin 83-årige svigerfar, for at han skulle give afkald på sin kongelige ret til at udpege hvilken regering, der passede ham.

Det Østasiatiske Kompagni - ØK. I næsten 100 år, frem til begyndelsen af 1990'erne, var denne bygning på hjørnet af Holbergsgade 2, ØK's hovedsæde i København. (Det kongelige Bibliotek)

2016 – I dag er det Finanscenteret for Den danske Bank, der har til huse i den flotte bygning. Statuen af søhelten admiral Niels Juel er rejst i anledningen af 200 året for slaget i Køge Bugt i 1677.

Prinsesse Marie og prins Valdemar havde tætte forbindelser til ØK's magtfulde leder og stifter H.N. Andersen fra Nakskov. I 1897 hvor ØK havde stiftende generalforsamling, var prinsesse Marie og Siams konge blandt aktionærerne.

Prinsessen besøgte tit direktør Andersen på hans kontor. Her fik Marie et indblik i, hvordan det gik med handlen ude i den store verden, hvor de bl.a. fik teaktræ fra Siam (Thailand). H.N. Andersen var også en flittig gæst i Det gule Palæ. Når Maries vogn holdt uden for ØK's bygning, sagde man: "Nu kommer den lille direktør, der skal ind og konferere med Vorherre". Med "Vorherre" mente man H.N. Andersen.

ØK skibet ANNAM, som prinsesse Marie var gudmor til.(ØK)

Prinsesse Marie var, den 6. maj 1899, gudmor ved dåben på et af ØK's skibe. Det fik navnet ANNAM. Hendes mand og deres to ældste sønner deltog også i denne begivenhed.

Søofficeren prins Valdemar og hans franskfødte prinsesse var et umådelig populært par i 1890'ernes Danmark. Flere skibe blev opkaldt efter dem.

Den 15. maj 1902 fik ØK to nye fragtskibe døbt. Det ene blev døbt "Prinsesse Marie", dåben løb af staben i Kiel. Senere samme dag i Flensborg blev det andet skib døbt "Prins Valdemar".

Stålbarkskibet "Prinsesse Marie" (Billede: Fiskeri- og Søfartsmuseet, Esbjerg.)

Fanø havde en særstilling i dansk søfart i de sidste år af det 19. århundrede. Her blev der bygget flere store sejlskibe, som var hjemmehørende på øen. Skibene sejlede overalt på verdenshavene.

Fanø skibene "Prins Valdemar" og "Prinsesse Marie" blev bygget på Helsingør Jernskibsværft i 1892 og 1893 med hjemsted i Nordby på Fanø.

Valdemar og Maries børn

De fik 5 livlige børn, Aage i 1887, Axel i 1888, Erik i 1890, Viggo i 1893 og Margrethe i 1895.

Børnene blev af den øvrige kongefamilie kaldt "*De uartige fra Det gule Palæ*". Det var med god grund, for børnene holdt sig aldrig tilbage, hvis der var udsigt til sjov og ballade i familien.

Prins Erik fortæller, at når de lavede meget ballade, så kom Klein og skældte ud. Så var det bare om at forsvinde.

Bernstorff Slot

2016 – Bernstorff Slot fra havesiden. Der findes billeder, af kongefamiliens mange medlemmer på trappen til havedøren. Som det kan ses på de gamle fotos, var der dengang en stor markise over døren og trappen.

Bernstorff Slot i Gentofte lidt uden for København er opført af daværende udenrigsminister Hartvig Ernst Bernstorff. Han ønskede et landsted, og fik dette prægtige slot opført i 1759. Det var den franske arkitekt Nicolas Henri Jardin, der stod for bygningen af slottet, der stod færdigt i 1765. Parken havde et væld af sjældne træer og buske, der var hentet hjem fra udlandet. Slottet blev i slægten til 1812.

Først i 1854 blev det stillet til Christian den 9.s rådighed, hvor slottet vandt international berømmelse. Prins Valdemar fødtes i 1858 på Bernstorff Slot, som var blevet forældrenes sommerresidens.

Kong Christian den 9. samlede alle sine børn og børnebørn, så når den store familie kom, var der liv på Bernstorff Slot. (FOTO: Peter Elfelt 1899 – Lokalthistorisk Arkiv i Gentofte.)

Valdemar og Marie boede på Bernstorff Slot hele sommeren, hvilket deres børn altid så hen til. Så her har Ludvig tilbragt meget tid. Det var dejligt at bo sammen med bedsteforældrene, skriver prins Erik i sin bog. Her var en meget stor park, hvor man kunne gå ture, ride og lege i.

*Prinsesse Marie havde sit eget værelse på Bernstorff Slot, hvor hun kunne dyrke sin hobby med at male.
(FOTO: Peter Elfelt 1893 – Lokal Historisk Arkiv Gentofte.)*

*I den store spisestue, hvor der var plads til 30 personer, mødtes alle hver morgen mellem kl. 8.30 og 9.00 for at få deres morgenmad, som altid var øllebrød, som de alle elskede. Det var nok ikke det, der blev serveret i Zarens Palads i Rusland, slottet i Grækenland eller på Buckingham Palace i London.
(FOTO: Peter Elfelt 1893 – Lokalhistorisk Arkiv i Gentofte.)*

*Havesalen, hvor den store dør går ud til parken.
(FOTO: Peter Elfelt 1893 – Lokalhistorisk Arkiv i Gentofte.)*

*Kejserinde Dagmar tv og dronning Alexandra th. på havetrappen.
(FOTO: Peter Elfelt 1897 – Lokalhistorisk Arkiv i Gentofte.)*

Da Agnes endnu var barnepige for kronprinsparrets børn, var hun med på Jægersborg Slot. Her kunne hun så møde den flotte hushovmester, som boede der om sommeren.

2016 - Svenske Villa i Bernstorff slotspark som dronning Louise købte på den nordiske udstilling i København i 1888. Her boede prins Valdemar med sin kone og fem børn, når der var besøg af hele familien. I dag bruges bygningen til café og udstillinger.

Når hele den store familie kom, blev der trængsel på slottet. Valdemar og hans familie flyttede derfor ned i Svenske Villaen. I parken blev der opsat telte til det store følge, som zaren af Rusland, kongen af Grækenland, kongen af Storbritannien og prinsen fra Østrig, havde med sig. Det kunne godt tælle op til 100 personer, og har været noget af et puslespil, at få hele logistikken til at passe. Forholdene på slottet var små i betragtning af, hvad familien fra udlandet var vant til. De må have nydt, at være i Danmark, siden de vendte tilbage hver sommer. Her kunne de slappe af fra alle deres pligter. Sidst på sommeren flyttede de alle sammen til Fredensborg Slot.

1901 - Hele familien på Fredensborg Slot, fotograf ukendt. (Fredensborg Arkiver)

Efter Kong Christian den 9.s død i 1906 fik Valdemar brugsretten til det dejlige slot, hvor hele familien stadig kom på besøg.

*Prins Valdemar og prinsesse Marie står på trappen ned til haven ved Bernstorff Slot sammen med deres fem børn: prinserne Aage, Axel, Viggo og Erik, og prinsesse Margrethe.
FOTO: Peter Elfelt 1906 (Lokalhistorisk Arkiv i Gentofte)*

*Prinsesse Marie var en god rytter til hest. Det var ikke nok for hende, så hun havde fået fremstillet en speciel sadel til en tyr, som hun red på i Bernstorffsparken til stor forfærdelse for borgerskabet.
(Det kongelige Bibliotek)*

Marie var også automobilkører, hvilket, endnu på den tid, var meget usædvanligt - ikke mindst for en kongelig af kvindekønnet. Hun var virkelig forud for sin tid.

På nationalmuseet står i dag prinsesse Maries store samling på omkring 400 Buddhafigurer i alle størrelser, som Marie havde fået gennem sine forbindelser i Østen og ØK. Det var før, det blev mere almindeligt at samle på disse figurer.

De livlige børn i Det gule Palæ var fulde af spilopper, og fandt på mange ting. Når det blev for meget, kom Klein og skældte ud, og så var det bare om at forsvinde, fortæller prins Erik.

Det var aldrig kedeligt at være i selskab med Marie. Hun går over i historien som en af familiens mest populære personer, der fastholdt: "Jeg er prinsesse af Danmark og dansk sømandskone".

Charlottenlund Slot

Her boede Christian den 8's søster prinsesse Louise og hendes mand landgreve Vilhelm af Hessen. Efter deres død blev slottet i 1869 overtaget af kronprinsparret Frederik (8) og den svenskfødte Louise. Kronprinsen kendte Charlottenlund godt fra sin barndom på Bernstorff Slot. De fik Charlottenlund Slot moderniseret og tilbragte alle deres somre på slottet. Her har Ludvigs kone Agnes tilbragt meget tid som guvernante og min oldefar Edvard, gennem rigtig mange år som kammerlakaj.

Kronprinsparret satte meget stor pris på dette slot og den omgivende natur. Især kongen gik mange ture rundt i Charlottenlund, hvor man tit kunne se ham stå på hjørnet af Jægersborg Alle og Strandvejen og betragte livet.

1910 - Kong Frederik VIII med bowlerhat, står i parken til Charlottenlund Slot ved Bomhuset og betragter folkelivet på Strandvejen. Bomhuset blev nedrevet i midten af 1930'erne.
Foto: Holger Damgaard. (Lokalhistorisk Arkiv i Gentofte)

Jægersborg Alle i Charlottenlund

Jægersborg Alle, første foto ca. 1890 ukendt fotograf. Andet foto 1918, fotograf Peter Elfelt.
(Lokalhistorisk Arkiv i Gentofte)

Jægersborg Alle var anlagt i 1706 for at skabe en bekvem forbindelse mellem Jægersborg Slot, senere Bernstorff Slot og Charlottenlund Slot og videre ned til Strandvejen. Dengang var det kun hoffet og særlige udvalgte, der måtte bruge vejen med de høje smukke lindetræer. Størstedelen af dem er bevaret i dag, og de træer, som af trafikale grunde er blevet fældet, er så vidt muligt blevet erstattet af nye.

I 1829 blev vejen offentlig tilgængelig, men først i 1913 blev porten ved Strandvejen åbnet for almindelig trafik.

I begyndelsen var der ikke mange butikker på Jægersborg Alle, men Charlottenlunds eneste cigar- og tobaksforretning lå her. Ludvig udtaler til Nationaltidende, at han ikke røg længere, efter han var blevet hushovmester hos prins Valdemar, hvor dronning Louise havde sagt: "Han ryger for meget".

I samme ejendom som tobaksforretningen, lå det eneste konditori "Rasmussens Konditori", hvor Ludvig måske har inviteret Agnes på kaffe og lagkage. I dag er Jægersborg Alle blevet en strøggade med mange spændende butikker.

Turen til Grønland

Prinsen forsømte ikke sine pligter som søofficer, selv om han var blevet gift. Et af togterne gik til Grønland i 1886, hvor Ludvig selvfølgelig var med. På vejen derop anløber de Færøerne og Reykjavik i Island.

De når Godthåb den 17. juni, hvor de traditionen tro allerede ude i fjorden bliver mødt af unge grønlændere i kajak, der ror skibet i møde. Der er den skik, at belønne den kajakmand, der først border et ankommet skib med 10 kr. Det er prins Valdemar, der har vagt, da kajakken når frem. Grønlænderen spørger "Er kongens søn ombord?". "Ja han står der", bliver der svaret og peger på Valdemar. "Det får du mig ikke til at tro". "Jo det er sandt". Grønlænderen giver sig til at le, men får da vekslet håndtryk med prinsen.

I Godthåb måtte man blive i tre uger, fordi man blev fanget af polar is, der kom drivende ind og fyldte havnen. Her kunne de opleve den flotte midnatssol. Tiden gik med besøg hos forskellige familier og opleve Grønlandsballer. Først den 9. juli kunne skibet arbejde sig gennem ismasserne og ud af havnen.

I slutningen af juli nåede skibet frem til Upernavik, som var den nordligste breddegrad, en dansk prins havde befundet sig på.

Det siges, at Valdemar fik brev hver søndag fra sin Marie. Hun havde inden afrejsen, givet en officer ombord en bunke breve, som han skulle videregive til Valdemar.

Først den 6. september er "Fylla" tilbage i København.

Turen til Middelhavet

I 1889 gik turen til Middelhavet, hvor målet var Grækenland. Prins Valdemars nevø, den græske kronprins Konstantin (1.), skulle giftes med den unge tyske kejser Wilhelm den 2.s søster Sofie af Preussen. Konstantins far var prins Valdemars bror kong Georg den 1., kendt i Danmark som prins Vilhelm.

Prins Valdemar fortæller, at hver gang han kom hjem til Det gule Palæ, var han forbavset over, hvor godt hans hustru Marie havde indlevet sig i de danske forhold og lært det danske sprog. De to ægtefæller blev ved med at tale engelsk indbyrdes, fordi prinsen ikke var særlig god i fransk.

Turen til Siam, Kina og Japan

Den 15. oktober 1889 tiltrådte prins Valdemar som chef på korvetten Valkyrien, som skulle ud på et længere togt til det fjerne østen. De skulle bl.a. besøge Siam (Thailand), hvor handlen gennem de sidste 20 år havde udviklet sig stærkt for det danske ØK.

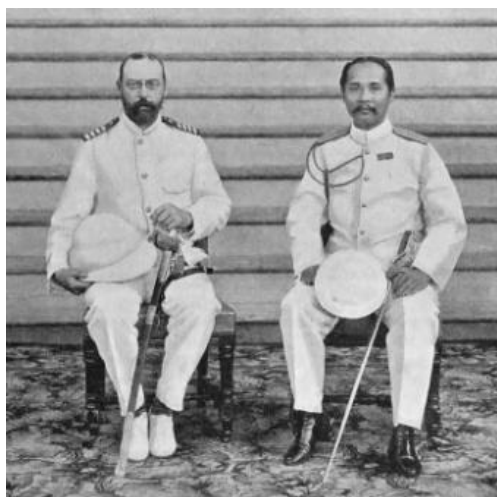
Vi tror ikke, Ludvig var med på denne rejse. Han var blevet hushovmester og havde sit job i Det gule Palæ, og Bernstorff Slot, når familien boede der. Så for hans vedkommende var det nok slut med de store rejser.

Ludvig fortæller til avisen "Villabyerne" i forbindelse med sin 90 års fødselsdag: *"Nu må man ikke tro, at hushovmester er en finere betegnelse for kok. Næh, hushovmester er et faktotum, som overvåger, at alt er i orden inden for husordenen, desuden planlægger han rejser etc."*

Prinsesse Marie gik med ombord med hendes og Valdemars tre små prinser. Aage på 12 år, Axel som var 11 år og Viggo, som var knap seks år. Det må have været spændende for børnene, at følge deres far noget af vejen, på hans lange rejse til det fjerne Østen. I Helsingør afmønstrede Marie "Valkyrien" med deres sønner.

Hvor end de kom frem, blev der vist stor respekt for den danske kongesøn. Prins Valdemar holdt bestemt på, at det kun var når han repræsenterede kongehuset, at han ville modtages som prins - ellers skulle det være som skibschef.

Turen gik først til Plymouth i England. Derefter var "Valkyrien" i Algier, Malta og på Kreta. Videre til Port Said i Egypten, der blev grundlagt i forbindelse med bygningen af Suezkanalen. Mens skibet lå her, var Valdemar en tur i Cairo. Derfra videre gennem Suezkanalen, Det Røde Hav, forbi havnebyen Aden, som dengang var hovedstaden i Sydyemen. Derefter sejlede korvetten gennem Det Indiske Ocean til Colombo i Ceylon (Sri Lanka) videre til Singapore, der på det tidspunkt var en del af Malaysia.

Prins Valdemar og kong Chulalongkorn af Siam (Thailand)

Prinsesse Marie havde inden korvettens afrejse, sørget for at besætningen ikke skulle savne noget til jul, som de fejrede i Singapore. Der var både julekager og julepynt til det medbragte juletræ. Den 29. december kom de til Bangkok, hvor direktør H.N. Andersen fra Østasiatisk Kompagni kom ombord på "Valkyrien" som prinsens gæst.

Det kongelige Palads i Bangkok. Kong Chulalongkorn (Rama 5.) af Siam, havde 36 ægtefæller og 84 konkubiner. Han fik 33 sønner og 44 døtre.

"Jeg skal aldrig glemme den elskværdige og maleriske modtagelse, som jeg fik hos den siamesiske konge i Bangkok." siger prins Valdemar. Kong Chulalongkorn havde rejst meget i Europa og var bekendt med europæiske forhold. Han talte godt engelsk, hvorimod hans elskværdige gemalinde slet ikke kunne fremmede sprog. Hun havde kulsorte tænder af den evige betel-tygning. Kongen holdt flere fester i anledning af Valdemars besøg. Her havde flere af de siamesiske gæster fået deres uddannelse i Danmark og havde lært lidt dansk.

Nytårsaften 1900 blev fejret med et bal, som danskerne i Bangkok afholdt for prinsen.

Prinsesse Marie fulgte ivrigt turen hjemme fra Danmark. Til besætningen på "Valkyrien" telegraferede hun nytårsaften 1899: *"Mit hjerte føler for Dem alle. De har en god ven i mig. På gensyn. Marie"*

På den videre rejse var der lejlighed til at besøge Det Franske Indokina, som i dag kendes som henholdsvis Vietnam, Laos og Cambodja. I Saigon (Ho Chi Minh), som i dag ligger i Vietnam, blev prinsen modtaget af generalguvernør Poul Doumer.

Turen fortsatte til Kina, hvor de besøgte Saigon og Shanghai. Her fik prinsen noget af en overraskelse, da et kinesisk marineorkester stod på kajen og spillede "Kong Christian stod ved højen mast". "Valkyriens" band anede ikke hvad de skulle kvittere med. Valdemar, som også var en dygtig trommeslager, fik efter en kort meningsudveksling den idé, at de spillede "Kejseren af kinesiens land".

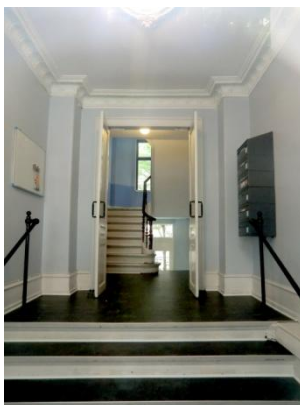
I Japan besøgte de byerne Yokohama, Kobe og Nagasaki, hvilket også havde været meget vellykket. Ved en gallamiddag sad prins Valdemar mellem kejserinden og en prinsesse. De kejserlige damer bar europæiske dragter, har Valdemar fortalt. Det var hans indtryk, at de ikke befandt sig godt i dem, da de ikke var vant til de indsnørede taljer.

Endelig begyndte hjemrejsen, hvor den græske konge fik et kort besøg. Da skibet ankom til Helsingør sluttede Marie og deres børn sig til besætningen. Det var meget spændende, husker sønnen Erik, fordi der var en masse spændende gaver til dem. Fra Siams konge var der et pragtfuldt guld-cigarettui til Marie. Den 21. juni 1900 var de tilbage i København.

Prins Valdemar havde et godt forhold til den 150 mand store besætning, og turen havde for alle deltagernes vedkommende været uforglemmelig. Deltagerne samledes 25 år senere for at mindes denne enestående rejse.

Klein købte en ejendom i Elbagade på Østerbro

I 1891 købte Ludvig denne flotte ejendom i Elbagade 4 på Østerbro. Den er bygget i 1881. Året efter kom gaden til at hedde Collingsgade opkaldt efter *"Jonas Collin (1776 – 1861) embedsmand, ophavsmand til Kongelunden og kendt som H.C. Andersens velgører"*, står der på gadeskiltet.

2016 – Collingsgade 4, Østerbro

Familien flyttede ind i stuelejligheden, som var en fire værelses lejlighed på 119 m². Huset har en flot opgang til de fire etager, hvor der kun er en lejlighed på hver etage. I Politiets Mandtalslister kan vi følge, hvem der boede i ejendommen, som i dag er ejerlejligheder, der bliver solgt til 5 mil. stykket.

2016 – Collingsgade på Østerbro set fra Farimagsgade og fra Øster Søgade.

Collingsgade er en stille gade, der ligger mellem Øster Farimagsgade og Øster Søgade med udsigten ned til Sortedams Søen i den ene ende og Holmens Kirkegård i den anden. Huset ligger tæt på Østerbrogade. I 1899 flyttede familien op på 2. sal, hvor lejligheden var på 132 m² og med fem værelser.

TELEFONER: 9087 & 18.532.

POETZOLD & JACOBSEN

INGENIØRER & ENTREPRENØRER
GAMMEL KONGEVEJ 115, KØBENHAVN V.
(SANITETS- & BELYSNINGSUDSTILLING AABEN 9-8)
KONTOR: MYNSTERSTVEJ 16. BETONSTØBERI: ØSTRE FASANVEJ 65

PROJEKTERING OG UDFØRELSE AF:
KLOAKANLÆG
W. C.- OG BADEINSTALLATION
BETON- OG MONIER-ARBEJDER
GADE- OG VEJ-ANLÆG
BROLÆGNING, TJÆREBETON, ASFALT
LAGER AF BETON OG MONIERVARER:
KØR, BRØNDE, FLISER, TRAPPETRIN, KANTSTEN, GESIMSER, ORNAMENTER
SEPTIC TANKS
SPILDEVANDSLEDNINGER
GAS- OG VANDLEDNINGER
CENTRALVARMEANLÆG
DAMPLEDNINGER
ELEVATORER
ELEKTRISKE ANLÆG FOR LYS OG KRAFT
LAGER AF ALLE SANITETS- OG BELYSNINGSARTIKLER
SPECIALITET: W. C. ANLÆG
TEGNINGER OG TILLADELSER TIL W. C. ANLÆG BESØGES
ENE-INSTALLATION AF „ROYAL“ OG „IMPERIAL“ W. C.
OVERSLAG GRATIS

DEN 11. Novbr. 1903.

Yderligere tilkommer L. H. Allin.
Collingsgade 4.

Arb.	Ant.	Pr.	Sum.
W.C.-Installation, Kloakanlæg m. m. i Ejendommen Collingsgade Nr. 4 ifølge Tilbud af 23/9			1100 00
1 Stk. skæve 12x18" Betonbrønd		25 00	
1 " ny 12x12" Rør med Hæms		5 25	
1 " 4" Jernskæval med Metal		5 15	
net leveret og opsat i Kældergulv		1 50	
Tilføjet 1 Konsumrør (4 Sal)		13 12	
13 12 m. Rør i Kældergulv		8 10	
Indtagelse af Rør fra Tæppe del i Kælder		2 00	
		Summa:	1207 00
		S. S. S. S.	68 10.
		Her	1138 90.

Montaget a conto

Blot Tilbud af betalt 100 Kr. 90 Kr.

København den 13/11 1903

Poetzold & Jacobsen.

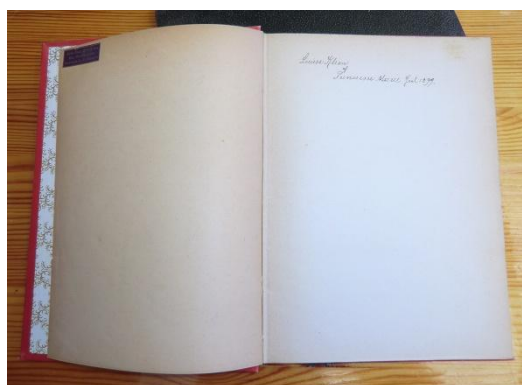
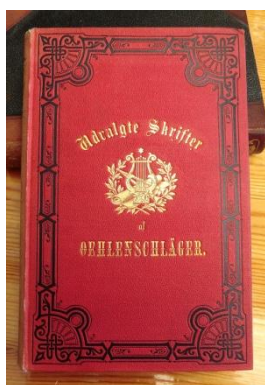
1138 90

Som husejer var der nogle udgifter, som Ludvig måtte betale. Denne gamle regning fra 1903 lå mellem hans papirer.

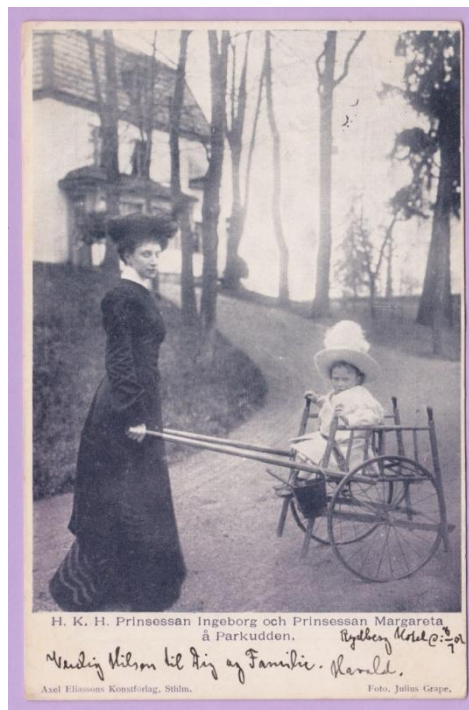
Det flotte par Agnes og Ludvig 1901

Julegaver fra prinsesse Marie

Agnes og Ludvigs børn fik bøger i julegaver af prinsesse Marie. Hun har givet rigtig mange julegaver. Det er endnu en ting, der viser Maries omtanke for sine medmennesker. Bøgerne står i dag på min lillebrors reol.

En hilsen fra kronprins Frederik (8.)s søn Harald

Postkort vi har fundet blandt Ludvigs papirer.

I 1902, da Ludvig boede på Bernstorff slot, kom der en lille hilsen til ham fra Sverige, hvor prins Harald (kronprins Frederik (8.)'s søn) var på besøg hos sin lillesøster prinsesse Ingeborg. Hun var gift med den svenske prins Carl, og de boede i Stockholm. På postkortets billede er det Ingeborg med sit ældste barn Margaretha.

Det er ikke så underligt, Ludvig skulle hilse sin familie, da hans kone Agnes havde været prins Haralds barnepige. Dengang var børnene meget tæt knyttet til deres barnepiger, da forældre i de kredse, ikke tog sig så meget af deres børn.

Statsbesøg fra Frankrig

Da den franske præsident Émile Loubet i 1902 kom på officielt statsbesøg, var Marie lidt bekymret for, hvordan det skulle gå med bondesønnen Loubet og den konservative Christian den 9. Hun fortalte kongen, han skulle skåle for præsidentens gamle mor. Marie fortalte præsidenten ved en privat samtale, hvad kongen gerne ville tale om. Statsbesøget blev en succes.

Einar Holbølls idé til julemærker

I Købmagergades Postkontor stod postekspedient Einar Holbøll og sorterede den store mængde af julepost. Her fik han ideen til at starte et julemærke til 2 øre, som kunne sættes på juleposten. Pengene skulle gå til en fond, der skulle hjælpe udsatte børn i Danmark.

Kong Christian den 9. gik varmt ind for ideen, som blev en realitet i 1904, hvor motivet på det første julemærke blev den afdøde dronning Louise (1817 – 1898), som havde været meget engageret i sociale ting.

Da det første julemærke udkom med et oplag på 6. mil. styk, gav det et overskud på 74.000 kr.

I 1942 var det prinsesse Margrethe (Dronning Margrethe), der var afbilledet. Disse mærker blev hurtigt udsolgt, selv om oplaget var på 25 mil. Det gav en indtægt på 453.000 kr.

Først i 1956 steg et julemærke til 4 øre og er så løbende blevet justeret.

I 1905 blev Holbøll postmester i Gentofte. Det var blevet et selvstændigt embede, så han flyttede fra sin bolig på Christianshavn og ud på landet, som Gentofte var dengang.

Da Charlottenlunds postkontor i 1909 havde en ledig stilling som postmester, forelagde en embedsmand ansøgerlisten for kongen. Han hørte lidt om de første ansøgere på listen med den højeste anciennitet. Frederik den 8. kikkede listen igennem, som var på 25 ansøgere, og standsede ved navnet Holbøll. "Jamen, der har vi den gode Holbøll! Er der noget til hindring for, at han kan bestride embedet?" Embedsmanden svarede: "På ingen måde, Deres Majestæt, men han står jo langt nede i anciennitet". "Jeg vil sætte pris på at få Holbøll til postmester, han har fortjent det" sagde kongen, og herved blev det.

Frederik den 8. inviterede hvert år alle embedsmændene til kongeligt taffel på Charlottenborg Slot. Så her har den livlige og sangglade postmester deltaget.

I 1909 overrakte Frederik den 8. ridderkorset til Holbøll, og i 1925 blev han Dannebrogsmænd.

Postmesteren i Charlottenlund blev aldrig millionær på sin idé med julemærket. Alle pengene gik til gode formål bl.a. sanatorier for børn med tuberkulose.

Medarbejderne på postkontoret betragtede Holbøll som deres far. Hvis et postbud beklagede sig, kunne han sige: "De har det jo storartet. Tænk på postbudene inde i København. Her cykler de rundt på kønne villaveje, og kommer ind hos pæne folk. Hvis jeg ikke var blevet postmester, ville jeg gerne være postbud her i Charlottenlund".

Vi er sikre på, at Ludvig har kendt postmesteren, ikke bare gennem sit arbejde hos prins Valdemar, men også i gadebilledet i Charlottenlund, og når han kom på posthuset for at sende breve.

Einar Holbøll er født i 1865 i København og døde i sit hjem i Charlottenlund i 1927.

1910 – Postkort med alle Charlottenlunds postkontors postbude på Stationspladsen.
(Lokalhistorisk arkiv, Gentofte)

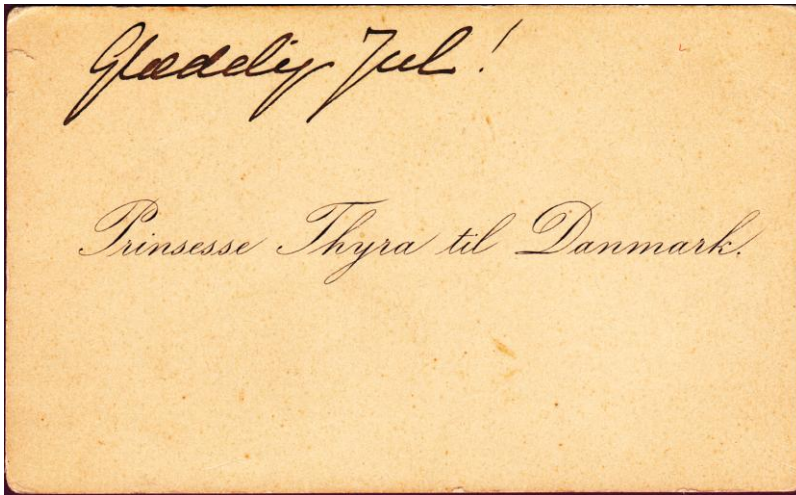

2016 - Charlottenlunds gamle postkontor er lukket og flyttet ind hos supermarkedet på Jægersborg Allé 4.

2016 – Nord for Charlottenlund Station står denne buste af Einar Holbøll, som fik ideen til julemærket. Ud af en overdimensioneret to øre af kobber, som de var af dengang, kommer der vand til de to børn ved brønden. Mindesmærket, der blev opsat i 1948, er udført af Charles Arvesen. Einar Holbøll døde som 62 årig.

Da vi var børn, var der altid julemærker på al juleposten. Dengang sendte alle mange julekort og breve til familie og venner. Postvæsenet havde virkelig travlt. Det var også dengang, der var omdeling af post tre gange om dagen.

Prinsesse Thyra sammen med sin mand Ernst August Hertug af Cumberland (Det kongelige Bibliotek)

Dette er en julehilsen, som Ludvig har fået fra Valdemars søster, prinsesse Thyra. Kortet har måske ligget sammen med en lille gave.

Hvis man fik julekort fra nogen, man ikke selv havde sendt til, så sendte man et nytårskort, skriver Emma Gad i 1919 i sin bog "Takt og Tone". Man satte altid julemærker på sin post. I dag er det kronprinsesse Mary, der er protektor for Julemærkefonden.

Rosenvængets Allé 23

2016 – Rosenvængets Allé 23, Østerbro.

I 1906 flyttede familien til Rosenvængets Allé 23. 3 sal, men her boede familien ikke så længe, måske fordi de ventede på den nye lejlighed i Odensegade, hvor et nyt hus var ved at blive bygget. De to sønner, der havde fået en uddannelse henholdsvis som maskiningeniør og kontorist, var flyttet hjemmefra.

Odensegade 23

To år senere flytter familien til den nyopførte ejendom i Odensegade 23, 2. sal og adressen er den næste gade, som går parallel med Rosenvængets Allé, så de flyttede ikke langt.

Ca. 1900 - Hjørnet af Odensegade og Triangeln (Københavns Museum)

2016 - Triangeln

Odensegade begynder ved Triangeln, som altid har været og stadig er et trafikknudepunkt. Triangeln ligger på Østerbrogade, som er en stor handelsgade, hvor Ludvig hver dag har taget en af de hestetrukne sporvogne til Det gule Palæ i Amaliegade.

2016 - Odensegade 23, Østerbro

Huset blev bygget i 1907, hvor byggestilen blev beskrevet som et meget friskt og moderne udtryk, der pegede hen mod nyklassicismen, som kom næsten 20 år senere. Den helt nye lejlighed var på 87 m² med tre værelser, hvor Ludvig flyttede ind sammen med Agnes og datteren Louise.

Dengang var det en af de finere gader på Østerbro, hvor det bedre borgerskab boede.

Prinsesse Marie dør

I efteråret 1909 foretog prins Valdemar endnu en rejse til Østasien. Denne gang havde han sine tre ældste sønner, prinserne Aage, Axel og Erik med. Rejseforberedelserne havde været store, især for de tre unge prinser, der var meget spændte på at besøge den siamesiske kong Chulalongkorn.

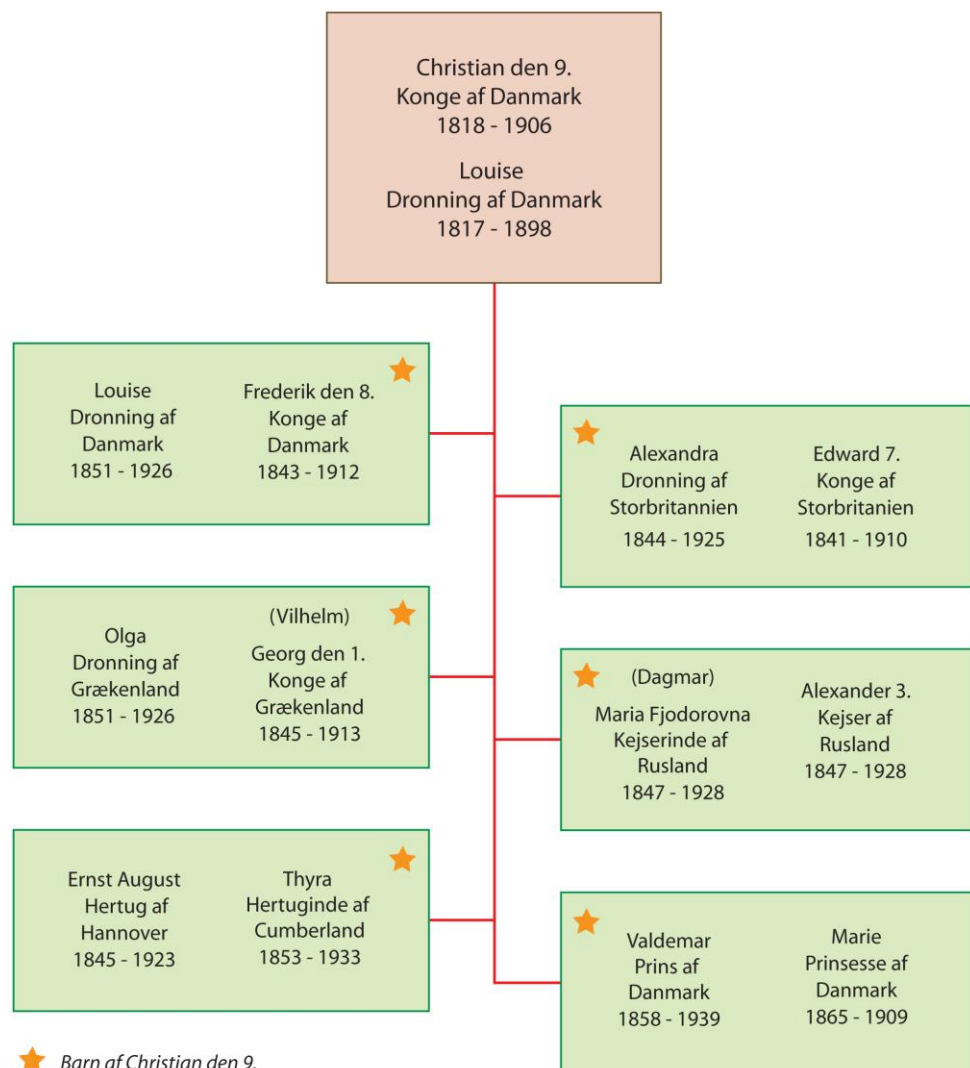
På vej ned gennem Suezkanalen og videre til Indien, kom der i Calicut et telegram fra Danmark om, at prinsesse Marie var meget syg. Valdemar og hans tre sønner begyndte straks at sejle tilbage mod Danmark. I Colombo lå der en meddelelse om, at Marie var død. Hun blev kun 44 år. I stedet for det planlagte gallabesøg i Siam, blev det en sørgelig og smertefuld hjemrejse.

Marie havde fået en ondartet influenza, som i løbet af få dage forværredes, og endte med hun blev bevidstløs og sov ind. Prinsessen blev lagt i en kiste af tin. Inden den blev loddet til, nåede få fra den nærmeste familie bl.a. hendes mor, der kom fra Frankrig, at sige et sidste farvel. Inden prins Valdemar og de tre sønner nåede hjem, var Marie allerede blevet bisat i Roskilde Domkirke. Valdemar og drengene havde ikke set Marie syg, så de kunne resten af livet mindes hende værende ung og glad, som Erik skrev i sin bog.

Kongernes onkel – prins Valdemars erindringer

I bogen af samme titel finder vi rigtig mange oplysninger, om prins Valdemars mange rejser til søs, hvor Ludvig har været med.

Hvorfor prins Valdemar blev kaldt kongernes onkel, var fordi hans søskende og senere deres børn blev "konger" rundt om i Europa.

Danmark: Valdemars bror, kong Frederik 8.s søn, kong Christian den 10.

England: Valdemars søster, dronning Alexandras søn, kong Georg den 5.

Grækenland: Valdemars bror, kong Georg (Vilhelm) den 1.s søn, kong Konstantin den 1.

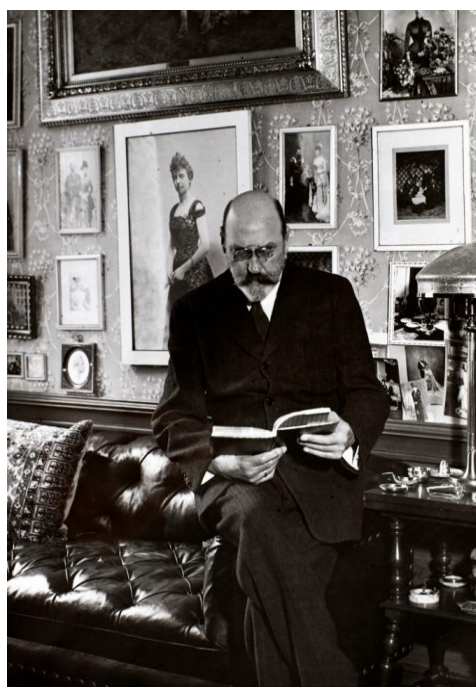
Norge: Valdemars bror, kong Frederik 8.s søn, kong Haakon (Carl) den 7.

Rusland: Valdemars søster, kejserinde Maria Fjodorovnas (Dagmar) søn, zar Nikolaj den 2.

Valdemars liv som enkemand

*Prins Valdemar, foto Elfelt.
(Det kongelige Bibliotek)*

*Prins Valdemar i "Det gule
Palæ". (FOTO, ukendt,
Københavns Museum og
Københavns Stadsarkiv)*

Prins Valdemar kom til at være enkemand i 30 år. Han fortsatte sin sømandsgerning, og hans hjem vedblev at være samlingssted for flådens øverste officerer.

Efter Maries død, blev der ikke flyttet ét møbel eller ét billede i Det gule Palæ. Valdemar skilte sig af med en del personale, men Ludvig beholdt han.

Valdemar boede stadig på Bernstorff Slot hver sommer, hvor familien ofte besøgte ham. Datteren Margrethe, som efter sit giftermål i 1921 med Réne af Bourbon-Parme normalt boede i Frankrig, kom hver sommer på ferie i et par måneder.

Mindesmærke om prinsesse Marie

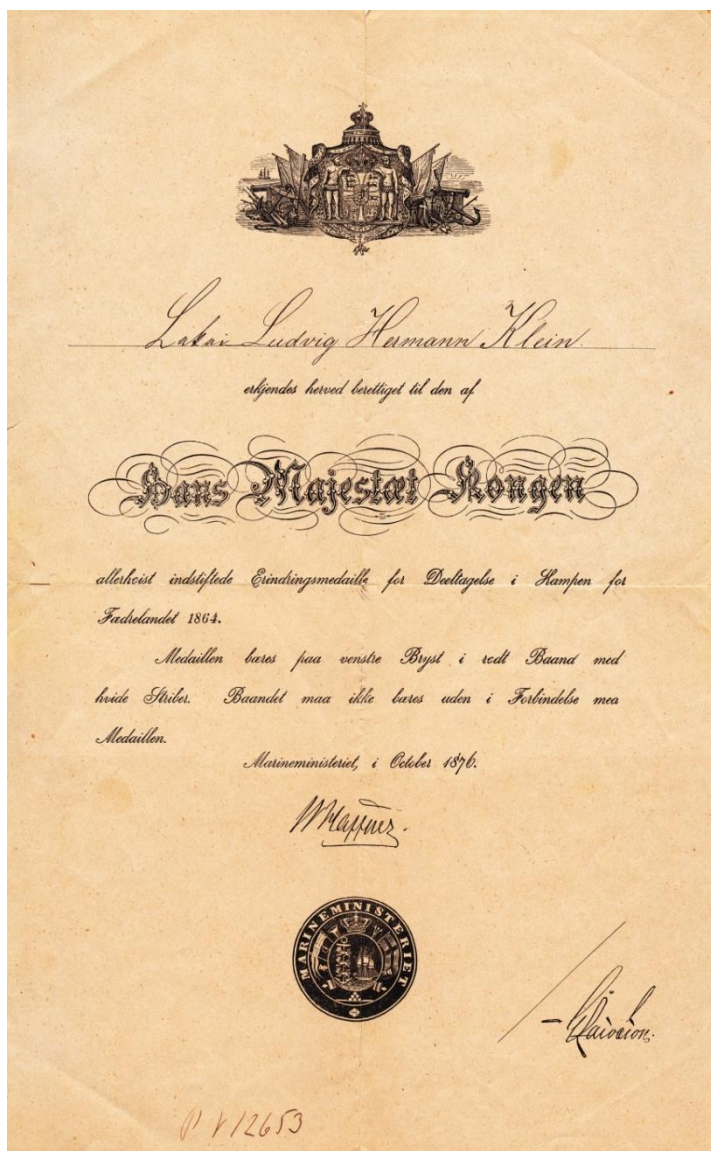

2016 - Mindesmærket af Prinsesse Marie blev skabt af billedhugger Carl Martin Hansen i 1912.

Prinsesse Marie blev efter sin død en af de få kvinder, der fik sit eget mindesmærke i København, som blev rejst efter en indsamling. Det står ved Langelinie promenaden mellem Gefionspringvandet og Den Lille Havfrue.

Ludvig Kleins mange dekorationer

Deltagelse i krigen 1864

Lakai Ludvig Hermann Klein

Erkjendes herved berettiget til den af hans Majestæt Kongen allerhøiest indstiftede Erindringsmedaille for Deltagelse i Kampen for Fædrelandet 1864.

Medaillen bæres paa venstre Bryst i rødt Baand med Hvide Striber. Baandet maa ikke bæres uden i Forbindelse med Medaillen.

Marineministeriet, i October 1876.

I 1875 måtte Ludvig Klein, som alle andre veteraner, ansøge om Erindringsmedaillen for Deltagelse i Krigen 1864.

Prins Valdemars søn Erik omtaler i sin bog "Prins Erik fortæller" Ludvig Klein således:

"Klein havde været med i 64 og bar medaljen, hvad vi børn var stolte af. I familien bæres den kun af Christian den 9. og Frederik den 8. Så det var en fin udmærkelse".

Prinsesse Thyras bryllup

Ernst August den 2. af Hannover, hertug af Brunswick – Lüneburg etc. blev i 1878 gift i København med prinsesse Thyra af Danmark, som var datter af kong Christian den 9. og dronning Louise. Således blev Ernst August svoger til kong Georg den 1. af Grækenland, den fremtidige kong Edward den 7. af Storbritannien, kejser Alexander den 3. af Rusland, prins Valdemar samt kronprins Frederik (8.) af Danmark.

Medaljen fra brylluppet og sølvbrylluppet har været placeret ved alle kuverterne til de to fester. Grunden til der ikke er diplomer på medaljerne, er fordi det ikke gives til bordmedaljer. Ludvigs bror Edvard fik også disse medaljer.

Bryllup den 21. december 1878.

Prinsesse Thyras sølvbryllup

Sølvbryllup den 21. december 1903.

Kroningen af Tsar Alexander III

Teksten på aversen:

*Alexander III af Guds
Nåde Kejser og Herre
over alle Russere.*

Reversens tekst:

*Kronet i Moskva den
15. maj 1883.*

Den har Ludvig Klein modtaget, da han ledsagede prins Valdemar til Tsarens Kroning i Rusland.

Kong Christian den 9. og dronning Louises guldbryllup

Bredde (mm): 33

Højde (mm): 45

Vægt (gram): 8.1

Ludvig Klein er en af de 20 fra det underordnede personale i den kongelige husholdning, der i maj 1892 blev tildelt "Erindringstegn i anledning af Kong Christian den 9. og Dronning Louises guldbryllup" i bronze.

Dannebrogsmændenes Hæderstegn

Den 28. marts 1899 bliver Ludvig dekoreret med Dannebrogsmændenes Hæderstegn.
(Christian den 9.)

Miniature Bjælke

Normalt betegnes det som spænde. Det ses her med Dannebrogsmændenes Hæderstegn -
Erindringstegn i anledning af kong Christian den 9 og dronning Louises guldbryllup - Erindringsmedalje
for deltagelse i 1864 - Ridderkorset af Den siamesiske Kroneorden.

Ridderkorset af Siams Kroneorden

Den 30. juni 1907
kommer kongen af
Siam og tre prinser på
statsbesøg i Danmark.

Ved denne lejlighed
blev Ludvig dekoreret
med ridderkorset (5.
klasse) af Siams
Kroneorden.

Translation:

*Somdech Phra Paramindr Maha Chulalongkorn Phra
Chula Chom Klao, King of Siam, both Northern and Southern
and all its Dependencies, &c., &c., Laos, Malays, Kareans,
Sovereign & Chief of The Most Honourable Order of the
Crown of Siam.*

*To all and singular to whom these presents shall come
Know Ye!*

Whereas we have thought it fit to nominate and appoint

Mr. L. H. Klein

*Member of the Vth Class called Wichitaraphann or
Chevalier of Our Most Honourable Order of the
Crown of Siam.*

as a mark of Honour which he shall hold and enjoy in future.

*May that Power which is supreme in the Universe keep
guard and grant him prosperity and every kind of blessing.*

*Given on the First day of July 1907 1 being
the 1411st day of Our Reign*

Manu Regia Chulalongkorn R.S.

Oversættelse:

Somdech Phra Paramindr Maha Chulalongkorn Phra
Chula Chom Klao, konge af Siam, Både nordlige og sydlige
Og alle dens tilhørende områder, Vc., Vc., Vc., Lasos Malajer, Kæreans,
Sovereign VChief af den mest ærede Kendelse afsagt af
Crown of Siam.

Til alle og ental, til hvem disse gaver skal
komme ved

Hvor vi har tænkt det passer at nominere og udpege
Hr. L. H. Klein

Medlem af 5. klasse kaldet Wichitaraphann eller
Chevalier af vores mest ærede Kendelse afsagt af
Crown of Siam.

Som et tegn på ære, som han skal have og nyde i fremtiden.

Må den magt, der er øverste i universet holde
Vagt og give ham velstand og enhver form for velsignelse.

I betragtning af den første dag juli 1907 1 væsen
Den 1411st dag i vores regeringstid.

Manu Regia Chulalongkorn R.S.

Ordenskapitlet.

Kjøbenhavn, d. 7. August 1907.

Det har behaget Hrs. Majestæt Kongen
ved allerhøjeste Resolution af 2den til allernaadigst at tillade
Dem at anlægge og bære den Dem tildeelte
Dekoration som Ridder af den siamesiske Kongeorden.
Hvilket hermed meddeles Hr. Hushovmesteren
til behagelig efterretning.

Paa Ordenskanslerens Vegne.
Aastrup.

Til
H. L. H. Klein.

Hushovmester under Hans Kongelige Højhed Prins Valdemars
Hofstat. Dannebrogsmænd.

Ordenskapitlet.

Kjøbenhavn, den 7. August 1907

Det har behaget Hrs. Majestæt Kongen

Ved allerhøjeste Resolution af 2den til allernaadigst at tillade

Dem at anlægge og bære den Dem tildeelte

Dekoration som Ridder af en siamesisk Kongeorden.

Hvilket hermed meddeles Hr. Hushovmesteren

Til behagelig efterretning.

Paa Ordenskanslerens Vegne.

Aastrup

Til Hr. L. H. Klein.

Hushovmester under Hans Kongelige Højhed Prins Valdemars

Hofstat. Dannebrogsmænd.

København d. 9. Juni 1908.

DER KONGELIGE
SIAMESISKE GENERAL
KONSULAT

Det kongelige Siamesiske Generalkonsulat har herved den
Ære indlagt at overrække Dem Diplomet for den Siamesiske
Krone Orden, V. Klasse, som det behagede Hans Majestæt
Kongen af Siam at tildele Dem under Hans Majestæts Ophold i Dan-
mark forrige Aar.

/ Indlagte Kvittering anmodes De venligst om at udfylde og
returnere til Generalkonsulatet.

Med Højagtelse

Generalkonsul for Siam.

Hr. kgl. Hushovmester L. H. Klein, Ridder af den Siamesiske
Krone Orden p.p.

Her.

Hundredeårsmedalje

I hundredeåret for kong Christian 9's fødsel, den 11. marts 1918, blev den første "Hundredeårsmedalje" indstiftet. Dette er siden fulgt op i 1943, i 1970 og i 1999.

Mindemedaljen i anledning af hundredeårsdagen for kong Christian den 9.s fødsel, blev udover slægten tildelt personer, der havde haft et personligt tjenesteforhold til kongen.

Miniature af Hundredeårsmedalje

Ordenshistorisk Selskab

Ludvig og hans bror Edwards mange ordner, hæderstegn og medaljer på Ordenshistorisk Selskabs jubilæumsudstilling på Kastellet.

Den 30. april 2016 havde Ordenshistorisk Selskab 50 års jubilæum, som blev fejret med en udstilling på Kastellet i København. Selskabets protektor H.K.H. prins Henrik åbnede udstillingen. Vi var med til dette flotte arrangement.

Her var både Ludvig og hans bror kammerlakaj Edvard Kleins mange dekorationer udstillet. Lige som diplomer der er udfærdiget af den der gav medaljen/ordenen, samt bæretilladelse hvor ordenskapitlet bekræfter, at modtageren har tilladelse til at bære den pågældende dekoration, var også udstillet.

Vores gode ven Sven Philip Jørgensen, som er præsident for selskabet, stod for arrangementet. Philip havde også skrevet en 40 siders artikel, der var flot illustreret om "Brødrene Klein" i selskabets jubilæumstidsskrift.

Philip har nu overtaget de medaljer, der var i slægten, samt de papirer der fulgte med alle de mange dekorationer, som Ludvig fik, når han bl.a. var ude at rejse med prins Valdemar. Så er vi sikre på, at de ikke ved en fejltagelse en dag forsvinder. Det er også Philip, der har lært os meget om dekorationer, som vi slet ikke kendte noget til.

Oversættelse af alle de udenlandske diplomer til dansk har Philip stået for, samt fremskaffet de medaljer og bånd til medaljer, vi ikke havde.

Jeg har fotograferet alle dekorationerne, samt de dokumenter der følger med dem.

Kronprins Frederik blev konge

Prins Valdemars bror kronprins Frederik blev konge i 1906. Kronprinsen havde haft god tid til at forberede sig, da han havde været kronprins i 43 år. Desværre døde Frederik allerede i 1912, på en rejse til Hamborg. Han blev efterfulgt af sin søn Christian den 10.

Både Ludvig og hans bror Edvard oplevede under deres ansættelse, at kronprinsen blev konge, og at Valdemars to søstre købte Hvidøre.

Europas svigerfars døtre købte Hvidøre Slot

1910 Hvidøre Slot i Klampenborg, som de to søstre Dagmar og Alexandra købte, med udsigt over Øresund. (Lokalhistorisk arkiv, Gentofte)

Efter kong Christian den 9. var død, besluttede hans to døtre dronning Alexandra af Storbritannien og enkekejserinde Dagmar af Rusland, at købe "Hvidøre Slot" på Strandvejen, ca. 10 km fra København. Det lå ikke langt fra Bernstorff Slot og Charlottenlund Slot, hvor deres to brødre prins Valdemar og kong Frederik den 8. havde deres sommerboliger.

De to søstre var hele livet igennem tæt knyttet til hinanden. Da deres barndomshjem ikke var der mere, ville de gerne have et sted, som var deres. Her kunne de bo, når de kom til Danmark på ferie, med deres store følge.

Den store ejendom med den 40.000 m² store park, blev købt for 280.000 kr. kort tid efter deres fars bisættelse. Den skulle nu sættes i stand fra kælder til kvist, hvor alt skulle holdes i lyse farver. Der blev indlagt elektrisk lys, og her blev landets første elektriske varmeovnsanlæg installeret. Der kom fem badeværelser med koldt og varmt vand. Søstrene skulle have alle datidens bekvemmeligheder.

1910 - Strandvejen ved Hvidøre Lystslot, her kørte sporvogn 4 forbi. (Lokalhistorisk arkiv, Gentofte)

Da et stykke af grunden lå på den anden side af Strandvejen, blev der bygget en tunnel under Strandvejen, så man let kunne komme til vandet. Her fik søstrene bygget et te-lysthus. Det havde vinduer ud til vandet og spejle på modsat side, så sad man med ryggen til vandet, kunne man stadig se Øresund.

Allerede året efter kunne de to søstre tage ejendommen i brug, og de tilbragte hver sommer fra 1907-1914 på Hvidøre i Klampenborg.

I 1911 købte søstrene naboejendommen for 28.000 kr. Villaen blev revet ned og nabogrunden inddraget i Hvidøres strandhave.

Om aftenen når alt lyset i Hvidøre Slot var tændt, stod der tit mange mennesker uden for lågen til hovedindgangen på Emiliekildevej 1 og kikkede ind. Dengang var det ikke alle, der havde elektrisk lys, og slet ikke i den mængde der var på slottet.

Prins Valdemar kom tit forbi på cykel, for at besøge sine to ældre søstre, når han boede på Bernstorff Slot. Søstrene havde ikke mange gæster til frokost eller middag, men tit kunne der godt holde 10 – 15 vogne uden for med gæster til eftermiddagste.

2017 - Den engelske kirke i København

2017- Den russiske kirke i København

Om søndagen deltog Alexandra i gudstjenesten i den engelske kirke St. Albans, der ligger i Churchillparken mellem Kastellet og Gefionspringvandet. Dagmar tog til den russiske kirke Alexander Nevskij i Bredgade.

I 1910 døde Alexandras mand Kong Edward den 7. af England. Derefter opholdt hun sig endnu mere i Danmark enten på Fredensborg Slot eller Hvidøre Slot.

Når søstrene boede på Hvidøre, var det Den kongelige Livgarde, der stod for sikkerhedsvagten. Om dagen var det foran hovedindgangen og om natten runderede de i parken. Den permanente vagt på 6 mand, kom fra Livgardens Kaserne ved Rosenborg, hvor de tog toget til Klampenborg Station. Herfra marcherede de ca. 1 km til Hvidøre. Vagten var indkvarteret i et lille rum på 1. sal i sidebygningen langs Emiliekildevej.

Der var en vis frygt for attentat mod enkekejserinden. Hendes familie var for en stor dels vedkommende, blevet likvideret på brutal vis under revolutionen i Rusland. Den indre sikkerhed på Hvidøre blev varetaget af kejserindens egne bevæbnede livkosakker.

Timofei Jaschik 1915 - Foto: Livgardens Historisk Samling

Dagmars interesse for gardernes ve og vel var, at der hver morgen blev leveret kaffe og brød fra slottets køkken, til dem der havde vagt, uden beregning.

Efter revolutionen måtte enkekejserinden i 1919, efter over 50 år i Rusland, flygte ud af landet. Først til England og siden til Danmark, hvor hun i begyndelsen boede på Amalienborg. Dagmar flyttede permanent ind på Hvidøre Slot i 1920, hvor hun levede beskedent og stilfærdigt, omgivet af sine trofaste gamle livkosakker (livvagt/bodyguard) indtil sin død i 1928.

I 1925 var Alexandra død. Det må have været et meget stort savn for Dagmar. Alexandras børn gav hendes andel af Hvidøre Slot til Dagmar, som sad hårdt i det økonomisk de sidste år.

Livkosak Timofei Ksenofontowitch Jaschik

Enkedronningen havde to livkosakker med, da hun via England flyttede til Danmark. Det var Poliakov og Jaschik, som havde vagt en uge af gangen. Jaschik var født i 1878 i Kubanobsky i Rusland, og kom fra en stor kosak familie i Minsk.

Jaschik beskriver i sine erindringer, hvor dejligt der var på Hvidøre Slot om sommeren, men om vinteren kunne slottet ikke varmes op pga. det ikke havde noget centralvarmeanlæg. Så flyttede enkekejserinden ind i en suite i Christian den 9.s Palæ på Amalienborg.

Den store kosaks udseende vakte opsigt i gadebilledet. Engang stod han uden for en kirke sammen med enkedronningens chauffør Larsen, mens Dagmar var til begravelse. Nogle børn var meget nysgerrige, og kom tættere og tættere på Jaschik. Da de begyndte at røre ved ham, sagde Larsen: *"Pas I bare på – det er en rigtig levende kosak, og han æder børn"*. Så fik børnene travlt med at komme væk.

Timofei Jaschik hjælper enkekejserinden ud af en bil (Det kongelige Bibliotek)

I 1922 traf Jaschik en ung dame Agnes Aagaard på Hvidøre, der skulle besøge en veninde. De traf hinanden flere gange, og som Livkosakken fortæller, at selv om ordet for kærlighed lyder højst forskelligt på dansk og på russisk, er følelsen den samme.

Enkekejserinden mødte den unge pige, der var begyndt at gå til russisk og samtidig lod sig forberede til at gå over til den russiske trosbekendelse. Dagmar syntes godt om den udkårne, og blev hendes gudmor, da hun blev døbt i den russiske kirke.

Da navnet Agnes ikke findes på russisk, fik hun navnet Nina, som er ens i begge lande. Den 10. maj 1925 blev Jaschik gift med Nina i den russiske kirke. Bryllupsfesten blev holdt i den store spisesal på Hvidøre Slot.

Efter Dagmars død, købte Jaschik en mindre købmandsforretning i Valby, som den gamle livkosak drev indtil 1946, hvor han døde.

Jaschik søgte aldrig om at blive dansk statsborger, for han levede ligesom de fleste russiske emigranter, stadig i håbet om engang, at kunne vende tilbage til Rusland. Det var også en af grundene til, at Jaschik aldrig kom til at tale ordentligt dansk.

Kejserindens død

Ved enkekejserindens dødsleje på Hvidøre Slot sad hendes bror Valdemar og hendes to døtre Xenia og Olga.

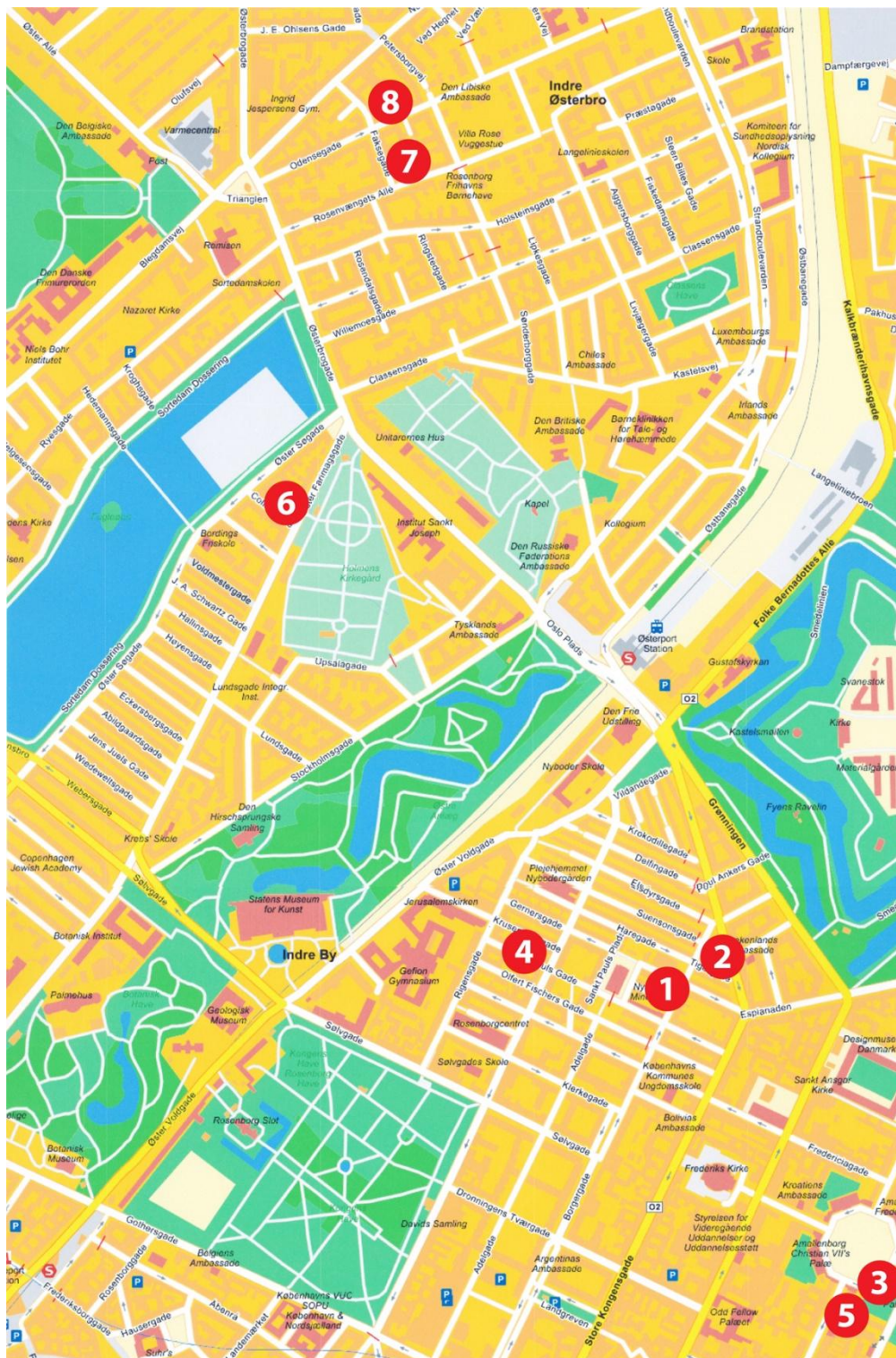
Enkekejserinde Dagmar blev bisat i Roskilde Domkirke, hvorfra hun i 2006 blev bragt til Skt. Petersborg med stor mediebevågenhed.

Ludvig gik på pension

Da Ludvig var 64 år, besluttede han at gå på pension. Da havde han været ansat hos prins Valdemar i 36 år. Ludvig fortsatte med at bevare sit gode venskab til prinsen, og til flere aviser har Ludvig udtalt, at prinsen var hans bedste ven. De to har oplevet utrolig meget, siden Valdemar var en stor dreng. De har været på mange spændende rejser ude i verden, og Ludvig har altid været en stor støtte, både når det gjaldt sorg og glæde.

Ludvig fortsatte med at følge med i, hvad der skete i kongehuset, der var blevet en stor del af hans liv, som han også kunne dele med Agnes.

De første mange år som pensionist boede Ludvig, Agnes og datteren Louise i Odensegade, tæt på en del af hans slægt. Deres to sønner Harald og Philip var flyttet til udlandet.

Indtil nu havde Ludvig altid boet tæt på sit barndomshjem i Nyboder, bortset fra når han, gennem sit arbejde hos prins Valdemar, var på Fredensborg Slot og Bernstorff Slot.

Ludvig er født i Nygade 19 (1), som i dag hedder Gernersgade, hvor han boede de første fem år af sit liv. Derefter var det Tigergade 1 (2), indtil han udtrådte af Den danske Flåde. Herefter blev det Christian den 9.s Palæ på Amalienborg (3), indtil han i 1881 blev gift med Agnes, der havde boet i Frederik den 8.s Palæ på Amalienborg.

Nu blev det Byggeforeningshuset i Krusemyntegade 9 (4). Derefter flyttede Ludvig med sin familie til Det gule Palæ i Amaliegade 18 (5).

I 1891 købte Ludvig ejendommen i Elbagade 4, som året efter kom til at hedde Collingsgade 4 (6). Efter 15 år her, flyttede Ludvig til Rosenvængets Alle 23 (7) i en kort periode, inden familien i 1908 flyttede til Odensegade 23 (8), hvor de boede de næste 16 år.

Ludvigs svigerinde Julie, min oldemor, flyttede ind i Livjærgade, som i dag hedder Næstvedgade, da hun blev enke i 1908.

Ludvigs søster Henriette og hendes mand Jacob Andreas Wismann flyttede i 1909, efter han var gået på pension som havnefoged i Nakskov, til Classensgade og senere til Hobrogade. Så nu var familien samlet på Østerbro.

Efter Julies død i 1913, og senere da Henriette var blevet enke, flyttede Henriette i 1929 tilbage til Lolland, hvor hun boede hos sin datter og svigersøn.

Christiansvej 20

1928 - Ludvig og Agnes står på altanen

2016 - Vi kan se, det er solgt i 2015 for 5.350.000 kr.

I 1925 købte Ludvigs datter Louise, som på det tidspunkt var 40 år og ugift, en villa i Charlottenlund på Christiansvej 20, som er en sidevej til Jægersborg Alle. Her skulle hun bo sammen med sine forældre. Huset blev bygget i 1888 og var på 172 m². Ludvig og Agnes kendte området, fra alle de mange gange de havde boet på Bernstorff Slot.

Stueetagen var, ved købet af huset, allerede lejet ud til en enke efter en skovfoged og hendes voksne datter.

Ludvig, der havde været på pension i mange år, skulle sammen med Agnes nyde deres otium i landlige omgivelser. Hver dag tog Louise toget ind til København, hvor hun arbejdede som fuldmægtig i skattevæsenet.

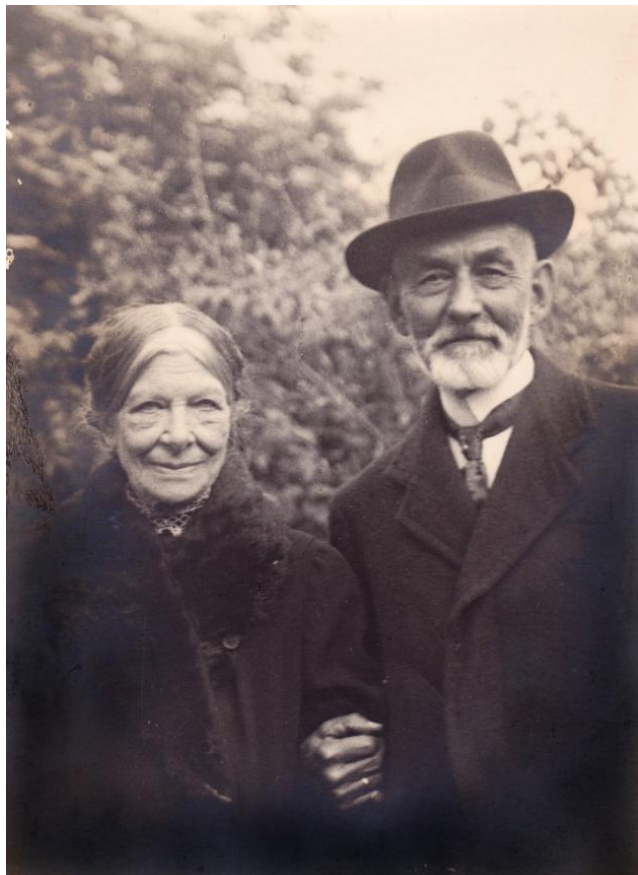

*Charlottenlund Station, der blev indviet i 1899, hvorfra Louise hver dag tog damptoget til København, hvor hun arbejdede. Stationen lå ikke langt fra deres hus.
(Foto: 1910 Lokalhistories Arkiv i Gentofte)*

2016 - Charlottenlund Station

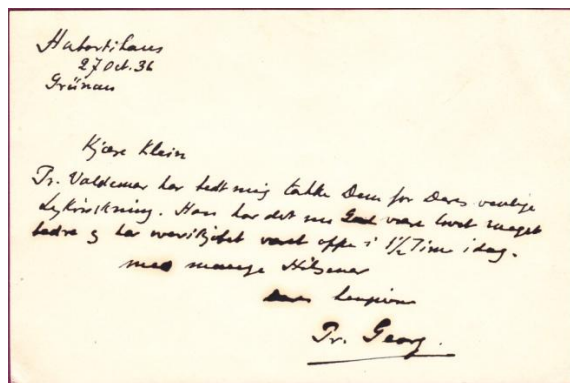
Ludvig mister sin Agnes

Agnes og Ludvig

Ludvigs elskede kone gennem 48 år, døde den 21. marts 1929, lige før hendes 85 års fødselsdag. Agnes og Ludvig nåede ikke, at fejre deres guldbryllup.

Det var en sorgens dag, da Ludvig begravede sin Agnes den 28. marts på Gentofte Kirkegård, hvor han havde købt et gravsted. Her var der også plads til Ludvig, når den tid kom, så de kunne ligge ved siden af hinanden. Gravstedet er nu nedlagt.

En lille hilsen der fortæller lidt om, at Ludvig ikke blev glemt af prins Valdemar og hans familie.

Der var en i familien, der samlede på frimærker, og vedkommende havde, for mange år siden, fået det gamle frimærke. På kuverten står der, det er fra Valdemars fætter.

1934 – Den 88 årige Ludvig var ude at gå tur med sin hund ved Øresund.

I familiealbummet kan vi se, at slægten har holdt mange store familiefester, hvor alle var klædt i selskabstøj. Ingen af dem, har desværre været gode til at skrive hvad anledningen var, eller hvem der var på billederne. Der er desværre ingen, vi kan spørge. Vi studerede ikke gamle familie billeder, da vi var unge, hvor der var nogen, der kunne have fortalt lidt historie om billederne.

Ludvig var den sidste i søskendeflokken der levede. Det var næste generation, der var kommet forbi i 1936. På billedet ses Ludvig arm i arm med sin niece Fernanda (min farmors lillesøster), der holder min storebror Henning i hånden. Bagerst er det nevøen Hans Christian, der er min far, yderst hans første kone Alma med deres datter Inga, som er min storesøster. Bag ved hende står Fernandas søn Paul og hans kone Dida.

Jeg har fra min søster Inga hørt, at hun sammen med sine forældre tit var ude hos Ludvig, hvor min far bl.a. hjalp med at grave haven. De kunne så nyde de lidt landlige omgivelser tæt på vand og skov. Det var længe før, jeg blev født.

Ludvigs 90 års fødselsdag

Ludvig hejser flaget i anledningen af sin 90 års fødselsdag den 30.10.1936

Der var flere journalister, som gerne ville have et interview med Ludvig, i anledning af hans store dag til deres avis. Dengang var der ikke så mange, der opnåede at fejre deres 90 års fødselsdag.

Ludvig kunne se tilbage på et utroligt spændende liv, hvor han havde mødt mange mennesker fra hele Europa, men også fra andre dele af verden.

I villaen fandtes der en mængde signerede portrætter af fyrstelige personer, specielt Christian den 9.'s børn og børnebørn.

På dagen kom der mange gratulanter, men til Ludvigs store sorg var prins Valdemar syg på det tidspunkt og kunne derfor ikke deltage. Vi er ikke i tvivl om, at stuen har været fyldt med blomster og flasker.

Ludvigs søn Harald på besøg fra USA, min farmor Amalie, Ludvig og min far Hans Christian

Ludvig har til Nationaltidende i 1942 fortalt, at kejserinde Dagmar i 1899 forærede ham et guldur med kæde. Det har måske været i forbindelse med da Ludvig blev udnævnt til Dannebrogsmænd. Der findes flere billeder, hvor Ludvig bærer dette ur.

Ludvig fortalte til en af aviserne, at Danmarks store digter H. C. Andersen en dag opsøgte ham. Andersen ville overrække prins Valdemar en af sine bøger. Han havde sin underlige høje hat med. Andersen siger så: "Kunne De ikke sige mig, om der er nogen særlig ceremoni? Man skal vel tage hatten under armen?", hvortil Klein svarede: "De skal bare gå ind og sige: *"Her har jeg noget til Dem, prins Valdemar, som jeg gerne vil forære Dem."* Hatten kan de lade blive hos mig så længe".

Vi har hørt fra familien Wismann, som er efterkommere af Ludvigs søster Henriette, at Ludvig havde haft en båd. Han kom om sommeren sejlene ned til Nakskov og besøgte sin søster og hendes familie, da de boede der.

Flytter til nyt hus på Enighedsvej 34

Efter Ludvig var blevet enkemand, var det kun ham og datteren som boede i huset. På nabogrunden fik de i 1936 bygget et mindre hus, som var mere moderne og bekvemt. Det lå på en hjørnegrund og da matriklen var på Enighedsvej, blev det deres nye adresse. Ludvig og Louise flyttede kort tid efter Ludvigs 90 års fødselsdag. Planen var, han skulle have fejret sin fødselsdag i det nye hus, men det nåede ikke at blive færdigt.

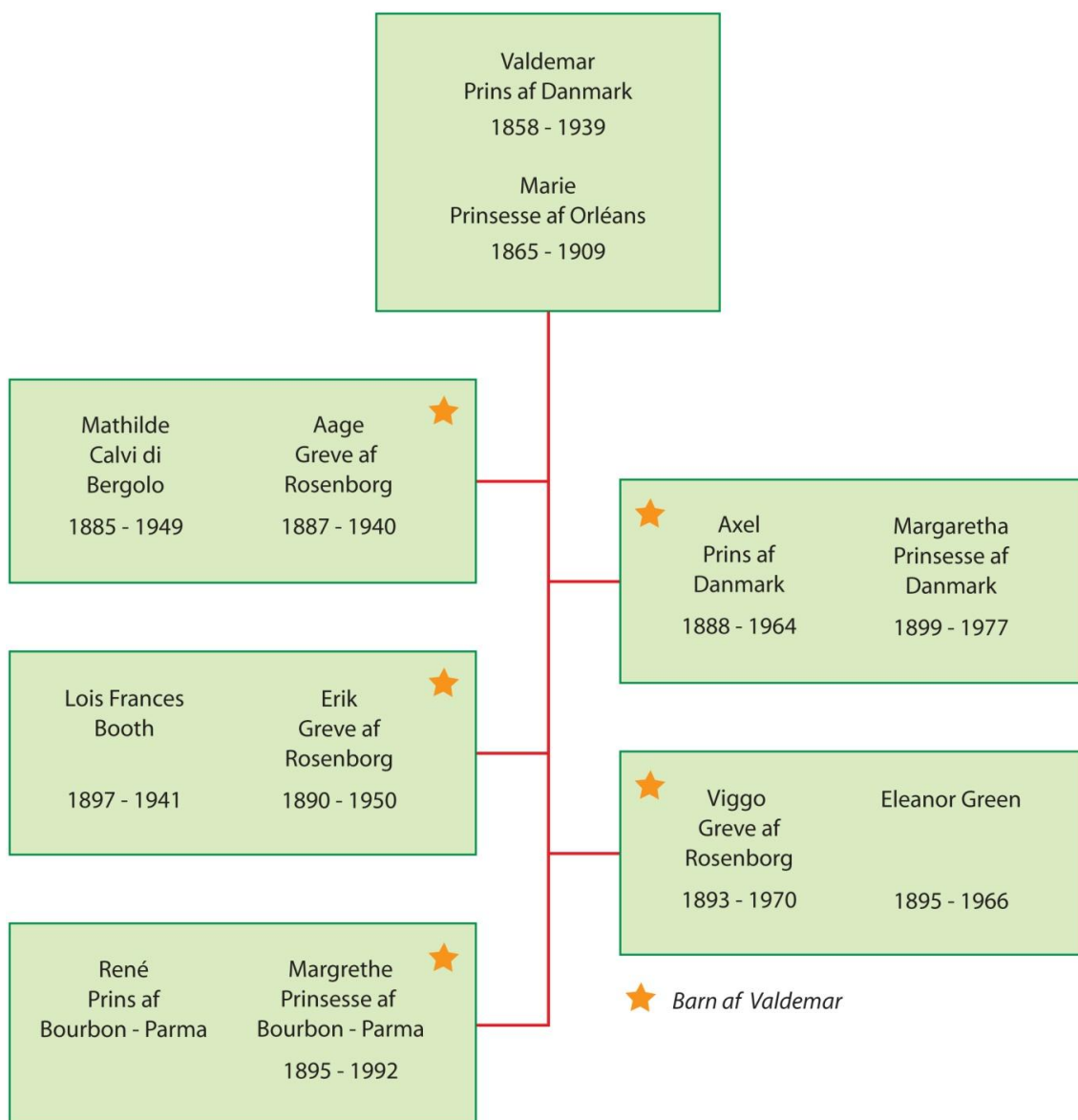

2016 – Enighedsvej 34, det gamle hus på Christiansvej ses i baggrunden.

Ved folketællingen 1940, kan vi se, der bor en husbestyrerinde Camilla Krogh på 72 år i huset. Ludvig magtede ikke så mange ting mere, derfor har det været rart med en til at tage sig af det. Louise var ikke hjemme om dagen, da hun skulle passe sit fuldtidsjob inde i København.

Hvordan gik det prins Valdemars børn

Børnenes skæbner lå Valdemars hjerte meget på sinde. De var opdraget som søofficersbørn og til at kunne klare sig selv i meget højere grad, end det normalt var i kongefamilien.

Prins Aage (1887 – 1940) blev i 1914 gift i Rom, uden at have fortalt familien det, med Mathilde Calvi di Bergolo, datter af en italiensk greve. Da prins Valdemar hørte om dette, rejste han straks til Italien, traf parret, stak sin søn en kæmpe lussing og hilste derefter høfligt og venligt på hans brud.

Da Aage havde giftet sig under sin stand, mistede han sin arveret til tronen. Prinsen fik som den første titlen greve af Rosenberg. Det unge par fik i 1915 en søn, grev Valdemar af Rosenberg, som var deres eneste barn.

Prins Aage som bataljonschef i Fremmedlegionen (1936), (Den kongelige Livgarde)

Grev Aage endte sin militære karriere i Danmark, med at være kaptajn i Livgarden. Ved Landmandsbankens krak i 1922 mister greven hele sin formue. Dengang kunne en officer ikke leve af den løn, de fik. Datidens officerer skulle komme fra en velhavende familie, eller have giftet sig til penge, for at kunne bestride sådan en stilling. Aage anmodede derfor sin fætter kong Christian den 10. om tilladelse til at trække sig tilbage fra hæren og melde sig ind i Fremmedlegionen.

Aage blev udstationeret til Marokko. Han har skrevet en bog om sit liv i Fremmedlegionen, hvor han nåede at være i 17 år. Det var hans tipoldefar kong Louis Philippe, der havde oprettet den.

Ægteskabet havde ikke de bedste vilkår, men de blev aldrig skilt. Aage og hans grevinde så ikke meget til hinanden, efter han kom ind i Fremmedlegionen. Hun boede i Paris med deres søn Valdemar. Sønnen, der blev fransk gift, fik aldrig nogen børn.

I 1940 døde grev Aage 52 år gammel, i Taza i Marokko. I sit testamente bad han om at blive begravet på Fremmedlegionens kirkegård i Sidi-bel-Abbes, Algeriet, som han blev.

Prins Axel (1888 – 1964) var søofficer og erhvervsmand. Han blev i 1919 gift med den 20 årige prinsesse Margaretha af Sverige. Hun var datter af Axels kusine prinsesse Ingeborg (kong Christian den 10.s søster) og den svenske konges bror prins Carl. Axel var den eneste af Valdemars sønner, der beholdt sin prinsetitel.

Prins Axel og Prinsesse Margaretha fik villaen "Bernstorffshøj" nær Bernstorff Slot i bryllupsgave, hvor de flyttede ind i 1919 og boede resten af livet. De fik to sønner prins Georg i 1920 og prins Flemming i 1922.

Axel havde arvet sin mors interesse for dansk verdenshandel og skibsfart. I 1921 kom prinsen i tjeneste hos ØK og arbejdede sig op. Allerede i 1927 blev han

medlem af kompagniets direktion. Sammen med kronprins Frederik (dronning Margrethes far) og hans bror prins Knud, var Axel i 1930 med ØK's skib M/S Fionia på en længere rejse til Siam, Japan og Kina. Rejsen blev senere udødeliggjort i Osvald Helmuths berømte revyvisse fra samme år "Tre raske prinser, højt fra nord". I perioden 1934 til 1953 var Axel direktør for Østasiatisk Kompagni. Efter stifteren H.N. Andersens død i 1938 blev han tillige formand for bestyrelsen.

Prinsen havde mange interesser. Axel var bl.a. præsident for Kongelig Dansk Automobil Klub i perioden 1920–1938, derefter blev han æresformand.

I årene 1931 – 1958 var prins Axel medlem af den Internationale Olympiske Komite (IOC). Vores kronprins Frederik har været medlem af IOC siden 2009, hvor der er og har været flere kongelige medlemmer.

I sin ungdom var Axel aktiv flyver, og var blandt de første i Danmark der fik flycertifikat. Han fulgte siden civilflyvningens udvikling. I 1937 var prinsen med til at reorganisere Det Danske Luftfartsselskab, hvis repræsentantskab han blev formand for. Axel var desuden medlem af og i en periode formand for bestyrelsen for SAS.

Prins Axel døde 14. juli 1964 på Bispebjerg Hospital i København. Prinsesse Margaretha overlevede sin mand med 12 år og døde 4. januar 1977. De ligger begge begravet i Bernstorff Slotspark sammen med deres sønner og svigerdøtre.

2016 - Graven med den store sten under nogle træer i Bernstorff Park

Prins Erik (1890 – 1950) blev landmand, efter sin store skuffelse over at være blevet kasseret som soldat. Han havde i årene 1917 - 23 Kokkedal Slot i Nordjylland, men efter Landmandsbankens krak, rejste han til Canada og drev en plantage der.

I 1924 giftede prins Erik sig i Ottawa med millionærarvingen Lois Frances Booth. Da hun ikke havde blåt blod i årene, måtte prins Erik frasige sig titel og rang som prins, og fik i stedet titlen greve af Rosenberg. De fik to børn, komtesse Alexandra af Rosenberg og grev Christian af Rosenberg.

I 1928 vendte parret hjem til Danmark, hvor de købte Bjergbygaard ved Mørkøv på Sjælland. Ægteskabet blev opløst i 1937.

Prins Viggo (1893 – 1970) blev officersuddannet ved Garderhusarregimentet i Næstved og blev ritmester i 1929. Viggo sluttede sin karriere som oberstløjtnant. Han var en dygtig og dristig rytter, der vandt Danmarksmesterskabet i terrænspring i 1931.

I 1924, samme år som sin bror, giftede Viggo sig i New York med millionøsen Eleanor (Peggy) Green. Viggo fik, lige som sine to brødre, titlen greve af Rosenborg, men i selskabslivet i København, som de flittigt deltog i, var de kendt som prins og prinsesse Viggo. Grevinden døde i 1966, og da der ingen børn var i ægteskabet, var det nevøer og niecer, der arvede alle grevindens smykker.

Prinsesse Margrethe (1895 -1992) blev gift med den fransk/italienske prins René af Bourbon-Parma i 1921 ved et stort bryllup, der blev holdt på Bernstorff Slot.

1921 - Grøppebillede på havetrappen, Bernstorff Slot, i anledning af prinsesse Margrethe's bryllup med prins René af Bourbon-Parma.

Blandt personerne i øvrigt ses mange kongelige: kong Christian den Tiende, dronning Alexandrine, kejserinde Dagmar, kronprins Frederik og prins Knud. (Fotograf ukendt. Lokalthistorisk arkiv, Gentofte)

René arbejdede for en fabrikant af propangas. Propangas kaldes den, fordi det er en gasart, som udgør hovedbestanddelen af flaskegas. De var relativt fattige og boede i perioder i Paris. De fik fire børn, prins Jacques i 1922, prinsesse Anne i 1923, (der blev gift med den forhenværende kong Michel af Rumænien) og i 1926 fik de prins Michel for til sidst at få prins André i 1928.

I 1940, under 2. verdenskrig, flygtede familien til New York, hvor prinsesse Margrethe fik job som ekspeditrice i et større hattemagasin.

Efter krigen bosatte familien sig i Danmark. Her flyttede de ind i "Brødrehøj" i Bernstorffsparken. Prins René startede i København et eksportfirma "Danegoods" sammen med sin ældste søn.

Prinsesse Margrethe, døde i København i 1992. Hun var meget aktiv og besøgte sine 16 børnebørn i Danmark, Schweiz og Frankrig.

Prins Valdemar dør

Valdemar var den sidste, der var tilbage af Christian den 9.s børneflokk, da han døde i 1939. Bisættelsen fandt sted i Holmens kirke, hvor Ludvig også har deltaget. Valdemar blev bisat i Roskilde Domkirke i en sarkofag af grønlandsk marmor ved siden af sin kone Maries sarkofag.

Både Det gule Palæ og Bernstorff Slot blev ikke mere beboelse for den kongelige familie.

Roskilde Domkirke, "Prinsesse Maries Kapel"

2016 – "Prinsesse Maries Kapel" i Roskilde Domkirke
Den hvide kiste er prinsesse Maries sarkofag og marmorkisten er prins Valdemars sarkofag.

Roskilde Domkirke er opført i 1170 og er Skandinaviens første gotiske katedral opført i mursten. Domkirken blev i 1995 optaget på UNESCO's verdensarvsliste.

Da prinsesse Marie døde i 1909, blev hun bisat i Roskilde Domkirke. Det lille kapel fik navnet "Prinsesse Maries Kapel". Prinsessen kom i en marmorsarkofag, der var skænket af Østasiatisk Kompagni.

Da hendes mand prins Valdemar døde, blev han bisat ved siden af Marie. Deres datter Margrethe døde i København i 1992, blev hun bisat ved siden af sine forældre.

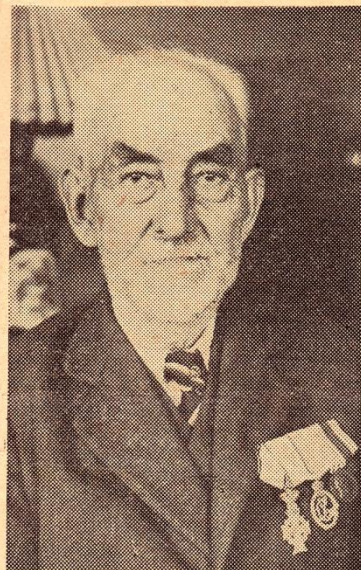
I Roskilde Domkirke er der en søjle, der bliver kaldt "Kongesøjlen". Her står højde målene på mange kongelige personer. Den højeste konge var Christian den 1. (1426 – 1481), som målte 219,5 cm. Han har været meget høj, og især på den tid har han virkelig kunne ses, når han kom. Den mindste konge på søjlen var Christian den 7. (1749 – 1808) der målte 164 cm.

Christian den 9. (1818-1906) var 184 cm og hans søn kong Frederik den 8. (1843 – 1912) var 178,9 cm. Prins Valdemar var 182,6 cm. De var alle sammen meget høje, når de stod ved siden af Siams kong Chulalongkorn (1853 – 1910), der målte 165,4 cm.

Klein udnævnt til Æresmedlem af Marineforeningen

Nationaltidende 24/8 40
**Marineveteranen, der blev Prins
 Valdemars Hushovmester**

MARINEFORENINGENS Præsident, Admiral Carstensen, aflagde for nylig et Besøg paa Enighedsvej 34 i Charlottenlund, hvor Prins Valdemars tidligere Hushovmester L. H. Klein bor. Den 93-aarige Mand, der er en af vore faa endnu levende Flaadeveteraner fra 1864, fik overrakt en smuk Hædersgave og udnævnt til Æresmedlem af Marineforeningen.

Med en Række af vore gamle Orlogsskibe har Klein pløjet Verdenshavene. Han var med „Sjælland“, der repræsenterede Danmark ved Suezkanalens Aabning, han var med „Dagmar“ i Sydamerika og Vestindien, han deltog i „Sjælland“s Togt til Islands 1000 Aars Fest, og han var med samme Skib til Kongekroningen i Trondheim. Hans bedste Tur var et Middelhavstogt med „Sjælland“, hvor Prins Valdemar var Chef. Fra 1873 var han Hushovmester hos Prins Valdemar og deltog i de forløbne Aar i alle Marineprinsens mange Togter ude i Verden.

Den 24. august 1940, kan vi i Nationaltidende læse: *Marineforeningens Præsident, Admiral Carstensen, aflagde for nylig et besøg på Enighedsvej 34 i Charlottenlund, hvor Prins Valdemars tidligere hushovmester L. H. Klein bor. Den 93-årige mand, der er en af vore få endnu levende flådeveteraner fra 1864, fik overrakt en smuk hædersgave og udnævnt til Æresmedlem af Marineforeningen.*

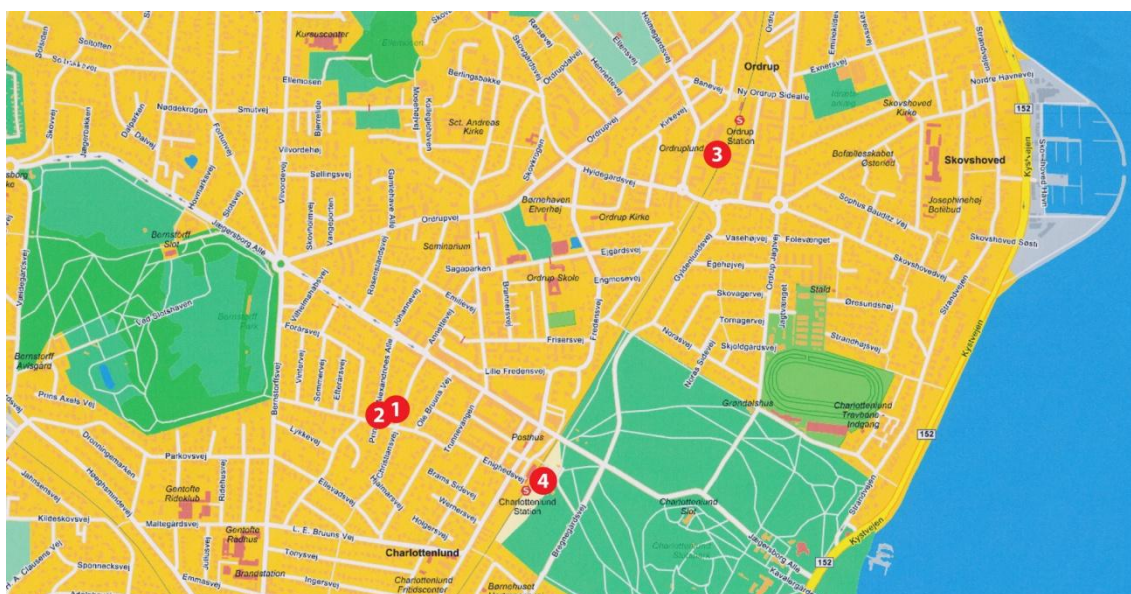
Der var i den anledning, taget et flot billede af Ludvig, velklædt som altid og med nogle af sine medaljer på.

Dette diplom fik Ludvig indrammet og det hang på hans væg.

Ludvig flytter til Ordrup Alderdomshjem

2016 – Ordrup plejehjem hvor Ludvig boede sine sidste år

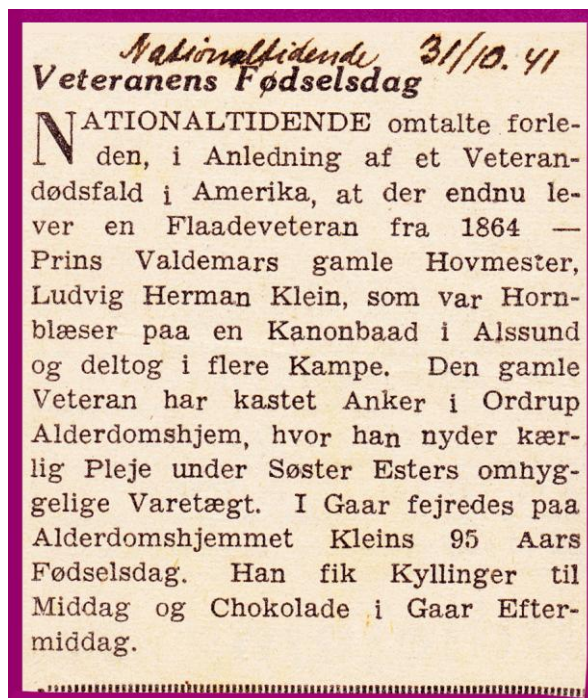
Kort over Charlottenlund

1. Christiansvej 20 (1925 – 1936)
2. Enighedsvej 34 (1940 – 1942)
3. Hyldegårds Tværvej 12, Ordrup Alderdomshjem (1942 – 1943)
4. Charlottenlund Station.

Bernstorff Slot, hvor Ludvig har boet

Charlottenlund Slot, hvor Agnes har boet

Klein bliver 95 år

Hvor er det dejligt at læse i Nationaltidende, at Ludvig var frisk til at fejre sin 95 års fødselsdag med kylling og chokolade.

Vi ved, at da Ludvig kom på plejehjem, fik hans datter en moderne lejlighed på Enighedsvej 2 længere oppe ved stationen. Lejligheden lå ikke så langt fra plejehjemmet, så hun tit kunne besøge sin far.

Ludvig nåede at leve under fem konger. Det er der ikke mange, der har oplevet. Kongehuset har betydet meget for Ludvig og hans familie.

Christian den 8. der døde i 1848, da Ludvig var to år.

Frederik den 7. som døde i 1863. Ludvig har fortalt, han tydeligt huskede, da kongen døde, hvor han var på Flensborg Fjord på hjuldamperen "Gejser".

Christian den 9. døde i 1906. Han var prins Valdemars far.

Frederik den 8. der døde i 1912. Han var prins Valdemars bror.

Christian den 10. var konge, da Ludvig døde.

Ludvigs død og begravelse

2016 – Gentofte Kirke (Kirkens hjemmeside)

1943		Døde Mandkøn.		116	
	Dødsdagen (År og Dato)	Begravelsesdagen (År og Dato)	Den afdøde fulde Navn (med alle efternavne, Børn eller Fødselsnavn eller med Efternavn i Kirkbogen)	Den afdøde Alder (Fødselsår og -dag)	Anmærkninger.
1	20 Januar 1943 Ingelise Ordrup	Præstbjerg Krematorium Kobenhavn 25 januar 1943	Adolf Johannes Budenstien	59 Åar	At hvilken Pastor (Begravelses- år og -dag) Sk. 22-1-43. NB. Nakkest 20
2	21 Januar 1943 Koppebjerg 4 Ordrup	Præstbjerg Krematorium Kobenhavn 27 januar 1943	Carl Abel Nielsen	77 Åar	At hvilken Pastor (Begravelses- år og -dag) Sk. 25-1-43. NB.
3	22 Januar 1943 Jensbovej 8 Ordrup	Præstbjerg Krematorium Kobenhavn 28 januar 1943	Hans Laurids Laurin Laurin	56 Åar	At hvilken Pastor (Begravelses- år og -dag) Sk. 25-1-43. NB.
4	28 Januar 1943 Hjortegaardsvej 31B Ordrup	Ordrup Kirkegaard 3 Februar 1943	Niels Jørgen Pedersen	79 Åar	At hvilken Pastor (Begravelses- år og -dag) Sk. 1-2-43. NB.
5	30 Januar 1943 Hjortegaardsvej 31B Ordrup	Gustaf Kirkegaard 4 Februar 1943	Ludvig Herman Klein	96 Åar	At hvilken Pastor (Begravelses- år og -dag) Sk. 1-2-43. NB.

Gentofte Kirkes kirkebog fra 1943

Midt under 2. verdenskrig, den 30. januar 1943, døde Ludvig 96 år gammel, i sin bolig på alderdomshjemmet.

Den 4. februar blev Ludvig begravet fra Gentofte Kirke, og han blev stedt til hvile i sin kiste ved siden af hans elskede Agnes.

Udover Louise og mange andre, deltog prins Valdemars tre sønner Axel, Erik og Viggo. Den sidste af sønnerne Aage var død, og datteren Margrethe boede i USA. Familien havde ikke glemt deres gamle hovmester.

Tre Prinser fulgte Veteranen til Graven

*Danmarks sidste Marine-Veteran fra 1864
begravet i Gaar*

Den dannebrogssmykkede Kiste bæres til Graven af Marinere.

DANMARKS sidste Marine-Veteran fra Krigen 1864, fhv. Hushovmester hos Prins Valdemar, *L. H. Klein*, blev i Gaar begravet fra Gentofte Kirke.

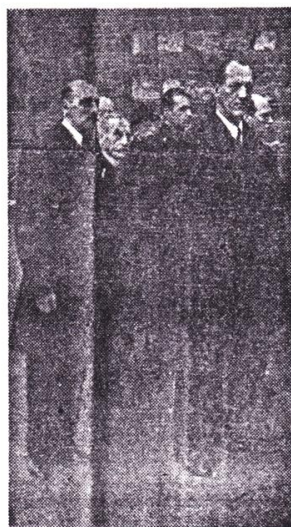
Prins Valdemars tre Sønner

I Følget saas Prins Valdemars tre Sønner, Prins Axel, Prins Viggo og Prins Erik. Desuden Admiral Evers, Vice-Admiral Amdrup, Kommandør Jensen, Kaptajn Sølling, Marineforeningens Bestyrelse, Direktør Larsen, Nordhavnsværftet m. fl.

Veteranens Kiste var dækket af Dannebrog og ved Baaren stod en Æresvagt af otte Marine-Soldater, der flankeredes af de florumvundne Flag fra Skyttelaug og Marineforening. Der var sendt mange Kranse. Forrest ved Kisten stod en Krans fra Kongen, og desuden bemærkedes signerede Kranse fra Kronprinsen, Prins Axel og Prinsesse Margaretha, Prins Erik, Prinsesse Thyra, Prins Gustav, Grev Valdemar af Rosenberg, Marineministeriet, Marineforeningen, og Russisk Medailleforening.

Efter at Følget havde sunget Salmen „Kirkeklokke ej til Hovedstæder“ talte Pastor A. E. Schjøning-Jepsen, Ordrup Kirke, og fortalte om den gamle Veterans smukke Egenskaber. Han var trofast, beskeden og elskelig, og havde været Kongehuset en tro Tjener. Præsten fortalte om Kleins Bryllup paa Fredensborg, som Kronprinsesse Louise personligt havde arrangeret, og om hans Gerning som Hushovmester hos Prins Valdemar. Hans Minde skal leve i blandt os, sluttede Pastor Schjøning-Jepsen.

Til Tonerne af Salmen „Jeg er træt og gaar til Ro“, bar Marinerne Kisten ud af Kirken, og de tre Prinser fulgte Veteranen til hans sidste Hvilested paa Gentofte Kirkegaard.

De tre Prinser følger Kisten. Til venstre ses Prins Viggo, i Midten Prins Axel, og yderst til højre skimtes Prins Erik.

Tre Prinser fulgte Veteranen til Graven.

Danmarks sidste Marine-Veteran fra 1864 begravet i går

Danmarks sidste Marine – Veteran fra krigen 1864, fhv. Hushovmester hos Prins Valdemar, L. H. Klein blev i går begravet fra Gentofte Kirke.

Prins Valdemars tre sønner

I følget sås Prins Valdemars tre sønner, Prins Axel, Prins Viggo og Prins Erik. Desuden Admiral Evers, Vice- Admiral Amdrup, Kommandør Jensen, Kaptajn Sølling, Marineforeningens bestyrelse, Direktør Larsen, Nordhavnsværftet m.fl.

Veteranens kiste var dækket af Dannebrog og ved båren stod en æresvagt af otte marinesoldater, der flankeredes af de florumvundne flag fra Skyttelavet og Marineforeningen. Der var sendt mange kranse fra Kronprinsen, Prins Axel, Prinsesse Margaretha, Prins Erik, Prinsesse Thyra, Prins Gustav, Prins Valdemar af Rosenborg, Marineministeriet, Marineforeningen og Russisk Medaljeforening.

Efter at følget havde sunget salmen "Kirkeklokker ej til Hovedstæder" talte Pastor A. E. Schjøning-Jepsen, Ordrup Kirke, og fortalte om den gamle Veterans smukke Egenskaber. Han var trofast, beskeden og elskelig, og havde været Kongehuset en tro tjener. Præsten fortalte om Kleins bryllup på Fredensborg, som Kronprinsesse Louise personligt havde arrangeret, og om hans gerning som Hushovmester hos Prins Valdemar. Hans minde skal leve i blandt os, sluttede Pastor Schjøning-Jepsen.

Til tonerne af salmen "Jeg er træt og går til ro", bar Marinerne kisten ud af kirken, og de tre Prinser fulgte Veteranen til hans sidste Hvilested på Gentofte Kirkegård.

1964 – 100 årsdagen for slaget ved Dybbøl. Min far Hans Christian, der står bagerst, var sammen med Ludvigs datter Louise. De to herrer, der var dekoreret med medaljer, var ude at lægge en kranse på Ludvigs grav på Gentofte Kirkegård.

Ludvig, som var æresmedlem af Marineforeningen og den sidste veteran fra 1864, blev aldrig glemt, kan vi bl.a. se ud fra dette billede.

Hvordan gik det Ludvigs tre børn

1924 – Agnes og Ludvig med to af deres børn Louise og Philip.

Philip Ludvig Klein (1881 – 1970)

Vi ved fra Politiets Mandtalslister, at Philip boede hjemme hos sine forældre indtil 1906.

1901 – Philip med sin mor og far

Philip læste til civilingeniør, som han blev færdig med i 1907. Vi ved ikke, hvorfor Philip har opholdt sig i Randers lige inden sin afrejse til USA.

Min grandfætter Mogens Klein, der også har slægtsforskning som hobby, har fundet lidt oplysninger om Ludvigs sønner i Amerika. Der er meget mere, vi kan forske i, bl.a. om hvordan det gik de to drenge, men lidt oplysninger har vi om dem.

Navn:	Klein, Filip Ludvig	Stilling:	Ingeniør
Alder:	26	Bestemmelsessted:	NY.
Kontrakt nr.:	3500	Forevisningsdato:	16-01-1908
Fødested:	Kbhvn.	Fødesogn:	København
Sidste oph.sogn:	Randers	Sidste oph. amt:	Randers
Sidste oph.sted:	Randers	Bestemmelses land:	USA
Bestemmelses by:	New York City	Bestemmelses stat:	New York State
Skibsnavn:	Oscar II		
Bemærkninger:	ANM: Oscar II.	IDkode:	D0708K1503

I en alder af 26 år rejste Philip fra Larsens Plads i København med Skandinavien-Amerika Linien til New York den 16. januar 1908, hvor han sejlede med skibet OSCAR II, der var opkaldt efter den svenske/norske konge. Skibet havde plads til 130 passagerer på 1. klasse, 140 på 2. klasse og 900 på 3. klasse.

Maleriet "Udvandrere på Larsens Plads" er fra 1890, malet af Edvard Petersen, (ARoS Kunstmuseum).

Den 17. januar lagde skibet til i Kristiania. (Efter 1925 fik byen navnet Oslo). Herefter gik turen til Kristiansand, hvor skibet anløb den 18. januar.

Efter en lang sørejse over Atlanterhavet, ankom skibet den 30. januar 1908 til New York. Det var en lang tur, hvor det må have været koldt, og der var sikkert mange som blev søsyge.

Skandinavien-Amerika Linien - OSCAR II, som selskabet fik i 1902. Det er bygget i Glasgow.

Philip Ludvig Klein

mentioned in the record of Rodolph Harald Klein

Name Philip Ludvig Klein

Gender Male

Wife Matilde Juana Klein

Child Rodolph Harald Klein

*Other information in the record of Rodolph Harald Klein
from Brasil, São Paulo, Cartões de Imigração*

Name Rodolph Harald Klein

Event Type Immigration

Event Date 1941

Event Place São Paulo, São Paulo, Brazil

Marital Status Married

Nationality Denmark

Father's Name Philip Ludvig Klein

Mother's Name Matilde Juana Klein

Vi har her navnet på Philips hustru Matilde Juana. Vi kan også se, de har en søn Rodolph Harald, som immigrerede til Brasilien i 1941.

Vi ved fra Louise, at hendes bror Philip senere rejste til England, hvor han bosatte sig i sin mors fødeland.

Februar 1970 døde Philip i en alder af 88 år i Sutton i England.

Valdemar Edvin Harald Klein (1883 - ?)

Fra Politiets Mandtalslister kan vi se, at Harold boede hjemme hos sine forældre indtil 1906. I 1907 udvandrede han til Amerika, efter han havde fået en handelsuddannelse.

Border Crossings: From Mexico to U.S., 1903-1957

Name: Harold Klein

Arrival Date: May 1907

Age: 23

Birth Date: abt 1884

Gender: Male

Race/Nationality: Scandinavian

Port of Arrival: El Paso, Texas, USA

USA's indkaldelsesregistreringer i første verdenskrig 1917-1918

Harold Edwin Valdemar Klein

Køn: Mand

Indkaldelsesregistrering: 1918 - Santa Cruz County, Arizona, United States

Permanent adresse: Nogales, Ariz.

Født: Juni, 18, 1883, Danmark.

Nuværende stilling: R. R. Clerk, Sou. Pac. R R Co. Mexico.

Ansættelsessted: Mazatlan, Sinaloa, Mexico.

Nærmeste pårørende: L. Klein, Adresse: 23, Odensegade, Copenhagen, Denmark.

Ved indkaldelsen til militæret står der hvilket firma Harold er ansat i. Det er en jernbane, der er den vigtigste linie, der kørte fra det sydlige Stillehav i Mexico og over grænsen til USA, hvor de transporterer både millioner af passagerer og millioner af tons gods. Vi har læst, det var et godt firma at være ansat i, og de betalte deres personale gode lønninger.

Harold E. Valdemar Klein
 Køn: Mand
 Fødsel: Cirka 1883
 Ankomst: 27. juli 1924 - New York, New York, United States
 Afgang: Southampton
 Skib: Lancastria
 Alder: 41
 Sidste faste adresse: Mazatlan, Mexico
 Nationalitet: Denmark
 Ægteskabelig stilling: Single

I 1924 var Harold hjemme og besøge sine forældre i København.

Harold, der havde bosat sig i Mexico, blev ved med at være amerikansk statsborger. I 1925 giftede han sig med Mercedes Salido Vda De Ceballos, som er født i 1898 i Sonora i Mexico. De fik en søn Carlos Klein i 1927.

Her er det Folketællingen i Mexico 1930.

Name: Harold E Klein
 Head of Household Name: Age: 42
 Event Place: Casa Redonda, Mazatlán, Sinaloa, Mexico
 Birth Year: 1888
 Birthplace: Dinamarca
 Gender: Male
 Marital Status: Married both Civilly and in the Church

Fejl i fødselsår, da Harold her må være 47 år. Måske har skriveren hørt forkert eller bare skrevet forkert og har skrevet 1888 i stedet for 1883.

Ludvig og Agnes med deres søn og barnebarn i deres have i Charlottenlund.

I 1939 var Harold sammen med sin kone og søn på besøg i Danmark. Da de skulle hjem, måtte de rejse til Italien for at komme med et skib til USA pga. krig i Europa.

Border Crossings: From Mexico to U.S., 1903-1957.

Name: Harold Edwin Valdemar Klein

Arrival Date: 1 Jun 1939

Age: 56

Birth Date: abt 1883

Birthplace: Coganlagen

Birth Country: Mexico

Gender: Male

Race/Nationality: Scandinavian

Port of Arrival: Nogales, Arizona, USA

Accompanied By: Wife Concepcion Eballos De Klein; Son Carlos Klein

Arrival Contact: Father Ludwig Klein

Louise Olivia Dagmar Klein (1885 – 1974)

Tante Louise, som hun altid er blevet kaldt i vores familie, var min fars grandkusine og min farmors kusine. Da hendes brødre boede i udlandet, og hun ikke selv havde mand eller børn, var det min far, der tog sig af Louise. Hun kom meget i mit barndomshjem og var der altid til alle højtider og fester.

Efter Ludvig var kommet på plejehjem, solgte Louise huset i 1942, og flyttede længere ned af gaden, og ind i en lejlighed på Enighedsvej 2 (den første røde bygning bag skiltet på lysmasten) lige ved Charlottenlund station og det gamle posthus. Huset er bygget i 1934.

Louise gik meget op i at hun fik sin daglige motion, så hun gik til sit arbejde i skattevæsenet, da hun boede på Østerbro. Hun dyrkede yoga længe før det blev noget, mange dyrkede i Danmark.

Louise fik en kontoruddannelse og var hele sit liv ansat i skattevæsenet i København, hvor hun endte som fuldmægtig. Hun gik meget op i, at der på hendes breve stod pensioneret fuldmægtig, når Nina skrev til hende. Engang vi var i Rom og sendte postkort hjem til hende, var der ikke så meget plads til at skrive titel, så Nina havde bare skrevet hendes navn og adresse. Louise ringede så til min far og fortalte, hun havde fået kortet, selv om der ikke stod nogen titel.

1970 – Min far og Louise 85 år, der har sin medalje på.

Min fars bror Eduard fra USA og Louise.

Louise var den fine tante, der talte et pænt dansk, altid elegant i tøjet og kunne fortælle en masse om gamle dage, som vi desværre ikke hørte så meget efter. Hun elskede at se i de gamle fotoalbums og kunne fortælle noget om alle de døde, som hun havde kendt.

Da min far døde, var det min mor, der tog ud til Louise en gang om ugen og besøgte hende, da hun var kommet på plejehjem.

Louise havde altid hårnet på, da hun blev ældre. Vi kan på de gamle billeder se, det havde hendes mor også.

Den 26. oktober 1974 døde Louise på "København og omegns sygehjem" i Ordrup 89 år gammel. Hun blev bisat den 30. oktober på hendes fars fødselsdag.

Den 11. november 1974 blev Louises urne nedsat på Mariebjerg Kirkegårds fællesurnegrav, afd. 8. (Kirkegårdskontoret i Gentofte).

2016 – Denne gamle smukke vase har vi arvet fra Louise, som måske har haft den stående i sit barndomshjem.

Denne gamle vase fra Alumina har et håndmalet mærke i bunden. 465 angiver dekorationens nummer, tallet under stregen angiver formnummeret. Man kan ikke se, hvor mange af denne slags vaser med det mønster, der er fremstillet. A står for Alumina og de tre bølgelinjer, som var lånt hos den Kgl. Porcelænsfabrik, symboliserer Lille Bælt, Store Bælt og Øresund. Ud fra dekoraionsnummeret kan vi i bogen "Alumina Fajance 1862 – 1969" se, det er flerfarvet kunstfajance fra perioden 1902 – 1928.

Hvad skete der med Ludvigs fotografier

Efter Ludvigs datter Louises død, var det min mor, der stod for oprydning af hendes lejlighed i Charlottenlund, da min far på det tidspunkt også var gået bort.

Alle de mange billeder fra den kongelige familie, som Ludvig havde fået som gaver, blev afleveret på Amalienborg til dronning Margrethe. Alle disse billeder ville vi gerne have haft i dag til denne bog.

AMALIENBORG, den 18ⁱ juni 1984.

Hendes Majestæt DRONNINGEN har
pålagt mig at takke Dem mange gange for de
meget interessante, gamle fotos, som det glæ-
dede Hendes Majestæt både at se og at mod-
tage.

Fotografierne er idag videresendt til
Hendes Majestæt Dronningen's Håndbibliotek,
hvor de vil blive opbevaret for fremtiden.

Med venlig hilsen

J. Porsdal

Hr. prokurist Aage Klein
Gunløgsgade 65, 4. sal
2300 København S.

Vi har også sørget for, at Ludvigs originale beskrivelse af krigen i 1864, sin tid i søværnet og hos prins Valdemar, er kommet på Nationalmuseet, så det kan gemmes til eftertiden, sammen med denne bog.

Litteraturliste:

Bøger:

Bramsen, Bo: *Huset Glücksborg 1 & 2, Europas svigerfader og hans efterslægt.*
Forum, 2. udgave 1992.

Christensen, Chr.: *Krigsminder Dannevirke og Dybbøl.*
Konrad Jørgensens Forlag, Kolding 1886.

Friis, Aage: *Prins Hans af Glücksborg.*
Kjøbenhavn – Forlagstrykkeriet 1912.

Gotfredsen, L.: *Omkring Jægersborg Alle.*
Hans Jørgensen bogtrykkeri, København 1942.

Grandjean, H.F.: *De Kgl. danske Ridderordener.*
A. Christiansens Forlag 1903.

Hagerup, H.: *Prins Erik fortæller.*
H. Hagerup's Forlag, København 1945.

Hahn-Pedersen, m.fl.: *Prinsen og Prinsessen – to storsejlere fra Fanø.*
Fiskeri- og Søfartsmuseet, Esbjerg 1989.

Hall, Coryne: *Hvidøre.*
Rosvall Royal Books, Falkoping Sweden 2012.

Hansen, V.: *Fredensborg. Det danske kongehus og dets slægt. 6. Afdeling. Prins Valdemar og Prinsesse Marie.*
A. Christiansens Kunstforlag, København 1896.

Heinberg, Aage: *Frederik VIII, prins – konge – kronprins – konge og hans tid.*
C. A. Reitzels Forlag, 1962.

Hiort-Lorenzen H. R.: *Roskilde Domkirke.*
Roskilde Avis' Bogtrykkeri, 1920.

Holm, Ralf, m.fl.: *Moden gennem tiderne. Historisk & biografisk værk.*
Forlaget "Vort land", København 1943.

Holm-Jørgensen, Finn m.fl.: *Bernstorff. Slægter, slot og park.*
Strandberg Forlag, 2009.

Jacobsen, Ole Steen: *Bogen om julemærkets posthistorie.*
Ole Steen Jacobsen, 2001.

Jaschik, Timofei Ksenofontowitch: *En Livkosaks erindringer.*
Forlaget ZAC, København 1968.

Johannesen, Ole Stig: *Øk's skibe, The EAC Fleet.*
Forlaget Nautilus 2003.

Jørgensen, Sven Philip: *Brødrene Klein.*
Ordenshistorisk Tidsskrift 2016 nr. 46. Ordenshistorisk Selskab, Danmark.

Kamstrup, Jørgen: *H.N. Andersen. En ØK - logisk livsberetning.*

Books on Demand GmbH, København, 2010.

Klausen, Inger-Lise: *Tak for dansen, Louise.*
Egmont Lademann A/S / Aschehoug, 2003.

Klausen, Inger-Lise og Rosvall, Ted: *Marie 1865 – 1909 En fransk prinsesse i Danmark.*
Rosvall Royal Books, Sweden, 2012.

Lerche, Anna og Mandal, Marcus: *En kongelig familie, historien om Christian 9. og hans europæiske efterslægt.*
Egmont Lademann A/S / Aschehoug, 2003.

Linvald, Steffen: *Jægersborg Alle. Fra kongevej til alfarvej.*
C. Christoffersens eftf, København 1974.

Madol, Hans Roger: *Kongernes onkel, Prins Valdemars erindringer.*
Berlingske Forlag, København 1938.

Madol, Hans Roger: *Christian IX, Europas svigerfar.*
Forlaget Sesam, 1998.

Mogensen, Margit: *Tapet i Danmark i 200 år. Fremstilling og anvendelse ca. 1730 – 1930.*
Erhvervsarkivets Forskningsfond, Århus 2005.

Neerbek, Hans: *Søstrenes slot, Hvidøres historie gennem tiderne.*
Forlaget Hernov, København 1990.

Neiiendam, Michael: *Ved sørgehøjtidet for H. K. H. Prins Valdemar af Danmark.*
G.E.C. Gads Forlag, København 1939.

Olden-Jørgensen, Sebastian: *Prinsessen og det hele kongerige. Christian IX og det glücksborgske kongehus.*
G.E.C. Gads Forlag, København 1994.

Poulsen, Hans Jørgen: *Omkring Jægersborg Alle – dengang og nu.*
Ordorp Bogforlag, 1997.

Roetzel, Bernhard: *En rigtig gentleman. Bogen om klassisk herremode.*
Könemann Verlagsgesellschaft mbH, Köln 1999.

Rosendal, Anne, Høyer David: *Roskilde Domkirke / GUIDE.*
Fonden til formidling af kulturarven Roskilde Domkirke, 2016.

Rørdam, C.H.: *Hofliv hos Christian IX. Svundne dage 4 1891 – 1895.*
H. Hagerups Forlag, København 1918.

Rørdam, C.H.: *Hofliv hos Christian IX. Svundne dage 5. 1895 – 1897.*
H. Hagerups Forlag, København 1929.

Rørdam, C.H.: *Hofliv hos Christian IX. Svundne dage 6. 1899 – 1906.*
H. Hagerups Forlag, København 1930.

Rørdam, C.H.: *To danske kongedøtre, dronning Alexandra og kejserinde Dagmar 7. 1906 – 1914.*
H. Hagerups Forlag, København 1931.

Thorsøe, Søren m.fl.: *Skandinavien-Amerika linien - DFDS' passager- og fragtfart på Amerika.*

Holte Bogtrykkeri A/S, 2001.

Topsøe-Jensen, Th. A.: *Det danske Søofficerskorps 1801 – 1919.*

Gyldendalske Boghandel – Nordisk Forlag, København 1919.

Zinglersen, Bent: *Københavnske monumenter og mindesmærker.*

Politikens Forlag, København 1974.

Aagaard, Bent: *Kongernes lysthus. Livet på Fredensborg Slot gennem 256 år.*

Forlaget Hamlet A/S, 1978.

Aage, prins, greve af Rosenborg: *Tre aars kampe i fremmedlegionen.*

Gyldendalske boghandel, Nordisk forlag, København 1927.

Avisartikler mm.:

- Villabyerne 1936, "Veteran fylder 90 år".
- Berlingske Morgenavis 30.10.1936, "En lille hornblæser fylder 90 år i dag".
- Ekstra Bladet 30.10.1936, "90-aarig hejser flaget! Prins Valdemars gamle Hushovmesters Fødselsdag".
- Under Dannebrog, Marineforeningens medlemsblad juni 1940, "Æresmedlem".
- Under Dannebrog, Marineforeningens medlemsblad juni 1940, "Flaadens sidste Veteran fra 1864".
- Ukendt avis 22.8.1940, "Den sidste Flaade-Veteran".
- Ekstra Bladet 23.8.1940, "94 aarig Marineveteran, der har pløjet alle have med Den danske Flaades Skibe".
- National Tidende 24.8.1940, "Marineveteranen, der blev Prins Valdemars Hushovmester".
- Nationaltidende 31.10.41, "Veteranes Fødselsdag".
- Aktuelt dagblad 1.11.1941, "En Veteran fra 64".
- Ukendt avis 1942, "Er den sidste Veteran ikke død? Krigsministeriet opslaar ledigt Legat paa 400 Kr. til Veteran fra 1864".
- Ukendt avis 1942, "Endnu en Flaadeveteran".
- Nationaltidende 4.1.1942, "Danmarks sidste Flaade-Veteran fra 1864 fortæller".
- Ukendt avis 1943, "Flaadens sidste Veteran fra Krigen 1864 er død".
- Nationaltidende 5.2.1943, "Tre Prinser fulgte Veteranen til Graven".
- Illustreret Tidende nr. 4 - april 1993.

Internetsider:

https://da.wikipedia.org/wiki/Christian_de_Meza

https://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/krigsministeriets-instruks-til-general-de-meza-13-januar-1864/?no_cache=1

<https://da.wikipedia.org/wiki/Gibraltarklippen>

<https://no.wikipedia.org/wiki/Nidarosdomen>

[https://da.wikipedia.org/wiki/Aden \(By i Yemen\)](https://da.wikipedia.org/wiki/Aden_(By_i_Yemen))

https://da.wikipedia.org/wiki/Fransk_Indokina

[https://da.wikipedia.org/wiki/Ho_Chi_Minh-byen \(Saigon\)](https://da.wikipedia.org/wiki/Ho_Chi_Minh-byen_(Saigon))

https://da.wikipedia.org/wiki/Chulalongkorn_af_Siam

<https://en.wikipedia.org/wiki/Chulalongkorn>

<https://translate.google.dk/translate?hl=da&sl=en&u=https://en.wikipedia.org/wiki/Chulalongkorn&prev=search>

https://da.wikipedia.org/wiki/Prins_Valdemar

https://denstoredanske.dk/Danmarks_geografi_og_historie/Danmarks_historie/Danmark_1849-1945/Valdemar

<https://www.kongernessamling.dk/amalienborg/person/valdemar/>

https://da.wikipedia.org/wiki/Prinsesse_Marie_af_Orl%C3%A9ans

<https://www.jv.dk/artikel/416277:Har-du-hOert-----Den-fOerste-prinsesse-Marie>

https://www.piaper.dk/postkortkunstnere/Postkortkunstnere/Marie_Prinsesse/Marie_Prinsesse.htm

https://da.wikipedia.org/wiki/Otto_Bache

https://da.wikipedia.org/wiki/Frants_Henningsen

https://da.wikipedia.org/wiki/Prins_Hans_af_Gl%C3%BCcksborg

https://denstoredanske.dk/Dansk_Biografisk_Leksikon/Monarki_og_adel/Prins/Hans,_f._1825

<https://da.wikipedia.org/wiki/Cheltenham>

https://no.wikipedia.org/wiki/Oscar_II

https://da.wikipedia.org/wiki/Christian_9.

https://da.wikipedia.org/wiki/Frederik_8.

https://da.wikipedia.org/wiki/Christian_10.

https://da.wikipedia.org/wiki/Haakon_7._af_Norge

[https://da.wikipedia.org/wiki/Prinsesse_Louise_\(datter_af_Frederik_8.\)](https://da.wikipedia.org/wiki/Prinsesse_Louise_(datter_af_Frederik_8.))

https://da.wikipedia.org/wiki/Prins_Harald

https://da.wikipedia.org/wiki/Prinsesse_Ingeborg_af_Danmark

[https://da.wikipedia.org/wiki/Prinsesse_Thyra_\(1880-1945\)](https://da.wikipedia.org/wiki/Prinsesse_Thyra_(1880-1945))

[https://da.wikipedia.org/wiki/Prins_Gustav_\(s%C3%B8n_af_Frederik_8.\)](https://da.wikipedia.org/wiki/Prins_Gustav_(s%C3%B8n_af_Frederik_8.))

https://da.wikipedia.org/wiki/Prinsesse_Dagmar

[https://da.wikipedia.org/wiki/Prinsesse_Thyra_\(1853-1933\)](https://da.wikipedia.org/wiki/Prinsesse_Thyra_(1853-1933))

<https://da.wikipedia.org/wiki/%C3%98K>

https://da.wikipedia.org/wiki/Christian_10.

https://da.wikipedia.org/wiki/Frederik_9.

https://da.wikipedia.org/wiki/Arveprins_Knud

<https://byvandring.nu/prinsessemarie/>

<https://www.navalhistory.dk/Danish/Skibene/skibene.htm>

https://denstoredanske.dk/Dansk_Biografisk_Leksikon/Kirke_og_tro/Pr%C3%A6st/A._Jantzen

https://da.wikipedia.org/wiki/Olga_Konstantinovna_af_Rusland

<https://www.gravsted.dk/person.php?navn=marieaforleans>

https://da.wikipedia.org/wiki/Victoria_af_Storbritannien

https://da.wikipedia.org/wiki/Edward_7._af_Storbritannien

https://da.wikipedia.org/wiki/Elisabeth_Jerichau_Baumann

[https://da.wikipedia.org/wiki/%C3%98K_\(ØK\)](https://da.wikipedia.org/wiki/%C3%98K_(ØK))

[https://denstoredanske.dk/Erhverv,_karriere_og_ledelse/Erhvervsliv/Erhvervsvirksomheder/%C3%98K_\(ØK\)](https://denstoredanske.dk/Erhverv,_karriere_og_ledelse/Erhvervsliv/Erhvervsvirksomheder/%C3%98K_(ØK))

https://translate.google.dk/translate?hl=da&sl=en&u=https://en.wikipedia.org/wiki/Port_Said&prev=search

https://america.pink/charlottenlund-station_939001.html

<https://da.wikipedia.org/wiki/Odensegade>

<https://www.julemaerket.dk/552/kontaktjulemrkefonden>

https://da.wikipedia.org/wiki/Einar_Holb%C3%B8ll

https://da.wikipedia.org/wiki/Margrethe,_prinsesse_af_Bourbon-Parma

https://da.wikipedia.org/wiki/Hvid%C3%B8re_Slot

<https://gentoftehistorie.gentofte.dk/da/Historier/Historier/Kendte-personligheder/Kejserinde-Dagmars-liv-i-Gentofte>

<https://forsvaret.dk/LG/Nyt%20og%20Presse/Nyheder/Pages/Kejserinde%20Dagmars%20genbegravelse.aspx>

<https://clausib.blogspot.dk/2011/12/en-kosak-i-valby-livkosak-timofej.html#!/2011/12/en-kosak-i-valby-livkosak-timofej.html>

https://da.wikipedia.org/wiki/Prins_Aage

<https://www.ambafrance-dk.org/Prins-Aage-til-Danmark>

https://da.wikipedia.org/wiki/Prins_Axel

https://denstoredanske.dk/Dansk_Biografisk_Leksikon/Monarki_og_adel/Prins/Axel

https://da.wikipedia.org/wiki/Erik_af_Rosenborg

https://da.wikipedia.org/wiki/Margrethe,_prinsesse_af_Bourbon-Parma

https://da.wikipedia.org/wiki/Alexandra_af_Danmark

https://da.wikipedia.org/wiki/Edward_7._af_Storbritannien

<https://kongehuset.dk/menu/nyheder/historien-bag-det-gule-pala>

https://www.liners.dk/ship-dk/Oscar_2/Oscar-2-dk.html